

Шляхи розвитку української науки:

суспільний дискурс

У номері:

• Затверджено Дорожню карту інтеграції України до Європейського дослідницького простору до 2027 року

• Оголошено конкурси на здобуття Національної премії України імені Бориса Патона та премій Президента України для молодих вчених 2026 року

• Кабінет Міністрів України запроваджує нову модель фінансування наукової сфери

• Нові правила формування Переліку наукових фахових видань України

• Повоєнний розвиток та реформування української науки: погляд науковців та аналітиків

• ORCID окреслює пріоритети розвитку на найближчі чотири роки

№ 1 (216)

січень

Київ 2026

**Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів
державної влади**

Інформаційно-аналітичний бюлетень на базі оперативної інформації
(Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі»
Ідентифікатор медіа R30-01101)
Заснований у 2005 р. Видається щомісяця.

Головний редактор В. Горовий, д-р іст. наук, проф., заслуж. діяч науки і техніки України, керівник Служби інформаційно-аналітичного забезпечення (СІАЗ) НБУВ. Редакційна колегія: М. Закіров, д-р політ. наук, заввідділу політологічного аналізу; Л. Чуприна, канд. наук із соц. комунікацій, заввідділу оперативної інформації (заст. головного редактора); О. Натаров (упорядник).

Адреса редакції: НБУВ, Голосіївський просп., 3, Київ, 03039, Україна. Тел. (044) 524-25-48, (044) 525-61-03. E-mail: siaz2014@ukr.net, <http://nbuviap.gov.ua/>.

**Шляхи розвитку української науки:
суспільний дискурс**

№ 1 (216) січень 2026

© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2026

Київ 2026

ЗМІСТ

Аналітичний погляд	3
Наука – для обороноздатності країни	16
Оцінки ефективності та орієнтири розвитку вітчизняної науки й освіти	18
Наука і влада	23
Міжнародне наукове співробітництво	28
Новини наукового розвитку	37
Проблеми енергозбереження	44
Науково-організаційні заходи	47
Цифрова трансформація суспільства, упровадження інноваційної моделі економіки	53
Бібліотека в науковому процесі	57
Наукова комунікація	59
Зарубіжний досвід наукової діяльності	62
У критичному фокусі	69
ДОДАТКИ	71

Орфографія та стилістика матеріалів – авторські

Аналітичний погляд

Н. Тарасенко,

науковий співробітник,

Служба інформаційно-аналітичного забезпечення

органів державної влади,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Повоєнний розвиток та реформування української науки: погляд науковців та аналітиків

Відновлення України після масштабної російської агресії вимагає не лише фізичної відбудови інфраструктури, а й глибокої структурної трансформації національної економіки на засадах інноваційного розвитку. У цьому контексті наука постає визначальним фактором забезпечення обороноздатності, технологічної незалежності та стратегічної стійкості держави. Впровадження наукомістких рішень у сферах енергетики, медицини, цифрових технологій та екологічної безпеки є критичною умовою для подолання наслідків воєнних дій і досягнення відповідності стандартам Європейського Союзу. Синергія фундаментальних досліджень та прикладних розробок має стати фундаментом для створення нової архітектури безпеки та модернізації промислового потенціалу. Відтак розвиток вітчизняного наукового сектору та його інтеграція у світовий дослідницький простір є ключовим пріоритетом державної політики в повоєнний період.

Зважаючи на це, особливої актуальності набуває моделювання сценаріїв повоєнного розвитку науки в Україні, заснованих на нових концептуальних засадах і підходах, які сприятимуть якісним змінам як самого наукового середовища, так і побудованого на його фундаменті поствоєнного майбутнього України. Наразі український дискурс щодо перспектив розвитку та реформування науки після завершення війни підтримують державні інституції, представники наукового, громадського та медійного середовища, пропонуючи й обговорюючи нові думки, ідеї та дослідження.

Для розуміння різноманіття пропозицій та бачень шляхів розвитку та реформування української науки у післявоєнний час проаналізуємо наукові та аналітичні матеріали, розміщені в інформаційному просторі з початку російської агресії проти України. Для початку, звернімося до статті Б. Данилишина, українського економіста, нині завідувача кафедри КНЕУ ім. В. Гетьмана, у якій він пропонує модель оновлення науки у повоєнній Україні, засновану на запровадженні нового розуміння науки, насамперед з боку держави. За його словами, сьогоденні історичні виклики, з якими стикнулася Україна, дають можливість вибудувати нову систему взаємовідносин науки і суспільства, підвищити її значущість як у науково-технічному прогресі та інноваціях, так і в посиленні обороноздатності країни,

прийнятті суспільно-значущих рішень, формулюванні національних стратегій розвитку, воєнних доктрин тощо [1].

3-поміж проблемних питань, що гальмували розвиток української науки у довоєнний час і продовжують негативно на неї впливати за сучасних умов, науковець виокремив такі. По-перше, це денауковизація українського суспільства. Її причина – ілюзія стосовно того, «що вітчизняні наукові центри не потребують достатньої державної підтримки, особливо якщо бюджетні ресурси є обмеженими». По-друге, застарілі підходи менеджменту в науці, що спричинили екстремальні умови для виживання, у яких перебувають вітчизняні науковці. По-третє, дискримінаційні заробітні плати у держбюджетному науковому секторі, що спровокували відплив наукових кадрів. Як результат, за 10 років (з 2010 по 2020 р.) реальні обсяги наукових досліджень і розробок в Україні скоротилися на 45 % (у міжнародних доларах за паритетом купівельної спроможності). Особливо активно зниження обсягів наукової продукції відбувалося у 2015–2017 рр., у рамках так званої політики консолідації державних видатків, а по суті – знищення цілих секторів економіки, які отримували державні замовлення на свої послуги. Дискримінаційна політика заробітних плат у бюджетному науковому секторі призвела до колосального відпливу кадрів з наукової сфери: за 10 років чисельність дослідників України скоротилась більш ніж вдвічі (на 62 %). Україна ввійшла до числа країн з найменшою концентрацією дослідників (11 осіб на 10 тис. населення проти 55 в країнах Європи та ОЕСР). Державна політика 2015–2019 рр. фактично підірвала основи розвитку національної інноваційної системи, оскільки рівень державного фінансування наукової сфери став несумісним із цілями отримання нових знань та способів їх застосування.

Не дивно, що напередодні війни Україна знаходилася серед країн з найнижчим рівнем «науково-дослідної капіталізації» ВВП. Так виконані в Україні дослідження і розробки у 2020 р. становили лише 0,4 % ВВП, у той час як у середньому по країнах ОЕСР цей показник становить 2 % ВВП; у Швейцарії – 3,4 %; Кореї – 4,2 %; Ізраїлі – 4,3 % ВВП.

Б. Данилишин наголошує, що загострення питань обороноздатності країни, охорони здоров'я, інклюзивного розвитку – потребують наявності розвинених національних наукових інституцій, здатних бути центрами спеціальних глибоких знань та генерувати адекватні відповіді на нові виклики в контексті національних пріоритетів. На його думку, складовими елементами перебудови національної науки задля того, аби вона приносила максимальну користь майбутній післявоєнній економіці мають бути:

- формування та реалізація цілісної державної політики розвитку науки та стимулювання інновацій, законодавче забезпечення відповідних процесів та контроль за його дотриманням;

- інтеграція вітчизняного наукового сектору в каркас майбутньої поствоєнної економіки для забезпечення можливості залучення його напрацювань до обґрунтування національних пріоритетів розвитку;

- націленість програми післявоєнної відбудови економіки на технологічну модернізацію виробничого сектору, що створюватиме попит на інноваційну та наукову продукцію;

- запровадження європейських стандартів у сфері організації виконання та фінансування наукових досліджень;

- формування (відродження, модернізація) мережі центрів дослідницької та інноваційної інфраструктури – технопарки, інноваційні центри, науково-навчальні центри, інноваційно-технологічні кластери, інноваційні бізнес-інкубатори, центри інновацій і трансферу технологій, центри комерціалізації інтелектуальної власності, регіональні центри науки та інновацій, венчурні фонди;

- підвищення рівня матеріально-технічного забезпечення наукових установ сучасним обладнанням для проведення досліджень на найвищому рівні;

- створення належних фінансових стимулів до продуктивної праці дослідників, як людей, що володіють глибокими спеціальними знаннями. Формування нового кадрового потенціалу наукового сектору;

- посилення та розвиток служб маркетингу і комерціалізації прикладних розробок;

- популяризація вітчизняної науки, підвищення соціального статусу та престижу дослідників у середовищі національного бізнесу та в суспільстві загалом.

Також науковець відзначає, що одним із напрямів реформ у сфері фінансування наукових досліджень в Україні має бути стандартизація форм державної допомоги, а саме таких як: прямі гранти; звільнення від оподаткування/зниження податкових ставок; виділення земельних ділянок; постачання необхідних товарів чи послуг за зниженими цінами; забезпечення доступу до боргового фінансування чи пайового фінансування на сприятливих умовах. За його словами, такі стандарти успішно застосовуються в практиці країн ЄС для стимулювання бізнесу до фінансування наукових досліджень і розробок, інновацій, а також для підтримки державою дослідницької та інформаційної інфраструктури.

Отже, у розумінні Б. Данилишина підвищення ролі та значущості науки в українському суспільстві нерозривно пов'язується з відповідною державною політикою й удосконаленням національного законодавства для його відповідності кращим світовим зразкам. Окрім того, він вбачає необхідність модернізації системи вітчизняної науки, зокрема, принципово нової постановки завдань та кадрової концентрації Національної академії наук України, ліквідації непотрібних другорядних напрямів та інституцій, які не дають відчутних результатів, здійснення системного аналізу дієвості галузевих академій, які давно втратили свою актуальність і потребують, у більшості випадків, ліквідації або перепідпорядкування окремих наукових інститутів під університети [2].

У статті «Як має розвиватися українська наука після війни», доктор економічних наук, доктор управління бізнесом (DBA), професор, директор міжнародного наукового центру з корпоративного управління О. Костюк окреслює ситуацію та ключові проблеми, що склалися в науці України від початку російсько-української війни, та розглядає їх як стартову можливість для якісно нового розвитку науки у повоєнній Україні [3]. На його думку, план розвитку, беручи до уваги кращі світові практики, має містити такі положення:

- збільшення фінансування науки з 0,41 до 2 % ВВП;
- збільшення кількості молоді в науці. Негативний тренд ми маємо змінити на позитивний, повернувши кількість вчених до довоєнного показника 2013 р. – близько 3 тис. молодих учених;
- підвищення заробітної плати вченим, особливо молодим, до рівня, вищого за середню зарплату в країні;
- збільшення фінансування закупівлі науково-дослідного обладнання.

Таким чином, модель, запропонована О. Костюком, стосується таких принципово важливих компонентів науки, як фінансовий та людський капітали. Заходи з їх модернізації – інструменти оновлення результативності науки в Україні, її виходу на європейський та світовий рівні.

На початку грудня 2022 р. за сприяння Center for Economic Policy Research опубліковано книгу «Відбудова України: Принципи та політика» під редакцією Ю. Городніченка, І. Сологуб, Б. Ведер ді Мауро [4]. Це видання пропонує комплексний аналіз того, якою має стати Україна після війни та які інструменти політики можуть використати для досягнення цих цілей. У ній представлено точки зору провідних науковців і практиків. Лейтмотив цієї книги зрозумілий: відбудова – це не відбудова України до довоєнного стану, а глибока модернізація країни на шляху до вступу до Європейського Союзу. Усі найважливіші елементи економіки та суспільства повинні будуть пройти реформи, щоб допомогти Україні уникнути пострадянської спадщини та стати повноцінною демократією із сучасною економікою, сильними інституціями та потужним оборонним сектором. Провідна роль самої України в цьому процесі реконструкції буде запорукою її успіху.

Серед розділів книги, зокрема, «Трансформація українських наукових досліджень та розробок у рушійну силу відновлення України» авторства Ю. Безвершенка та О. Колежука. Автори трактують відбудову науково-дослідного сектору України насамперед як політику, що спрямована на перетворення науки на підґрунтя процвітаючої української економіки та українського суспільства.

На переконання вчених, наука, технології та інновації мають важливе значення для майбутнього України, тому вони повинні посідати належне місце в національній стратегії відбудови та мають бути забезпечені відповідними ресурсами. Зокрема, в агенції з відбудови має бути спеціальний підрозділ, який би опікувався сектором досліджень та розробок. При цьому найбільш нагальним короткостроковим завданням, яке також має вирішальне

значення для довгострокового відновлення, є збереження, розвиток та залучення людського капіталу.

Ю. Безвершенко та О. Колежук пропонують шість ключових практик короткострокової перспективи, які необхідно реалізувати для збереження й розвитку людського капіталу в науці. Це, зокрема:

- національна система стипендій для дослідників;
- підтримка конкурентного фінансування проєктів через Національний фонд досліджень України;
- створення за допомоги ЄС спеціальної програми для інтеграції української науки у Європейський дослідницький простір;
- інформаційна підтримка та пошук партнерів для міжнародного трансферу знань;
- програми, що підтримують використання науки для національної безпеки, відбудови, економіки та формування політик;
- розбудова потенціалу для розвитку реформ у сфері досліджень і розробок [5, с. 442–446].

Автори також запропонували п'ять практик довгострокової перспективи, реалізація яких має забезпечити перетворення наукових досліджень і розробок на рушійну силу економіки та ключовий фактор сталого відновлення. Такими довгостроковими політиками є:

- запровадження системи фінансування наукових досліджень на основі результатів (PBRFS);
- поступова заміна академій наук двома новими інституціями, які керуватимуть фундаментальною та прикладною наукою;
- інтеграція освіти та досліджень;
- посилення інтеграції українських досліджень у Європейський дослідницький простір;
- трансформація врядування та формування політик у сфері досліджень і розробок, зокрема, посилення Національної ради з питань розвитку науки і технологій та Національного фонду досліджень, створення агенції на кшталт DARPA (Агенції перспективних оборонних дослідницьких проєктів Міністерства оборони США), яка надаватиме фінансування на основі проєктів, створення Офісу оцінювання, який оцінюватиме науково-дослідні установи та допомагатиме розподіляти інституційне фінансування.

Отже, модель трансформації українського науково-дослідного простору, запропонована Ю. Безвершенко та О. Колежуком, має на меті збереження та розвиток головного її суб'єкта – науковця, примноження інтелектуального капіталу, досягнення ним відповідності європейським і світовим стандартам.

Привертає увагу також міжнародна колективна монографія «Відбудова для розвитку: зарубіжний досвід та українські перспективи», яка репрезентує напрацювання українських і зарубіжних дослідників з питань історії, теорії, політики повоєнної реконструкції економіки та відновлення соціогуманітарного простору, обґрунтування пріоритетів національної стратегії відбудови, осмислення ролі та напрямів реформування освіти і

науки для забезпечення національної перспективи у контексті завдань повоєнної реконструкції економіки, інституційної модернізації та євроінтеграції України. У розділі «Відкрита наука як пріоритет політики повоєнного відновлення України та набуття нею статусу члена ЄС» авторства О. Матвеевої розглядається розвиток відкритої науки як важливий пріоритет відновлення України і набуття нею членства в ЄС, що розширює можливості міжнародної взаємодії науковців, надає доступ до передових знань та технологій, які слугують цілям сталого розвитку [6].

Дослідниця констатує, що модель науки, що склалася в Україні у довоєнний період, не є повною мірою відкритою і містить низку проблем. З-поміж них О. Матвеева виокремлює такі: недостатність фінансування науки та наукових розробок; неефективні інструменти фінансування науки та наукових розробок; малоефективні інструменти управління наукою загалом, закладами науки зокрема; скорочення чисельності вчених; відсутність системної державної стратегії щодо повернення вчених в Україну; недостатній рівень фахової підготовки наукових кадрів; низький рівень технологічної оснащеності; внутрішній політичний тиск; сильна вертикальна субординація, регламентована політика формування проєктних команд тощо [7, с. 491–494].

Водночас аналізуючи новітній стан науки в Україні, дослідниця відзначає, що, попри воєнний стан, в Україні триває модернізація науки. Свої судження вона підкріплює проміжними підсумками Єврокомісії щодо євроінтеграційного поступу України, зокрема, параграфом «Наука та дослідження». Аналітики ЄС зафіксували позитивну тенденцію, відзначивши, що «Україна зробила і продовжує робити значні кроки для модернізації науково-інноваційної політики та її узгодження із видами політики та найкращими практиками ЄС, зокрема, з дотриманням рекомендацій Фонду підтримки політики Horizon 2020». Загалом Україна, її науковий складник ідентифікуються в ЄС, як «починаючий новатор».

Враховуючи об'єктивний стан науки в Україні, О. Матвеева запропонувала стратегічні вектори розвитку науки і наукових досліджень у повоєнній країні. Її концепція відкритої науки містить такі основні положення:

1. Визначення пріоритетних напрямів наукових досліджень. Це передбачає брендування таких напрямів для виведення їх на міжнародний ринок.

2. Інвестування в створення сучасної дослідницької інфраструктури для ефективного ведення дослідницької та наукової діяльності. Це поєднує бюджетне фінансування і широке залучення зовнішнього фінансування для створення сучасної технічної бази на місцях.

3. Забезпечення конкурентності створення робочих місць з гідною оплатою праці та ясними перспективами індивідуального кар'єрного розвитку, стимулювання конкурентного середовища. Формування і розвиток

культури якісної дослідницької роботи за світовими стандартами, пошук джерел фінансування для проведення власних досліджень.

4. Розвиток зв'язків між наукою та бізнесом.

5. Розвиток зв'язків між наукою, органами місцевого самоврядування та громадським сектором, що розповсюджує вплив результатів наукової діяльності на широке коло місцевих стейкхолдерів.

6. Розвиток міжнародних коопераційних зв'язків. Задля прискорення інтеграції України до глобального наукового середовища необхідно стимулювати включення ширшого кола науковців до міжнародної проєктної діяльності, проведення міжнародних наукових досліджень за рахунок подання спільних заявок на грантове фінансування; фінансування участі науковців у закордонних науково-практичних конференціях, де налагоджуються контакти для подальшого співробітництва.

7. Дерегуляція (організаційна та фінансова) процесів виконання наукових проєктів та впровадження їх результатів в установах та організаціях державного сектору [7, с. 497–499].

Доцільність розвитку відкритої науки в повоєнній Україні обстоює старший науковий співробітник відділу соціальних та інституційних трансформацій у вищій освіті Інституту вищої освіти НАПН України Ю. Мелков у розділі «Відкрита наука та її значення для розбудови України як сильної європейської країни» згаданої вище колективної монографії. Із філософських засад дослідник розмірковує над станом науки не лише в Україні, а й над світовими тенденціями її розвитку. Цей стан він ідентифікує як кризовий. Водночас слушними є його міркування про те, що кризи зазнає сучасна наука як соціальний інститут, а не наука як сфера діяльності, спрямована на пошук істини.

Запропонована дослідником структура відкритої науки містить такі три рівні. Перший – поведінка, практики, процедури. Його феноменами є вільний та відкритий публічний доступ до даних, методів і результатів досліджень. Другий – методи, технології, сервіси. Феноменом цього рівня виступає платформа для забезпечення міжнародного та міждисциплінарного співробітництва вчених. Третій – теорія, ідеали, цінності. Феномен – реінституціоналізація науки в суспільстві як науки громадської та демократичної [8, с. 502].

Авторська модель відкритої науки Ю. Мелкова ґрунтується на категорії «цінність». Остання, на переконання дослідника, є не менш важливою, аніж відкритий доступ та інфраструктура відкритої науки. Свою позицію Ю. Мелков обґрунтовує значущістю цінності як для науковців, так і для відкритої науки загалом. Насамперед, цінність – потужний мотиватор дослідницької діяльності науковця, який за своїм потенціалом значно перевершує стимулювальний вплив таких зовнішніх факторів, як, наприклад, законодавчий акт. Внутрішні цінності особистості – мотиватори її діяльності важать значно більше, ніж прописані процедури та інфраструктура такої діяльності. По-друге, цінність – це те, що уможливлює реінституціоналізацію

науки у сучасному суспільстві, зумовлює її трансформацію в громадянську науку. Остання – одна із цілей реалізації на практиці ідеї відкритої науки, вважає Ю. Мелков.

Дослідження «Перезавантаження науки після війни», здійснене у рамках проєкту «Наука в небезпеці» за підтримки відділу преси, освіти та культури Посольства США в Україні, аналізує поточний стан української науки, пропонує найкращі міжнародні практики, які можна застосувати до української науки та надає рекомендації щодо перезавантаження системи наукових досліджень в Україні, які можна повністю або частково реалізувати ще до завершення війни [9].

До аналітичної робочої групи, яка працювала над документом, увійшли науковці із системи академічної науки, вищої освіти та незалежні дослідники, що представляють різні галузі знання і мають різний науковий досвід від магістра до доктора наук. У дослідженні констатовано, що війна мала значний вплив на наукову галузь України. Серед наслідків передусім:

- втрата вчених: багато науковців були змушені залишити країну або загинули внаслідок війни. Це призвело до зменшення наукового потенціалу України та втрати цінних знань і досвіду;

- руйнування інфраструктури, зокрема лабораторій, наукових центрів та інших закладів. Це призвело до зменшення можливостей для проведення наукових досліджень та затримок у розробці нових технологій;

- зменшення фінансування наукових досліджень в Україні, яке стало причиною недостатнього забезпечення наукової спільноти необхідними ресурсами для виконання досліджень;

- згортання міжнародного співробітництва: війна призвела до зменшення можливостей для міжнародного співробітництва в науці, оскільки вчені стали менше подорожувати та спілкуватися з колегами з інших країн.

Робоча група запропонувала ряд практичних кроків щодо перезавантаження системи наукових досліджень в Україні, серед яких такі:

1. Посилити роль та якість грантового фінансування науки на конкурсній основі.

2. Системно розбудовувати міжнародну співпрацю.

3. Вдосконалити управління в системі Національних академій наук.

4. Забезпечити автономію університетів та їхніх дослідницьких підрозділів, їхню академічну свободу.

5. Розробити галузеві критерії та методики оцінки наукової роботи.

6. Створити і підтримувати кластер безпекових студій.

7. Подолати корупцію в науці та академічну недоброчесність.

8. Оцінити шкоду, завдану агресією.

9. Активізувати взаємодію наукової сфери з бізнесом та суспільством.

У зв'язку з безпековими загрозами, пов'язаними з агресією РФ, можна лише обмежено сподіватись на розвиток науки за рахунок інтенсивних чинників, ідеться в дослідженні. Насамперед варто зосередитись на збереженні наявного наукового потенціалу, оптимізації взаємодії між

дослідниками, що перебувають в Україні та за її межами, а також особливостях ведення науково-технічної діяльності й підготовки кадрів під час війни. Важливим напрямом роботи є інтернаціоналізація наукового середовища, поглиблення міжнародної співпраці, що передбачає міжнародне грантове фінансування, однак, не обмежується ним. Особливе значення мають дослідницькі проекти, спрямовані на підвищення стійкості України в умовах війни, а також проекти, що мають безпекове спрямування.

Аналізуючи запропоновані у відкритому доступі моделі післявоєнного розвитку та реформування української науки, варто також згадати обговорення цієї теми в українських медіа. Особливу увагу аналітиків та науковців привернули такі документи: «Бачення України 2030: соціально-гуманітарна сфера», пропозиції Наукового комітету Національної ради з питань розвитку науки і технологій щодо реформування сфери наукових досліджень, розробок та інновацій, а також «Візія майбутнього освіти і науки України» від Міністерства освіти і науки України.

У статті «До дискусій щодо післявоєнного відродження і реформи наукової системи України», опублікованій інтернет-виданням «Українська правда», доктор економічних наук, головний науковий співробітник відділу проблем діяльності і стратегії розвитку НАН України Інституту досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України О. Попович аналізує ці документи та пропонує кроки, вкрай потрібні для розвитку науки у нашій країні [10].

На переконання вченого, головною стратегічною ціллю післявоєнної розбудови України має бути створення реальних можливостей для вітчизняної науки стати провідною ланкою інноваційного розвитку країни, брати безпосередню участь у формуванні політики держави, і, звичайно, робити вагомий внесок в оволодіння новими знаннями, технологічне оновлення виробництва в країні й у світі. Досягти цієї цілі нелегко, з огляду на низку проблем, які десятиліттями накопичувалися у науковій сфері. Це і систематичне недофінансування, вплив кадрового складу через низьку заробітну плату, різке погіршення умов праці з початком широкомасштабного вторгнення, падіння престижності наукових професій і відповідне зменшення притоку молоді в науку.

Щоб розпочати і прискорити процес відновлення наукового потенціалу після закінчення бойових дій, необхідні кардинальні, вражаючі суспільну свідомість заходи, спрямовані на підтримку науки, говорить О. Попович. «Першим кроком до цього відродження могло б бути широко розрекламоване подвоєння частки ВВП, яка виділяється на наукові дослідження і розробки, яке обов'язково має супроводжуватись проведенням масштабних інформаційних і науково-популярних кампаній, які роз'яснили б, що на нинішньому етапі розвитку нашої цивілізації у світі відбулося небувале посилення впливу науки на життя людства. Що і економічна конкуренція, і навіть війни в сучасному світі все більшою мірою перетворюються в змагання технологій, рівень яких безпосередньо залежить

від розвитку науки. Вже це дозволило б істотно підвищити привабливість професії науковця не тільки шляхом істотно кращої оплати праці, але й за рахунок поваги до науки з боку суспільства. Без такого психологічного настрою в суспільстві навряд чи можна розраховувати на те, що прихід молодіжного поповнення в науку суттєво збільшиться.

Звичайно, сам вираз “подвоєння фінансування” викликає у багатьох мало не шокуючу реакцію, особливо в умовах небувалого дефіциту бюджету під час війни і зумовлених нею руйнувань та непередбачених витрат. Але якщо ми хочемо процвітання нашої країни, то треба, щоб все наше суспільство усвідомило: у сучасному світі про це годі й мріяти без інноваційного розвитку економіки, а отже – без випереджаючого розвитку науки», – переконаний учений.

При усіх труднощах післявоєнне відновлення України потребуватиме серйозних змін у структурі державного бюджету з метою забезпечення посиленої підтримки пріоритетних напрямів розвитку, зазначає вчений. Наука має займати чільне місце серед цих пріоритетів, але при цьому не претендує на надто значну частку національного доходу. На сьогодні витрати держави на наукові дослідження і розробки становлять не більше 0,15 % ВВП. «Маневр» їх подвоєння до 0,3 % ВВП (тобто до рівня, більш ніж у п'ятеро меншого від того, що передбачено Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (1,7 % ВВП) навряд чи можна розглядати як серйозне перевантаження бюджетної програми, але це має бути надзвичайно важлива інвестиція в майбутнє країни. Якщо ж поставити завдання хоча б протягом чотирьох років вийти на рівень бюджетного фінансування науки, який передбачено нашим давно прийнятим Законом, то це не тільки забезпечило б нарощування наукового потенціалу більш високими темпами, але й заклало б фундамент інноваційного розвитку економіки країни.

«Сьогодні й у найближчі кілька років нам треба, піднявши голову над дрібними негараздами і незручностями, зосередитись перш за все на порятунку вітчизняної науки, припиненні деградації її кадрового потенціалу, прибрати всі перепони і гальма для її відродження, які набудувала наша бюрократія в процесі свого самоствердження. А головним напрямком реформ має стати докорінна зміна ставлення нашої держави до науки, перетворення її на авангард інноваційного розвитку країни», – резюмує О. Попович [10].

У дискусії фахової спільноти, викликаній оприлюдненням візійних документів щодо реформ для відновлення України, взяв участь президент Національної академії наук України академік А. Загородній. Він поділився своїми думками щодо згаданих документів, відзначивши, що в них погляд авторів на роль і місце академічної науки висловлено подекуди неоднозначно. А. Загородній висловив низку критичних зауважень стосовно представленої концепції реформування науки. Зокрема, зазначив, що пропозиції Наукового комітету залишають поза увагою питання про місце й роль Національної та національних галузевих академій наук у вітчизняній системі наукових досліджень і розробок. Натомість ідеться про Національне

агентство науки і технологій з функціями єдиного головного розпорядника бюджетних коштів, нагляду за управлінням державним майном, формування наглядових рад наукових установ. Вочевидь, ідеться, по суті, про створення аналога сумнозвісного російського Федерального агентства наукових організацій (ФАНО), яке не може слугувати прикладом для вітчизняної науки. Президент НАН України нагадав, що таке російське нововведення, за оцінками науковців, не спрацювало на краще і навіть завдало шкоди науці країни-агресора, тож не варто його запроваджувати у нас [11].

Академік А. Загородній також назвав неприйнятною ідею, закладену в «Баченні України 2030» про те, що національні академії наук «втрачають статус державних наукових організацій, втрачають функцію органів управління, але за рішенням загальних зборів можуть продовжувати існувати як громадські об'єднання науковців». «Я вважаю, що позбавлення Національної академії наук, як і національних галузевих академій наук нинішнього статусу з перетворенням їх на громадські об'єднання науковців є не просто неприйнятним, але і вкрай деструктивним. Це невідворотно призведе до руйнування науково-технічного потенціалу країни», – вважає академік.

За словами А. Загороднього, наразі, зокрема, установи Національної академії наук виконують значний обсяг важливих наукових і науково-практичних робіт, спрямованих на підвищення безпеки й обороноздатності держави, повоєнне відновлення її економіки. І це робиться системно, на основі відповідних цільових програм і комплексних проєктів, спільних програм з великими науково-виробничими підприємствами, угод з окремими міністерствами й відомствами. І саме академічна система організації науки дає змогу досягти за цих обставин синергетичного ефекту – спрямовувати спільні зусилля наукових установ різного профілю на розв'язання актуальних для держави проблем, зокрема комплексних, організовувати ефективну діяльність учених в умовах воєнного стану. А як це буде, коли подібні дослідження належним чином не координуватимуться? Чи зможе єдина на всю країну структура, у підпорядкуванні якої будуть сотні, якщо не тисячі, установ і підприємств різного профілю, забезпечити таку координацію?

Водночас академік А. Загородній зазначає, що НАН України загалом підтримує «Візію майбутнього освіти і науки України» та розроблення на її основі з залученням широкого кола експертів Національної стратегії освіти і науки до 2030 р. «Вважаємо, що це є винятково важливою справою, адже забезпечення сталого розвитку України, її становлення як успішної європейської держави може бути здійснено лише на основі розвитку освіти і науки, науково-технічного поступу, широкого практичного використання новітніх технологій», – переконаний він.

При цьому президент НАН України наголошує, що оновлення системи науки в Україні варто здійснювати вкрай обережно, не руйнуючи те, що ми ще зберегли. За його словами, через хронічне безгрошів'я і пов'язані з ним численні проблеми, зокрема вплив наукової молоді, наука в Україні

знекровлюється катастрофічно швидкими темпами. І найцінніше з того, що вона має сьогодні – це наші науковці, бо все решта – обладнання, інфраструктура, дослідна база в переважній більшості випадків за окремими винятками досить таки застаріла, хоча ще і дає змогу отримувати результати, гідні бути названими результатами міжнародного рівня. Але ще трохи – і ми втратимо наукові школи, і тоді вже безповоротно відстанемо. Отже, змінюючи організаційні форми наукових досліджень, потрібно дбати про те, щоб, хай там що, творча і життєздатна частина наукових кадрів була збережена. А це потребуватиме тяглості традицій, що склалися в науковій спільноті.

На сьогодні, на думку академіка А. Загороднього, спільні зусилля всіх причетних до управління та ухвалення рішень у сфері наукових досліджень та інновацій мають бути спрямовані передусім на збереження кадрового потенціалу і, з урахуванням реального стану потреб держави, на науковий супровід проблем, пов'язаних з відновленням зруйнованої інфраструктури, повоєнний розвиток економіки на основі високотехнологічних виробництв і новітніх технологій та забезпечення потреб обороноздатності та безпеки країни. Звісно, не можна полишати і фундаментальні дослідження, які лежать в основі всіх наукових розробок та нових технологій, і які навіть у наших складних умовах все ще приносять результати високого рівня та підтримують імідж України як держави з гідним рівнем розвитку науки, але сьогодні, насамперед, ми маємо забезпечувати економічну і воєнну міць нашої держави.

Отже, аналіз наукових і аналітичних джерел засвідчує, що післявоєнний розвиток української науки розглядається як ключовий чинник модернізації держави, її економічної стійкості, обороноздатності та євроінтеграції. Переважна більшість авторів сходяться на думці, що відбудова не може обмежуватися поверненням до довоєнного стану, а має ґрунтуватися на глибоких інституційних і структурних реформах науково-дослідного сектору. Центральним викликом визначається хронічне недофінансування науки, яке призвело до деградації інфраструктури, скорочення чисельності дослідників та втрати наукового потенціалу. У цьому контексті зростає значення формування цілісної державної політики, спрямованої на підвищення ролі науки в системі стратегічного планування та інноваційного розвитку. Особливий акцент у дослідженнях зроблено на збереженні та розвитку людського капіталу як основи відновлення наукової спроможності України. Важливим напрямом реформ визначається інтеграція української науки у Європейський дослідницький простір та впровадження європейських стандартів фінансування, управління й оцінювання результативності досліджень. Значну увагу приділено концепції відкритої науки, яка розглядається як інструмент підвищення прозорості, конкурентоспроможності та суспільної значущості наукової діяльності. Водночас у фаховій дискусії простежується потреба збереження інституційної тяглості, насамперед академічної науки, з урахуванням її ролі у

забезпеченні фундаментальних і прикладних досліджень. Таким чином, ефективна модель післявоєнного реформування науки має поєднувати радикальне оновлення управлінських і фінансових механізмів із збереженням наукових шкіл та кадрового потенціалу, що й надалі підтримуватиме роль науки як стратегічного ресурсу відновлення та довгострокового розвитку України.

Список бібліографічних посилань

1. Данилишин Б. Про роль національної науки у відродженні України. URL: https://lb.ua/blog/bogdan_danylysyn/515894_pro_rol_natsionalnoi_nauki.html
2. Корновенко Л., Корновенко С. Розвиток науки у повоєнній Україні: рефлексії в умовах воєнного стану. URL: <https://ae.eessc.org.ua/article/view/310369>
3. Костюк О. Як має розвиватися українська наука після війни. URL: <https://zn.ua/ukr/EDUCATION/jak-maje-rozvivatisja-ukrajinska-nauka-pislja-vijni-.html>
4. Городніченко Ю., Сологуб І., Беатріс Ведер ді Мауро. Відбудова України: Принципи та політика. URL: https://cepr.org/system/files/2022-12/reconstruction%20book_Ukrainian_0.pdf
5. Безверщенко Ю., Колежук О. Трансформація українських наукових досліджень та розробок у рушійну силу відновлення України. *Відбудова України: Принципи та політика*. URL: https://cepr.org/system/files/2022-12/reconstruction%20book_Ukrainian_0.pdf
6. Відбудова для розвитку: зарубіжний досвід та українські перспективи : міжнар. кол. моног. / [А. Андросук, Г. Андросук, ... В. Небрат, Н. Супрун та ін.; редкол.: В. Небрат, А. Беляк, О. Курбет та ін.] ; НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». – Київ : [б. в.], 2023. – 570 с. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/items/ed8e0bb0-3b42-4a42-b70a-d2bd4aa763d2>
7. Матвеева О. Відкрита наука як пріоритет політики повоєнного відновлення України та набуття нею статусу члена ЄС. *Відбудова для розвитку: зарубіжний досвід та українські перспективи: міжнародна колективна монографія*. Київ, 2023. С. 488–500. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/items/ed8e0bb0-3b42-4a42-b70a-d2bd4aa763d2>
8. Мелков Ю. Відкрита наука та її значення для розбудови України як сильної європейської країни. *Відбудова для розвитку: зарубіжний досвід та українські перспективи: міжнародна колективна монографія*. Київ, 2023. С. 500–511. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/items/ed8e0bb0-3b42-4a42-b70a-d2bd4aa763d2>
9. Перезавантаження науки після війни. URL: <https://scienceatrisk.org/storage/lp/63/67402875d12cc281f8118b7cab669abd8fe3e1ac.pdf>

10. Попович О. До дискусій щодо післявоєнного відродження і реформи наукової системи України. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2023/08/24/256131/>

11. Анатолій Загородній: Оновлення системи науки в Україні варто здійснювати вкрай обережно, не руйнуючи те, що ще збережено. URL: <https://svit.kpi.ua/2023/08/01/анатолій-загородній-оновлення-систе-2/>

Наука – для обороноздатності країни

11.01.2026

Конев В.

КОЛИ КОЖНА СЕКУНДА – ЖИТТЯ: ЯК УКРАЇНСЬКІ ВЧЕНІ СТВОРЮЮТЬ КРОВОСПИННІ ЗАСОБИ НОВОГО ПОКОЛІННЯ

Втрата крові є однією з головних причин смертей на полі бою. Міжнародні дослідження та практика [військової медицини](#) доводять: своєчасна зупинка кровотечі істотно підвищує шанси на виживання, саме тому гемостатичні засоби є обов'язковим складником тактичних аптечок армій світу ([ZN.UA](#)).

І це можуть бути не лише імпорتنі препарати. Україна має власні наукові спроможності для створення ефективних і значно дешевших за імпортні кровоспинних засобів. Над такими розробками працюють, зокрема, фахівці Інституту біохімії імені О.Палладіна Національної академії наук України. Вони стверджують, що створили унікальний засіб, здатний зупинити навіть летальні артеріальні кровотечі.

[Докладніше див. додаток 1](#)

20.01.2026

Створюємо нове покоління зброї: Brave1 та Palantir запускають Dataroom

Україна запускає Brave1 Dataroom – захищене середовище для тестування та тренування штучного інтелекту на основі реальних даних з фронту. Це дозволить пришвидшити розробку автономних систем, які зможуть виявляти та перехоплювати ворожі цілі без участі людини ([Міністерство цифрової трансформації України](#)).

Штучний інтелект стає вирішальним фактором у сучасній війні. Щоб українські дрони та системи захисту були ефективними, їх потрібно навчати на якісних і актуальних даних. Dataroom – це спільний проєкт кластера Brave1, Міноборони, ЗСУ, Науково-дослідного інституту воєнної розвідки та американського технологічного гіганта Palantir.

Як працює Dataroom

Платформа побудована на програмних рішеннях Palantir. Вона вже містить візуальні та теплові бази даних повітряних цілей, зокрема ворожих «шахедів». Перелік даних постійно розширюватиметься.

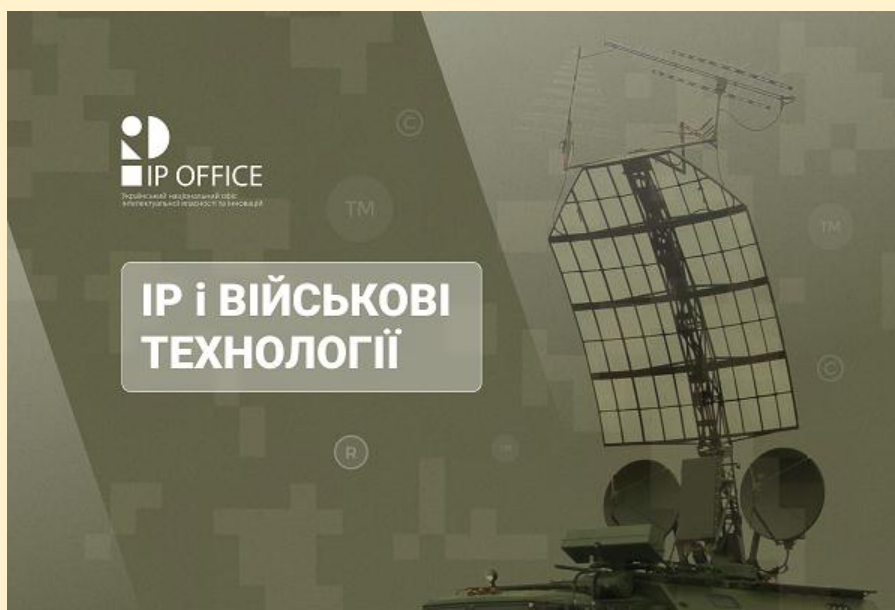
Українські розробники отримають доступ до цих масивів інформації після проходження безпекової комплаєнс-процедури.

подавайте заявку на доступ [за посиланням](#) та створюйте технологічні рішення, що змінюють правила гри на полі бою.

07.01.2026

ІР для оборони: надано 30 ліцензій використання технологій, розроблених військовими

Виробники отримали 30 ліцензій на використання технологій, які розробили військові в межах Міністерства оборони України. Перші зразки озброєння, виготовленого за отриманими ліцензіями, вже надходять Силам оборони України. Таку кількість ліцензій видано лише за четвертий квартал 2025 року ([ІР офіс](#)).

Джерело: <https://nipo.gov.ua/>

[Докладніше див. додаток 2](#)

02.01.2026

Рабченюк М.

ПОЛЬЩА СТВОРИЛА СИСТЕМУ РЕБ, ЯКА ЗДАТНА МИТТЄВО ВИВЕСТИ З ЛАДУ БПЛА

Польські вчені розробили [електромагнітну систему](#), яка може миттєво виводити з ладу ворожі дрони. На думку дослідників, така РЕБ може кардинально змінити підходи до захисту критичної інфраструктури та важливих об'єктів ([ukrinform.ua](#)).

Система, відома як Stratus, була створена командою Гданського технологічного університету і використовує потужні електромагнітні імпульси для порушення роботи або знищення електронних компонентів безпілотних літальних апаратів.

Stratus використовує короткі електромагнітні імпульси високої інтенсивності, які можуть майже миттєво нейтралізувати дрон. Дослідники стверджують, що це робить систему особливо придатною для використання поблизу критичної інфраструктури, такої як аеропорти, електростанції, порти, а також під час публічних заходів, де традиційні методи можуть становити додатковий ризик.

Технологія була успішно випробувана в лабораторних та контрольованих умовах, але ще не впроваджена в експлуатацію.

Польська система РЕБ. Фото: polskiprzemysl.com.pl

Оцінки ефективності та орієнтири розвитку вітчизняної науки й освіти

27.01.2026

Президент НАН України академік Анатолій Загородній: наука працює там, де вона критично потрібна державі

У першому номері «Вісника НАН України» за 2026 рік опубліковано інтерв'ю з Президентом Національної академії наук України академіком Анатолієм Загороднім за підсумками року

(<https://www.facebook.com/NASofUkraine>)

◆ як Академія зберегла науку в умовах війни

- ◆ які фундаментальні дослідження стали основою реальних технологій
- ◆ що науковці НАН України вже сьогодні роблять для оборони, відбудови, енергетичної та технологічної стійкості країни
- ◆ які розробки працюють для армії, медицини, промисловості та громад

Джерело: <https://www.facebook.com/NASofUkraine>

👉 Повний текст інтерв'ю – за посиланням

<https://www.nas.gov.ua/.../prezident-nan-ukrani-akademik...>

19.01.2026

Віцепрезидент Національної академії наук України академік НАН України Володимир Семиноженко в інтерв'ю польському телебаченню TVP (українська редакція «Slava TV») розповів про українську науку: її виклики, перспективи та роль у майбутньому країни

Зокрема, у програмі «Відбудова» з Веронікою Марчук він пояснив, як війна стала каталізатором технологічного стрибка: дрони, безпілотні системи, РЕБ і сучасні інформаційні рішення вже змінюють доктрини військових дій у світі (<https://www.facebook.com/NASofUkraine>).

При цьому українська наука і винаходи науковців безпосередньо впливають на хід війни. До розробок залучені десятки установ Академії і ключова ставка – на перетворення наукових рішень у реальний продукт, який може бути конкурентним на глобальному ринку.

У розмові також йшлося:

? що потрібно для «української Кремнієвої долини»: взаємодія наукових центрів і університетів із бізнесом, венчурні інструменти, державні науково-технічні програми та законодавчі стимули для інновацій;

? держбюджет 2026 року на освіту і науку: на що вистачить;

? що спонукатиме молодих учених залишатися в Україні;

? чому міжнародні санкції не заважають російській науці працювати на воєнну машину;

? чому наука, технології, інновації – це важливі складові відбудови України.

Докладно про це 🙌

[Українська Кремнієва долина під час війни: чи здатна наука стати фундаментом відбудови](#)

05.01.2026

Станіслав Довгий: «Еліта нації формується з дітей, яких вчасно почули та підтримали»

Інтерв'ю з президентом Малої академії наук України (далі – МАН) академіком Станіславом Довгим про шлях у науку, довіру до молоді та роль країни у глобальному інтелектуальному просторі (nv.ua).

Станіслав Довгий, фундатор [Dovgiy Family Office](https://dovgiyfamilyoffice.com) уже близько 30 років робить вагомий внесок у розвиток української науково-освітньої екосистеми. Академік, педагог, державний діяч, ініціатор та організатор Національного центру «Мала академія наук України», президент МАН – освітньої системи, яка виростила покоління дослідників, що сьогодні працюють у провідних установах України та світу. У цій розмові говоримо про особисті переконання та потенціал української молоді.

[Читати](#)

Київському університету права НАН України – 30 років: інтерв'ю з ректором Юрієм Бошицьким

Київський університет права Національної академії наук України відзначив свій 30-річний ювілей 12 грудня 2025 року. Це унікальний навчальний заклад, створений у системі НАН України, який поєднує фундаментальну науку та освітній процес, готуючи покоління правників, що творять майбутнє української держави ([LEXINFORM.COM.UA](https://lexinform.com.ua)).

До цієї визначної дати «Юридичний вісник України» поспілкувався з ректором університету, кандидатом юридичних наук, професором, Заслуженим юристом України Юрієм Ладиславовичем БОШИЦЬКИМ.

[Читати](#)

19.01.2026

Листопад О.

Природничі науки: від лабораторії до побудови світу

Євген Хлобистов – декан факультету природничих наук Національного університету «Києво-Могилянська Академія», доктор економічних наук, професор, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, координатор робочої групи «Екологія та економіка» експертної мережі міжнародної «Кримської платформи». Розмовляємо про проблему, яка нині часто на слуху: чому сучасні випускники нечасто обирають природничі професії ([Світ](#)).

[Докладніше див. додаток 3](#)

19.01.2026

Державна атестація закладів вищої освіти та наукових установ: оцінювання ефективності наукової діяльності в Україні

У 2026 році в Україні розпочинається впровадження нової моделі базового фінансування наукової діяльності, яка ґрунтується на результатах державної атестації наукових установ і закладів вищої освіти. Важливо, що держава збільшила фінансування наукової сфери на понад 40% у 2026 році, тобто нова модель є фінансово забезпеченою ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Нова модель фінансування заснована на результатах державної атестації. Це перше за понад 30 років загальнодержавне системне оцінювання ефективності наукової діяльності, проведене за єдиною для всієї сфери методикою та прозорими правилами.

Державна атестація закладів вищої освіти та наукових установ: оцінювання ефективності наукової діяльності в Україні

НАУКА ТА ІННОВАЦІЇ

Джерело: <https://mon.gov.ua/>

Автор фото – пресслужба Міністерства освіти і науки України

[Докладніше див. додаток 4](#)

22.01.2026

Атестовані наукові установи та університети автоматично внесено до Державного реєстру наукових установ, яким надається підтримка держави

Міністерство освіти і науки України розглянуло подані матеріали та внесло наукові установи та заклади вищої освіти, які пройшли державну атестацію, до Державного реєстру наукових установ, яким надається підтримка держави ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Державний реєстр визначає установи та заклади вищої освіти, що можуть отримувати додаткову державну підтримку, зокрема у формі податкових пільг. Такий підхід дає змогу спрямовувати ресурси на розвиток дослідницької діяльності.

[Докладніше див. додаток 5](#)

09.01.2025

Від участі в ухваленні рішень до науки без кордонів

15 серпня 2025 року було обрано новий склад Ради молодих вчених при Міністерстві освіти і науки України. Якою є роль молодих науковців у формуванні державної політики, міжнародної наукової співпраці та розвитку

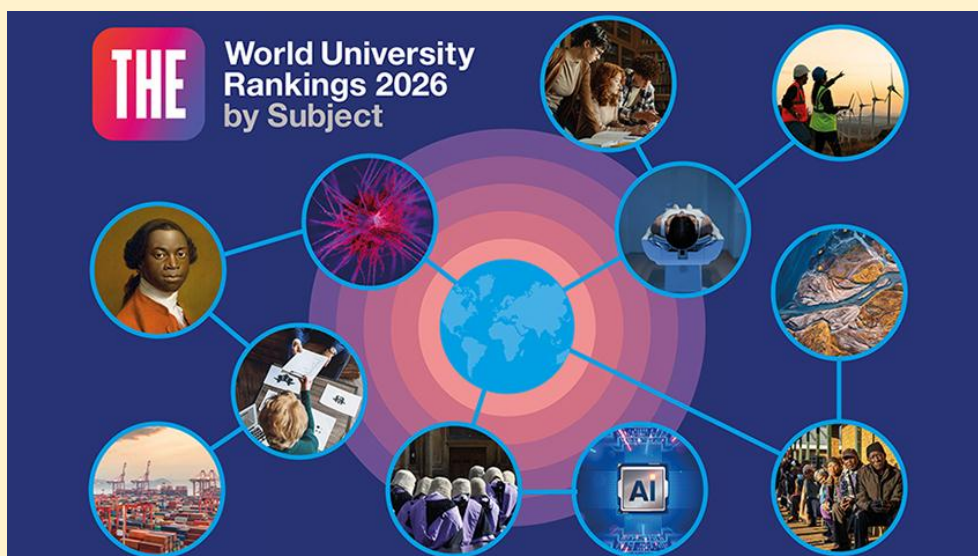
наукової культури в умовах сучасних викликів? Про це й не лише «Світу» розповіла голова Ради, професорка Київського авіаційного інституту Анастасія СИМАНОВА ([Світ](#)).

[Докладніше див. додаток 6](#)

22.01.2026

Оголошено результати міжнародного рейтингу Times Higher Education World University Rankings by Subject 2026

Британське видання Times Higher Education опублікувало щорічний рейтинг найкращих університетів світу World University Rankings by Subject 2026. Ці предметні рейтинги дають змогу порівнювати університети світу за 11 основними галузями знань та охоплюють 148 спеціальностей ([Національний університет «Львівська політехніка»](#)).

Джерело: <https://lpnu.ua/>

[Докладніше див. додаток 7](#)

Наука і влада

30.01.2026

ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ ПІДПИСАВ ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ»

29 січня 2026 року Президентом України підписано Закон України «Про академічну доброчесність» ([Верховна Рада України](#)).

Прийняття цього Закону є важливим та історичним кроком для розвитку системи освіти і науки в Україні. Закон не має аналогів у державах європейського простору та спрямований на формування і утвердження

культури академічної доброчесності відповідно до європейських стандартів у закладах освіти, наукових установах та в суспільстві загалом.

Прийняття Закону України «Про академічну доброчесність» створює правові передумови для підвищення якості освіти і науки, утвердження етичних стандартів в академічному середовищі та зміцнення довіри суспільства до результатів освітньої і наукової діяльності.

Більше читати [тут](#).

27.01.2026

Президент України підписав указ про п'ятикратне збільшення президентських грантів для молодих учених і докторів наук

26 січня 2026 року Володимир Зеленський підписав [Указ](#) №81/2026, яким оновлено порядок надання щорічних грантів Президента України для молодих учених і докторів наук ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Указом у середньому майже на 500 % збільшено розміри грантової підтримки, модернізовано конкурсні процедури та скасовано застарілі нормативні акти, що регулювали надання таких грантів у 2002–2009 роках.

[Докладніше див. додаток 8](#)

09.01.2026

ОГОЛОШЕНО КОНКУРС НА ЗДОБУТТЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРЕМІЇ УКРАЇНИ ІМЕНІ БОРИСА ПАТОНА 2026 РОКУ

Комітет з Національної премії України імені Бориса Патона [оголошує конкурс](#) на здобуття Національної премії України імені Бориса Патона 2026 року ([Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій](#)).

Секретаріат Комітету приймає роботи до **01 квітня 2026 року**.

[Інструкція з оформлення документів для представлення роботи на здобуття Національної премії України імені Бориса Патона та порядок розгляду.](#)

[Інструкція з оформлення документів для представлення роботи, яка містить відомості, що становлять державну таємницю на здобуття Національної премії України імені Бориса Патона та порядок розгляду](#) дивитися за [посиланням](#).

09.01.2026

ОГОЛОШЕНО КОНКУРС НА ЗДОБУТТЯ ПРЕМІЙ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ДЛЯ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ 2026 РОКУ

Комітет з Національної премії України імені Бориса Патона [оголосив конкурс](#) на здобуття премій Президента України для молодих вчених 2026 року ([Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій](#)).

Секретаріат Комітету приймає роботи до **01 березня 2026 року**.

Відповідно до Указу Президента України від 24 грудня 2025 року № 981/2025 щорічно присуджується до сорока премій у розмірі 210 тисяч гривень кожна.

[Інструкцію з оформлення документів для подання роботи на здобуття премії Президента України для молодих вчених та порядок розгляду](#) дивитися за [посиланням](#).

30.01.2026

ОГОЛОШЕННЯ КОНКУРСІВ НА ОДЕРЖАННЯ ГРАНТІВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ МОЛОДИМ ВЧЕНИМ УВАГА!

Відповідно до Указу Президента України від 26 січня 2026 року № 81/2026 Національний фонд досліджень України повідомляє про оголошення щорічних конкурсних відборів проєктів з виконання наукових досліджень і розробок для надання грантів Президента України молодим вченим ([Національний фонд досліджень України](#)).

Джерело: <https://nrfu.org.ua/>

[Докладніше див. додаток 9](#)

21.01.2026

**ОГОЛОШЕННЯ КОНКУРСУ НА ОДЕРЖАННЯ ЩОРІЧНИХ
ГРАНТІВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ДОКТОРАМ НАУК ДО 45 РОКІВ
(ВКЛЮЧНО) ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ І
РОЗРОБОК**

УВАГА!

Відповідно до Указу Президента України від 14 травня 2024 року № 324/2024 Національний фонд досліджень України повідомляє про оголошення щорічного конкурсного відбору наукових проєктів для надання грантів Президента України докторам наук до 45 років (включно) для проведення ними наукових досліджень і розробок ([Національний фонд досліджень України](#)).

[Докладніше див. додаток 10](#)

05.06.2026

**ОГОЛОШЕННЯ Конкурсу на присудження Премії Верховної Ради
України імені Ігоря Юхновського**

До уваги молодих вчених!

Національний фонд досліджень України оголошує конкурсний відбір наукових робіт (фундаментальних та/або прикладних наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, далі – конкурсні роботи) на присудження **Премії Верховної Ради України імені Ігоря Юхновського** (далі – Премія), крім робіт, що містять відомості, які становлять державну таємницю ([Національний фонд досліджень України](#)).

Джерело: <https://nrfu.org.ua/>

[Докладніше див. додаток 11](#)

29.01.2026

Уряд запроваджує нову модель фінансування наукової сфери: понад 3 млрд додаткового фінансування за результатами державної атестації

Кабінет Міністрів України ухвалив рішення про спрямування 3,28 млрд грн додаткового фінансування науковим установам та закладам вищої освіти за результатами державної атестації. Розподіл коштів уперше проводитимуть за формульним механізмом – залежно від атестаційної групи, масштабів установи та результативності її діяльності ([Урядовий портал](#)).

[Докладніше див. додаток 12](#)

30.01.2026

Нові правила формування Переліку наукових фахових видань України

19 січня 2026 року Міністерство освіти і науки України наказом № 56 затвердило нову редакцію Порядку формування Переліку наукових фахових видань України, зареєстрований у Міністерстві юстиції 28 січня 2026 року за № [129/45523](#) ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Мета змін – підвищення якості українських наукових видань, які використовують для здобуття наукових ступенів, отримання вчених звань, ліцензування навчальних програм, їхня інтеграція в європейський і світовий дослідницький простір. Нові правила ґрунтуються на принципах академічної доброчесності, міжнародних стандартах публікаційної етики, прозорих і чітких критеріях оцінювання видань.

[Докладніше див. додаток 13](#)

13.01.2026

МОН оголошує добір заявок для створення університетських дослідницьких центрів передового досвіду (CoRE)

Міністерство освіти і науки України оголошує конкурсний добір закладів вищої освіти, на базі яких будуть створені дослідницькі центри передового досвіду (далі – Конкурс) ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Пріоритетні галузі та напрями Конкурсу

Конкурс проводиться за окремими пріоритетними галузями, визначеними [Стратегією цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року](#), схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 31 грудня 2024 р. № 1351 (далі – пріоритетні галузі), що будуть деталізовані в Оголошенні та матеріалах проведення Конкурсу.

Дослідницькі центри передового досвіду (CoRE): старт проєкту

Джерело: <https://mon.gov.ua/>

Автор фото – пресслужба Міністерства освіти і науки України

[Докладніше див. додаток 14](#)

10.01.2026

МОН затвердило перелік переможців конкурсів наукових досліджень університетів: молоді вчені, основний та прифронтові

Міністерство освіти і науки України затвердило **переліки переможців** конкурсу дослідницьких проєктів молодих учених та основного конкурсу фундаментальних і прикладних досліджень, зокрема окремого інструменту підтримки для прифронтових ЗВО ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Відповідні проєкти рекомендовано до фінансування з січня 2026 року.

[Докладніше див. додаток 15](#)

Міжнародне наукове співробітництво

02.01.2026

Затверджено Дорожню карту інтеграції України до Європейського дослідницького простору до 2027 року

Дорожня карта є стратегічним інструментом, який має забезпечити системність і послідовність подальших кроків гармонізації національної науково-інноваційної екосистеми України з Європейським дослідницьким простором та консолідацію зусиль державних органів, наукових установ, закладів вищої освіти й інших стейкхолдерів ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Джерело: <https://mon.gov.ua/>

Автор фото – пресслужба Міністерства освіти і науки України

[Докладніше див. додаток 16](#)

29.01.2026

Оновлена інформація щодо запуску Спільного конкурсу LUKE: конкурс відкривається 27 лютого 2026 року – почніть формувати консорціум та ідею проєкту заздалегідь!

З урахуванням оновлених термінів, спільний конкурс LUKE буде оголошено 27 лютого 2026 року. Ініціатива об'єднає фінансуючі організації з усієї Європи для підтримки співпраці у сфері з Україною досліджень та інновацій ([Національний фонд досліджень України](#)).

Потенційним учасникам рекомендується завчасно розпочати розробку ідей проєктів та формування консорціумів.

Джерело: <https://nrfu.org.ua/>

Конкурс має на меті створити партнерства в галузі досліджень та інновацій, основним учасником яких буде Україна. Він спільно реалізується 13 фінансуючими сторонами, залученими до проєкту LUKE, що забезпечує участь 11 країн.

[Докладніше див. додаток 17](#)

27.01.2026

Інформаційний день WIDERA. Можливості для українських науковців та інноваторів: Європейська комісія презентувала нові конкурси на 2026-2027 роки

22 січня 2026 року Європейська комісія спільно з Європейською дослідницькою виконавчою агенцією, Європейською інноваційною радою та Європейською виконавчою агенцією з питань малого та середнього бізнесу провела інформаційний день, присвячений новим конкурсам Робочої програми «Розширення участі та зміцнення Європейського дослідницького простору» (WIDERA) на 2026-2027 роки ([Національний фонд досліджень України](#)).

До заходу долучилися представники Національного фонду досліджень України.

Джерело: <https://nrfu.org.ua/>

[Докладніше див. додаток 18](#)

Можливості інноваційних спільнот Європейського інституту інновацій та технологій

«Офіс Горизонт Європа в Україні» НФДУ нагадує та інформує про відкриті конкурси Європейського інституту інновацій та технологій, доступні для українських учасників ([Офіс Горизонт Європа в Україні](#)).

[Докладніше див. додаток 19](#)

673 млн євро виділено на фінансування грантів ERC Consolidator Grants 2026: попередні підсумки відбору

До уваги науковців, дослідників та інноваторів, учасників конкурсів ERC! ([Офіс Горизонт Європа в Україні](#)).

13 січня 2026 року завершився прийом заявок на гранти Європейської дослідницької ради ERC Consolidator Grants 2026. Загалом у рамках Робочої програми ERC на 2026 рік Європейська дослідницька рада виділила 673 млн євро на фінансування 328 грантів.

Нижче наводимо попередні дані щодо поданих пропозицій на конкурс 2026 року

- ERC отримала 3 060 заявок, що на 2% менше, ніж у 2025 році, і на 32% більше, ніж у 2024 році.
- Найбільшу кількість заявок було відібрано за такими сферами:
 - галузь фізичних та інженерних наук (Physical Sciences and Engineering) – 1 238 заявок (40,5%);

- соціальні та гуманітарні науки (Social Sciences and Humanities) – 1 086 заявок (35,5%);
- природничі науки (Life Sciences) – 736 заявок (24%).
- Жінки подали 38% пропозицій, що відповідає частці 2025 року.

Звертаємо увагу, що наразі триває оцінювання пропозицій, а проекти, відібрані для фінансування, планується оголосити восени 2026 року.

Нагадуємо, що раніше ми оприлюднювали результати відбору переможців конкурсу ERC Consolidator Grants 2025 ¹.

Європейська дослідницька рада (ERC) опублікувала результати останнього раунду конкурсу Proof of Concept Grants у 2025 році. У цьому раунді 136 грантоотримувачів отримають по 150 тис. євро на підтримку для втілення своїх досліджень на практиці. Завдяки цим нагородам загальна кількість грантів Proof of Concept Grants у рамках Робочої програми ERC 2025 досягла 300 із загальним бюджетом 45 млн євро (Офіс Горизонт Європа в Україні).

Робоча програма ERC на 2025 рік включала два раунди конкурсу Proof of Concept. Загалом було оцінено 879 пропозицій. 300 нових грантоотримувачів працюватимуть у 23 країнах-членах ЄС та асоційованих країнах. Найбільша кількість проектів буде реалізована в Німеччині (51), Іспанії (42), Італії (33) та Великобританії (31).

Пропозиції, відібрані для фінансування у другому раунді конкурсу 2025 Proof of Concept Grant.

Пропозиції, відібрані для фінансування у першому раунді конкурсу 2025 Proof of Concept Grant.

Фінальний список пропозицій, які отримали фінансування в рамках 2025 Proof of Concept Grant.

Довідково.

У 2025 році ERC Proof of Concept Grants був спрямований на підтримку широкого спектра проектів, які показують, як передова наука може відкрити нові шляхи до інновацій. Вони включають використання супутникових зображень і штучного інтелекту для оцінювання шкоди, спричиненої війною, а також розроблення нових методів ультразвуку, що дозволяють лікарям бачити найменші кровоносні судини в нирці людини в режимі реального часу. Інші проекти досліджують доступні способи захисту будівель від землетрусів у вразливих регіонах, регенеративні методи лікування, щоб допомогти відновити пошкоджені серця, і нові методи зменшення тертя та зносу в машинах шляхом створення захисних вуглецевих шарів під час нормального використання.

¹ Докладніше читайте у випуску «Шляхи розвитку української науки: суспільний дискурс» – № 11.2025. С. 71-72
(https://nbuviap.gov.ua/images/informaciyini_vidanya/shliahi_rozvy_nauki/2025/nauka11.2025.pdf).

23.01.2026

Нові можливості для українських науковців: відкрито конкурси CERIC-ERIC

CERIC-ERIC оголосив нові конкурси на доступ до сучасної європейської науково-дослідницької інфраструктури для проведення комплексних, зокрема міждисциплінарних, досліджень (<https://www.facebook.com/NASofUkraine>).

Джерело: <https://www.facebook.com/NASofUkraine>

Мережа CERIC об'єднує провідні дослідницькі інфраструктури країн Центральної та Східної Європи та надає через єдину точку входу доступ до понад 60 одиниць сучасного наукового й технологічного обладнання у сферах матеріалознавства, біоматеріалів, нанотехнологій та суміжних галузях.

Граничні терміни:

- 3 березня 2026 року – для попередньої оцінки заявки з можливістю її доопрацювання

- 31 березня 2026 року – для досвідчених користувачів

🔗 Детальна інформація та умови подання:

[Call for proposals - Ceric](#)

19.01.2026

Інститут гуманітарних досліджень Відня пропонує стипендії українським науковцям

Інститут гуманітарних досліджень Відня пропонує щомісячну стипендію до 3300 євро, зручний робочий простір, доступ до усіх ресурсів інституту та

п'ять місяців, щоб продовжити роботу Яна Паточки. Про це ідеться у повідомленні [House of Europe \(Світ\)](#).

[Докладніше див. додаток 20](#)

14.01.2026

UKRAINOS MOKSLŲ AKADEMIJAI PADOVANOTAS SERVERIS JAU VEIKIA

Литовська академія наук (ЛАН) постійно допомагає братній Україні, яку вже четвертий рік поспіль спустошує армія Російської Федерації. ЛАН та її члени підтримують боротьбу України проти агресора та підтримують наукову спільноту країни ([Lietuvos mokslų akademija](#)).

[Детальніше](#)

27.01.2026

Україна та Молдова посилюють співпрацю у сферах освіти і науки на шляху до Європейського Союзу

26 січня 2026 року у межах робочої поїздки заступник міністра освіти і науки України Андрій Вітренко провів офіційну зустріч із міністром освіти і досліджень Республіки Молдова Даном Перчуном у м. Кишиневі ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Сторони обговорили спільні завдання та виклики у сферах освіти і науки України і Молдови на шляху європейської інтеграції, зокрема питання переговорного процесу щодо вступу до Європейського Союзу та практичні кроки з імплементації в національне законодавство актів права ЄС у сферах освіти і науки.

[Детальніше](#)

27.01.2026

КОНКУРСНИЙ ВІДБІР «ЗАЛУЧИТЬ ДОСЛІДНИКА З УКРАЇНИ ДО ПОТОЧНОГО ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПРОЄКТУ» ЗАВЕРШЕНО: РЕЗУЛЬТАТИ ПАРТНЕРСЬКОЇ ІНІЦІАТИВИ RCN-НФДУ 2025

Спільна ініціатива Дослідницької ради Норвегії (RCN) та Національного фонду досліджень України (НФДУ) «Залучить дослідника з України до поточного дослідницького проєкту» відкрила українським вченим можливість долучатися до норвезьких дослідницьких ініціатив і підтримувати професійний розвиток в умовах воєнних викликів ([Національний фонд досліджень України](#)).

Реалізація цієї ініціативи стала результатом тривалого інституційного діалогу, що охоплював численні робочі онлайн-зустрічі, а також робочий візит представників НФДУ до RCN.

[Докладніше див. додаток 21](#)

27.01.2026

Науковців запрошують прийняти участь у конкурсі на стажування в установах Польської академії наук

Відповідно до Угоди про наукове співробітництво між Національною академією наук України та Польською академією наук оголошується конкурс серед молодих науковців установ НАН України (до 35 років) на проходження стажування у науково-дослідних інститутах Польської академії наук. Про це ідеться у повідомленні пресслужби НАН України ([Світ](#)).

Організаційні та фінансові умови зазначених візитів до Польщі містяться у [додатку](#). Охочі взяти участь у конкурсі мають надати коротку наукову біографію (CV) англійською та українською мовами за [формою](#).

CV разом із супровідним листом необхідно подати до Відділу міжнародних зв'язків НАН України **не пізніше 28 лютого 2026 року** на адресу: 01601 МСП, Україна, Київ 30, вул. Володимирська, 54, Президія Національної академії наук України, Відділ міжнародних зв'язків НАН України. Наявність електронних версій обов'язкова (надсилати у форматі DOC на електронну адресу bilokon@nas.gov.ua з поміткою «на конкурс щодо стажування в ПАН»).

Після прийняття польською стороною рішення щодо схвалених кандидатур для здійснення візитів до Польщі, відповідне оголошення буде розміщено на офіційному веб-сайті НАН України.

Довідки за телефоном 239 65 43 (Білоконь Олександр).

30.01.2026

ПРЕДСТАВНИЦТВО ФОНДУ ЦИВІЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА РОЗВИТКУ США (CRDF GLOBAL) НАДАЄ ГРАНТИ УКРАЇНСЬКИМ НАУКОВЦЯМ НА ВІДВІДУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ НАУКОВИХ ЗАХОДІВ

Представництво Фонду цивільних досліджень та розвитку США (CRDF Global) продовжує програму підтримки українських науковців шляхом надання грантів на відвідування міжнародних наукових заходів (конференції, семінари, тренінги тощо). Гранти надаються українським вченим, технічним спеціалістам та інженерам, які працюють в сфері авіакосмічних досліджень, матеріалознавства та нових матеріалів, штучного інтелекту та квантових обчислень, ядерної фізики, інших передових галузях фізики та хімії, а також

дотичних до них напрямів наукових розробок та досліджень ([Верховна Рада України](#)).

Успішні заявники мають можливість отримати до \$2,500 на покриття витрат, пов'язаних з поїздкою. Розглядаються міжнародні заходи, що будуть відбуватися протягом усього 2026 року.

Для участі в конкурсі необхідно надіслати заявку на електронну адресу: uascience@crdfglobal.org.

Кінцевий термін подачі заявок – 01 жовтня 2026 року.

Більше інформації щодо аплікаційної форми та необхідних документів можна знайти за [посиланням](#).

Читати за [посиланням](#).

08.01.2026

Японське товариство сприяння науці (JSPS) оголосило міжнародну стипендіальну програму для досліджень в Японії

Що передбачає програма? (<https://www.facebook.com/NASofUkraine>).

- постдокторські стипендії тривалістю 12-24 місяці
- участь дослідників з усіх наукових галузей
- робота в університетах, інститутах і лабораторіях Японії

Фінансування включає:

компенсацію авіаквитків

щомісячну стипендію

одноразову допомогу на поселення

Перелік приймаючих установ доступний за посиланням:

 https://www.jsps.go.jp/.../List_of_Eligible_Host...

Детальні умови участі та аплікаційні форми

<https://www.nas.gov.ua/.../ogolosheno-stipendialnu...>

 Дедлайн подання документів до Відділу міжнародних зв'язків НАН України – 10 березня 2026 року.

Університет Шевченка долучився до міжнародної наукової колаборації CMS

[Київський національний університет імені Тараса Шевченка](#) офіційно долучився до міжнародної наукової колаборації CMS (Compact Muon Solenoid) – одного з ключових експериментів Великого адронного колайдера в CERN ([Світ](#)).

Рішення про приєднання Університету у статусі Cooperating Institute було ухвалене більшістю голосів членів колаборації та підтверджене офіційним повідомленням від її керівництва, розповіли у вузі.

Ініціатором приєднання КНУ до цієї провідної міжнародної наукової спільноти став Ігор Каденко, доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач кафедри ядерної фізики та фізики високих енергій Фізичного факультету КНУ ім. Т.Шевченка.

КНУ став четвертою установою від України, представленою в CMS, поруч з Інститутом сцинтиляційних матеріалів НАН України, ННЦ «ХФТІ» та Харківським національним університетом імені В. Н. Каразіна. Це ще один крок до системної інтеграції української науки у глобальні дослідницькі процеси.

Участь у колаборації відкриває для викладачів і студентів КНУ доступ до унікальних експериментальних даних, сучасної інфраструктури та експертного середовища світового рівня, створюючи нові можливості для освіти й досліджень у галузі фізики високих енергій.

Приєднання до CMS стало важливим сигналом міжнародного визнання та символічним, надихаючим початком нового року для університетської спільноти.

Новини наукового розвитку

19.01.2026

В Інституті математики НАН України засновано Центр математичних досліджень та освіти імені Михайла Остроградського. Цю ініціативу провідних науковців Інституту і Київського академічного університету підтримала Президія Академії (<https://www.facebook.com/NASofUkraine>).

Мета нового осередку – не лише створити постійно діючий центр досконалості для високої науки у співпраці із провідними вченими світу за підтримки національних і закордонних донорів, а й реалізувати на практиці концепцію неперервного математичного навчання (від школяра до науковця), створити коворкінг для творчої співпраці між математичною спільнотою та бізнесом і, зрештою, підвищити престиж фаху математика.

Деталі: <https://cutt.ly/btLBTLby>

26.01.2026

НАНЦ відкрив власну лабораторію для аналізу біологічних зразків, привезених з Антарктики

Національний антарктичний науковий центр України (НАНЦ) відкрив на базі державного університету “Київський авіаційний інститут” власну лабораторію для аналізу біологічних зразків, привезених з Антарктики ([Світ](#)).

Про це [йдеться](#) у повідомленні на Facebook сторінці НАНЦ.

[Докладніше див. додаток 22](#)

16.01.2026

Вийшов новий випуск подкасту «Не наукові розмови» з Сергієм Солопаном – директором Інституту загальної та неорганічної хімії ім. В. І. Вернадського НАН України, доктором хімічних наук. У розмові йдеться про сторічну історію інституту, ключові наукові розробки та їх практичне застосування – від енергетики й оборонних технологій до медицини, зокрема методів гіпер- та наногіпертермії для лікування онкологічних захворювань. Окрему увагу приділено викликам, з якими стикається українська хімічна наука під час війни: кадровому голоду, критичному фінансуванню, ролі грантів і міжнародної співпраці, зокрема з НАТО та європейськими науковими програмами. Подкаст також окреслює бачення ролі науки у післявоєнному відновленні України та її інтеграції до ЄС ([Academ.media](#)).

Відео: [«Не наукові розмови» з науковцем НАН України Сергієм Солопаном](#)

22.01.2026

Галата С.

Коли поле схоже на Місяць: як українським фермерам документувати воєнні втрати

Українські фермери з прифронтових районів часто порівнюють свої поля з поверхнею Місяця, що помережана численними кратерами. Але «кратери» на українських полях утворилися не внаслідок зіткнень з небесними тілами, а під час російських ракетних атак і обстрілів. Окрім землі, аграрії часто втрачають урожай і техніку. Як отримати компенсацію за ці втрати? ([Національний фонд досліджень України](#)).

Відповісти на це запитання спробували вчені Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки», які за кошти грантового фінансування Національного фонду досліджень України виконали проєкт «Розробити методичні підходи до визначення втрат, оцінювання впливу військової агресії та компенсаційної політики на розвиток аграрного підприємництва».

[Докладніше див. додаток 23](#)

03.01.2026

Костюк Д.

«Екологічна шкіра» для Землі. Китай відновлює 6,5 тисяч гектарів пустелі за допомогою водоростей

Китайські дослідники взялися за масштабний геоінженерний проєкт, щоб перетворити мертві дюни на стабільну землю. Головним інструментом у цій боротьбі стали [звичайні синьо-зелені водорості](#), які використовують для створення так званої «штучної кори» [\(nv.ua\)](#).

За [інформацією](#) South China Morning Post, це перший випадок в історії, коли мікробів використовують у таких гігантських масштабах для зміни природного ландшафту. Самі ж ціанобактерії – організми не нові, вони існують на Землі мільярди років і живуть усюди: від океанів до ґрунту.

Нову технологію «біокірки» розробили на дослідній станції Шапотоу. Така оболонка може витримувати вітер швидкістю до 36 км/год. Упродовж наступних п'яти років за допомогою цього методу хочуть відновити понад 6,5 тисяч гектарів землі в Нінся. Вчені сподіваються, що ця дешева й ефективна технологія стане взірцем для всього світу в боротьбі зі змінами клімату.

[Детальніше](#)

20.01.2026

Український вчений допоміг створити новий унікальний гнучкий OLED-дисплей

Науковці з Університету Дрекслея (США) спільно з колегами із Сеульського національного університету зробили важливий крок у розвитку гнучких OLED-дисплеїв. Вони створили технологію, яка дозволяє екранам згинатися, скручуватися й розтягуватися, не втрачаючи яскравості, стабільності світла та високої енергоефективності. Про результати дослідження [пише](#) TechSpot [\(Світ\)](#).

Основою нової розробки стали максени (MXenes) – надтонкі високопровідні матеріали, що поєднують міцність металів і еластичність полімерів. До їх відкриття долучився український учений, професор Університету Дрекслея Юрій Гогоці, який нині очолює дослідницьку команду.

[Докладніше див. додаток 24](#)

14.01.2026

Вауліна Ф.

ЗАВДЯКИ РОБОТАМ І КЛІК-ХІМІЇ: ЗНАЙДЕНО СПОЛУКИ, ЯКІ МОЖУТЬ СТАТИ АНТИБІОТИКАМИ

Вчені заявили про те, що комплекс іридію може стати перспективним, хоча і нетрадиційним, антибіотиком. Це одна з 600 сполук, отриманих під час нового дослідження, повідомляє [Live Science](#) [\(ZN.UA\)](#).

Вчені використовували робота для синтезу сполук, комбінуючи металеві та органічні молекулярні будівельні блоки, щоб створити величезну хімічну бібліотеку всього за тиждень. Підхід дозволив отримати ще п'ять потенційних антибіотиків.

Провідний автор дослідження Анджело Фрай, хімік з Йоркського університету у Великій Британії, заявив про те, що цей підхід дає змогу прискорити розробку нових ліків, а також дослідження в галузі паралельних хімічних досліджень.

[Детальніше](#)

23.01.2026

Рабченко М.

ТОЧНИЙ ПРОГНОЗ: НОВИЙ ТЕСТ ВИЗНАЧИТЬ ЕФЕКТИВНІСТЬ ЛІКІВ ВІД РАКУ ВСЬОГО ЗА МІСЯЦЬ

Британські дослідники з Інституту раку (ICR) в Лондоні здійснили прорив у персоналізованій медицині. Вони розробили тест, що дозволяє за зразком крові спрогнозувати, чи подіє обране лікування на [рак молочної залози](#), всього за кілька тижнів після початку терапії ([ukrinform.ua](#)).

Метод базується на «рідкій біопсії» – виявленні у крові мікроскопічних фрагментів ДНК пухлини (ctDNA). Дослідження за участі 167 пацієнтів показало чітку кореляцію:

- Низький рівень пухлинної ДНК після першого циклу лікування означав, що хвороба не прогресуватиме мінімум 10 місяців.
- У 40% таких пацієнтів пухлини значно зменшилися або зникли (проти лише 9,7% у групі з високим рівнем ctDNA).

Це відкриття критично важливе для пацієнтів з агресивними формами раку, зокрема потрійним негативним типом. Лікарі зможуть вже на четвертому тижні розуміти, чи ефективна терапія і якщо ні – миттєво змінювати тактику, не втрачаючи дорогоцінний час на препарати, що не працюють.

03.01.2026

Наріжна В.

ПЕРЕПРОГРАМУВАННЯ ІМУНІТЕТУ: ВЧЕНІ ЗНАЙШЛИ СПОСІБ АТАКУВАТИ РАК ЗСЕРЕДИНИ

Дослідники з Південної Кореї запропонували новий підхід до імунотерапії солідних пухлин. Він дозволяє безпосередньо всередині організму перетворювати пригнічені пухлиною імунні клітини на активні протипухлинні, повідомляє [Phys \(ZN.UA\)](#).

[Докладніше див. додаток 25](#)

23.01.2026

Рабченюк М.

ПЕРЕЗАВАНТАЖЕННЯ МОЗКУ: ЯК ЗУПИНИТИ ХВОРОБУ ПАРКІНСОНА

Хвороба Паркінсона тривалий час вважалася незворотним процесом, де ліки лише маскували симптоми, але не зупиняли руйнування мозку. Вчені з США [знайшли](#) «корінь зла»: вони виявили біологічний механізм, який позбавляє клітини мозку енергії, через що вони починають гинути ([ukrinform.ua](#)).

Причиною є токсичний білок, який атакує внутрішні структури клітин – їхні «енергетичні станції». Дослідники розробили препарат під назвою CS2, який діє як «молекулярний щит». Він перехоплює шкідливий білок, не дозволяючи йому вимикати живлення клітин.

Результати тестів вражають: використання препарату дозволило не лише зупинити розвиток хвороби, а й відновити втрачені рухові функції на експериментальних моделях. Науковці планують завершити всі перевірки безпеки протягом п'яти років. Якщо випробування на людях підтвердять ефективність, це означатиме, що людство вперше отримає інструмент для повного контролю над хворобою Паркінсона, перетворивши її з виснажливого стану на недугу, що піддається лікуванню.

09.01.2026

Телеганова Ж.

НАУКОВЦІ РОЗРОБИЛИ ПОРОШОК, ЩО ЗДАТЕН ЗА ДЕКІЛЬКА СЕКУНД ЗУПИНИТИ СИЛЬНУ КРОВОТЕЧУ

Науковці Корейського передового інституту науки й технологій (KAIST) створили інноваційний порошкоподібний гемостатичний засіб, здатний майже миттєво [зупиняти масивну кровотечу](#). Розробка має значний потенціал для використання на полі бою, у зонах катастроф та в екстреній медицині ([ukrinform.ua](#)).

[Докладніше див. додаток 26](#)

09.01.2026

Телеганова Ж.

БІОЛОГІЯ СТРЕСУ. ВЧЕНІ ВИЯВИЛИ ХІМІЧНУ СПОЛУКУ, ЩО ПРОВОКУЄ ДЕПРЕСІЮ

Депресія залишається одним із найпоширеніших [психічних розладів](#) у світі, супроводжуючись постійним почуттям пригніченості, втратою інтересу до життя та порушеннями сну й апетиту ([ukrinform.ua](#)).

Хоча зв'язок між стресом та депресивними станами відомий давно, біологічні механізми цього процесу тривалий час залишалися загадкою. Нове дослідження групи вчених із медичних університетів Веньчжоу та Пекіна проливає світло на роль хімічної речовини – формальдегіду (ФА) – у розвитку хвороби.

[Докладніше див. додаток 27](#)

15.01.2025

Сєврюков Р.

Вчені з'ясували лайфхак, як можна подовжити життя

Лише п'ять додаткових хвилин фізичних вправ та скорочення часу сидіння на пів години щодня можуть позитивно вплинути на здоров'я ([Українська правда. Життя](#)).

Про це [пише](#) The Guardian, посилаючись на нове дослідження, [опубліковане](#) у журналі The Lancet.

Дослідники з Норвезької школи спортивних наук провели аналіз даних 135 тисяч осіб із Великої Британії, США, Норвегії та Швеції. Вони встановили, що швидка ходьба протягом додаткових п'яти хвилин на день знижує рівень смертності приблизно на 10%. Водночас скорочення часу в сидячому положенні на 30 хвилин пов'язане зі зниженням загальної смертності на 7%.

Найбільшу користь від таких змін відчували найменш активні 20% населення. Професор Ейден Догерті з Оксфордського університету назвав цей аналіз «стрибком уперед» у розумінні здоров'я. За його словами, хоча це може здатися черговим дослідженням на кшталт «більше активності – це корисно», автори додали принципово нові деталі.

[Детальніше](#)

19.01.2026

Китай зупинив будівництво найбільшого у світі прискорювача частинок

Китай тимчасово зупинив створення найбільшого у світі прискорювача частинок – Кругового електрон-позитронного колайдера (CEPC). Цей колайдер мав бути приблизно 100 км завдовжки, що втричі більше за Великий адронний колайдер (LHC) у Європі, який має 27 км ([O:NAUKA](#)).

Розробка CEPC почалася ще у 2012 році, після того як у CERN відкрили бозон Хіггса. Але до нового п'ятирічного плану Китаю на 2026–2030 роки

цей проєкт не потрапив. Ймовірно, його вважають менш пріоритетним і виділять менше фінансування.

Ван Іфан з Інституту фізики високих енергій підтвердив цю інформацію. Китайська команда планує повторно подати пропозицію щодо CERN у 2030 році. Орієнтовна вартість проєкту – 5,1 мільярда доларів.

Якщо Європа затвердить свій новий прискорювач FCC, його будівництво може початися у 2030-х роках. Китайські фізики зможуть приєднатися до цього проєкту, якщо їхня пропозиція буде схвалена.

[Джерело](#)

03.01.2026

Позняковська Д.

Може змінити науку. Китай запустив національну мережу ШІ випередивши американську Genesis Mission

Китай оголосив про запуск потужної системи [штучного інтелекту](#), яка напряму під'єднана до національної мережі суперкомп'ютерів і здатна самостійно виконувати складні наукові дослідження. Офіційний старт відбувся 23 грудня – за кілька тижнів після того, як США представили власну масштабну ініціативу у сфері ШІ для науки ([nv.ua](#)).

Про це пише видання [Interesting Engineering](#).

Нова платформа працює на загальнонаціональному рівні й уже доступна для понад тисячі інституцій у Китаї. На відміну від звичайних інструментів, система може сама планувати й виконувати наукові завдання – від постановки задачі до підготовки звіту. Це привертає увагу до того, як ШІ може змінити науку, безпеку та технологічну конкуренцію у світі.

[Докладніше див. додаток 28](#)

29.01.2026

Борисіхіна К.

Кінець епохи літію. Японські вчені здійснили прорив у розробці безпечних натрієвих акумуляторів

Науковці з Токійського університету науки оголосили про значний технологічний прорив, який може поставити крапку в домінуванні «ризикованих» літій-іонних акумуляторів ([nv.ua](#)).

Нове [дослідження](#), результати якого були опубліковані в журналі *Chemical Science*, доводить, що натрій-іонні батареї (SIB) можуть не лише зрівнятися з літійовими за щільністю енергії, а й значно перевершити їх за швидкістю зарядки та рівнем безпеки.

[Докладніше див. додаток 29](#)

14.01.2026

Борисіхіна К.

Кінець епохи складного навчання. Японська технологія спрощує впровадження роботів

Японські дослідники з Університету Кейо під керівництвом Акіри Такакури розробили інноваційну адаптивну систему, яка дозволяє роботам відтворювати людські рухи та силу натискання з надзвичайною точністю (nv.ua).

Головною особливістю технології є здатність ефективно працювати навіть за умови обмеженої кількості навчальних даних, що раніше було головним бар'єром для впровадження складного машинного навчання.

[Докладніше див. додаток 30](#)

Проблеми енергозбереження

08.01.2026

Національний інститут стратегічних досліджень презентує пропозиції щодо визначення стратегічних пріоритетів повоєнної модернізації енергетичного сектора України 🇺🇦

<https://niss.gov.ua/.../pryntsyry-rozbudovy-novoyi...>

! Інститут запрошує професійне, експертне та наукове співтовариство долучитись до процесу формування політики та розбудови нової енергетики України ([Національний інститут стратегічних досліджень](#)).

Джерело: <https://www.facebook.com/nissgovua>

19.01.2026

Кривий Ріг залучає науковий потенціал для зміцнення енергетичної безпеки міста

Керівництво міста та представники Інституту технічної теплофізики НАН підписали Меморандум про співпрацю ([Виконавчий комітет Криворізької міської ради](#)).

Партнерство з Інститутом технічної теплофізики НАН України допоможе місту впровадити сучасні технології, щоб розумніше та економніше використовувати тепло й електрику.

[Докладніше див. додаток 31](#)

10.01.2026

Наріжна В.

БІЛЬШЕ НЕ "ЕНЕРГЕТИЧНІ ВАМПІРИ": ДАТА-ЦЕНТРИ ШІ МОЖУТЬ СТАБІЛІЗУВАТИ ЕЛЕКТРОМЕРЕЖУ

Широке впровадження систем штучного інтелекту призводить до стрімкого зростання споживання електроенергії центрами обробки даних. Але дослідники запропонували використовувати їх як гнучкий елемент енергосистеми. Результати випробувань показали істотне зниження навантаження на мережу без втрати продуктивності, передає [TechXplore \(ZN.UA\)](#).

Дата-центри штучного інтелекту ускладнюють забезпечення стабільного та доступного енергопостачання в регіонах, де вони розміщені. Більшість рішень для покриття цього попиту передбачають будівництво нової інфраструктури або систем накопичення енергії. Такі підходи є дорогими та складними для швидкого масштабування.

Команда Emerald AI у співпраці з NVIDIA, Oracle, Salt River Project та Інститутом досліджень електроенергетики запропонувала альтернативний підхід. У статті, [опублікованій](#) в Nature Energy, вони описали програмну систему, яка дозволяє дата-центрам з ШІ адаптувати споживання енергії до сигналів енергомережі.

[Детальніше](#)

19.01.2026

Борисіхіна К.

Прорив у термоядерній енергетиці. У Великій Британії створили матеріали, що витримують температуру Сонця

Амбітна мета Великої Британії щодо введення в експлуатацію прототипу термоядерної електростанції до 2040 року пододала важливий

технічний бар'єр завдяки розробці надміцних матеріалів нового покоління (nv.ua).

У межах проєкту DIADEM було створено науково-дослідну лабораторію, головним завданням якої є поєднання несумісних раніше металів для роботи в екстремальних умовах.

Інженери зосередилися на розв'язанні однієї з найскладніших проблем галузі – створенні компонентів, здатних одночасно витримувати інтенсивні магнітні поля та температуру, що сягає мільйонів градусів Цельсія, що цілком можна порівняти з умовами в центрі Сонця.

[Детальніше](#)

08.01.2026

Борисіхіна К.

Крок до безмежної енергії. Реактор Sparc отримав надпотужний магніт для утримання плазми

На виставці CES 2026 американська енергетична компанія Commonwealth Fusion Systems (CFS) оголосила про історичний успіх у реалізації [проєкту Sparc](#) (nv.ua).

Інженери встановили перший із вісімнадцяти надпотужних магнітів у демонстраційний термоядерний реактор. Ця подія знаменує перехід від теоретичних розробок до практичного втілення технології, яка обіцяє людству практично необмежене джерело чистої енергії.

[Детальніше](#)

19.01.2026

Борисіхіна К.

На крок ближче до термоядерного синтезу. Ізраїльська установка C3 вперше згенерувала плазму для компактного реактора

Ізраїльська енергетична компанія nT-Tao оголосила про успішне досягнення критично важливого етапу в розробці технологій термоядерного синтезу (nv.ua).

Новий прототип установки, що отримав позначення C3, випустив перші плазмові імпульси всього через два місяці після початку збірки. Це досягнення підтверджує ефективність стратегії компанії щодо швидкого перетворення складних фізичних моделей у масштабоване промислове обладнання.

[Детальніше](#)

22.01.2026

Семенова М.

«Чиста» енергія в 2025 році вперше обійшла вугільну генерацію

Для світової енергетики у 2025 році сталася справді історична подія – вперше виробництво енергії з ВДЕ перевищило вугільну генерацію. Водночас розгортання нових потужностей сонячних та вітрових електростанцій компенсувало зростання енергоспоживання людства. Наукове видання Science [назвало](#) бум відновлюваної енергетики одним із проривів 2025 року ([ЕкоПолітика](#)).

[Докладніше див. додаток 32](#)

21.01.2026

Семенова М.

ВДЕ в Україні: зростання всупереч війні та потенціал галузі

Україна планує збільшити частку відновлювальних джерел енергії у загальному енергобалансі до 27% у 2030 році. Наскільки зараз зелений енергосектор далекий від цієї мети? ([ЕкоПолітика](#)).

Розбудова інфраструктури ВДЕ дозволяє вирішувати одразу декілька стратегічних цілей. Серед них – розвиток розподіленої генерації, що стало критичним в умовах атак росії на енергетику. Також Україна поставила собі за мету до 2035 року [скоротити](#) викиди на понад 65% від рівня 1990-го. Допоможуть у цьому відновлювані джерела енергії. Частка зеленої генерації за даними на середину 2025 року [склала](#) 17,3%, що [наближає](#) державу до мети Національного плану з енергетики та клімату. Проте є важливий нюанс.

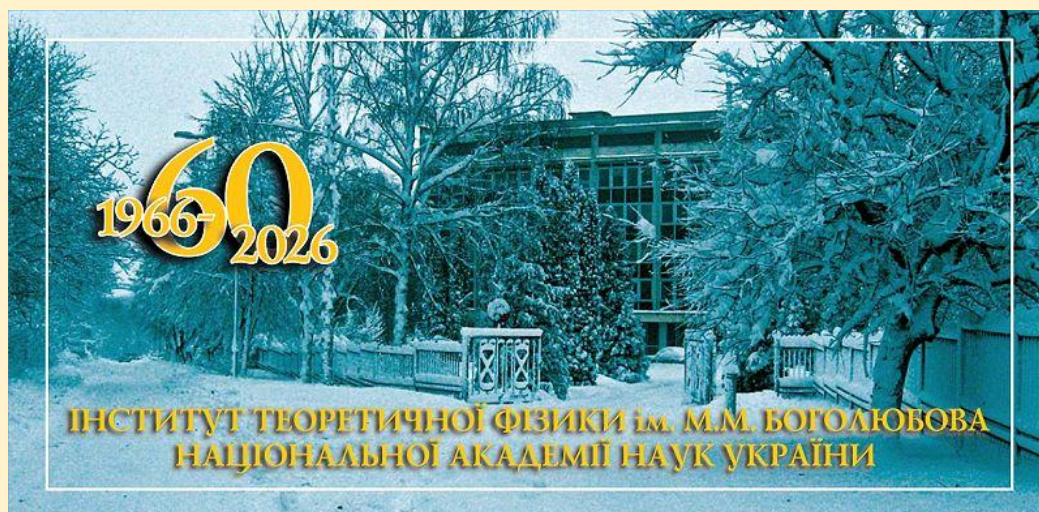
[Докладніше див. додаток 33](#)

Науково-організаційні заходи

26.01.2026

Інститут теоретичної фізики ім. М.М. Боголюбова НАН України відсвяткував 60-річчя

22 січня 2026 року відбулися урочисті збори з нагоди 60-річчя Інституту теоретичної фізики ім. М. М. Боголюбова НАН України – однієї з провідних наукових установ країни у галузі фундаментальних досліджень. Про це ідеться у повідомленні [Academ.media](#) ([Світ](#)).

Джерело: <https://www.nas.gov.ua/>

[Докладніше див. додаток 34](#)

19.01.2026

Вітаємо винахідників Київської МАН

Традиційно до Всесвітнього дня дітей-винахідників Київська МАН разом із Президією Національної академії наук України та Президією Малої академії наук України нагороджують дітей-переможців винахідницьких конкурсів та володарів патентів на винаходи ([Київська Мала академія наук](#)).

Джерело: <https://kman.kyiv.ua/>

Як зазначив під час цієї зустрічі Президент Національної академії наук України, академік Анатолій ЗАГОРОДНІЙ, ці діти – це наукове майбутнє України, запорука її інноваційності та технологічності. А начальник відділу позашкільної освіти Департаменту освіти і науки КМДА Вікторія

ТКАЧЕНКО подякувала всім освітянам і науковцям, хто вкладає душу в цих дітей: разом ми здолаємо всі труднощі і виборемо перемогу й мир.

[Детальніше](#)

14.01.2026

НАНУ оголосила конкурс на здобуття Премії «За популяризацію науки» за 2025 рік

Премія НАН України «За популяризацію науки» присуджується щороку медіа та їх окремим представникам, науковцям, організаторам науково-просвітницьких і комунікаційних проєктів – за найкращі матеріали про здобутки вчених, діяльність наукових установ і НАН України загалом, а також за сприяння популяризації науки та піднесення престижу професії науковця в Україні ([Світ](#)).

Премію буде присуджено у кількох номінаціях, повідомила пресслужба НАН України. Так, премія присуджується за однією з таких номінацій:

- **Найкраща науково-популярна публікація** (або серія публікацій) про наукові розробки та досягнення, проблеми розвитку науки, а також публікації періодичних друкованих або електронних медіа про науку (журнали, газети, інтернет-сайти, зареєстровані як медіа, наукові рубрики у медіа).
- **Найкраща програма про науку** (радіо- та/або телевізійні проєкти, що виходили в ефірі або в інтернет-мовленні), **науково-популярний фільм**.
- **Найкращий науково-просвітницький проєкт року** (музейні, виставкові, фестивальні проєкти, лекторії, наукові кафе, спеціальні тематичні онлайн-проєкти, проєкти в соціальних мережах, подкасти, блогерські та інші формати, що залучають широку громадськість до досягнень науки).

[Порядок висунення кандидатів та вимоги до оформлення документів для участі](#) можна побачити за посиланням.

Прийом подань триває до 28 лютого 2026 року.

Подання приймаються за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 54, кімн. 227, 321, тел. (044) 239-67-97, (044) 239-66-39, e-mail: pryziglei@nas.gov.ua.

30.01.2026

«ІІ НАУКОВА ІСТОРІЯ» – ПРОЕКТ ДО МІЖНАРОДНОГО ДНЯ ЖІНОК І ДІВЧАТ У НАУЦІ

Щороку 11 лютого світова наукова спільнота відзначає Міжнародний день жінок і дівчат у науці, започаткований резолюцією Генеральної

Асамблеї ООН для забезпечення рівного доступу до наукових знань і технологічного прогресу. З нагоди цієї дати Рада молодих вчених Інституту математики НАН України реалізує [великий проект «Її наукова історія»](#). Ініціатива спрямована на глибоке висвітлення ролі жінок у розвитку фундаментальних і наукових прикладних досліджень і вкрай важлива для популяризації точних наук в Україні ([Верховна Рада України](#)).

Проект є багатокомпонентною платформою для діалогу між поколіннями дослідників. Протягом кількох тижнів [на сайті Ради молодих вчених Інституту математики НАН України](#) буде оприлюднено серію публікацій, що складатиметься з візуальних постерів та ексклюзивних інтерв'ю.

Кульмінаційним моментом стане онлайн-зустріч, яка відбудеться 11 лютого 2026 року. Цей захід об'єднає героїнь проекту і широку аудиторію для неформального спілкування, професійного обміну досвідом і спільного обговорення перспектив розвитку сучасної науки.

[Перші публікації](#) вже з'явилися у вільному доступі.

Читати за [посиланням](#).

09.01.2026

Стартує проєкт про українських молодих науковиць

До Міжнародного дня жінок і дівчат у науці [Рада молодих вчених при Міністерстві освіти і науки України](#) запускає проєкт про українських молодих науковиць, щоб показати світу щоденну працю, натхнення та виклики ([Світ](#)).

Мета: популяризація досліджень та щоденної праці українських молодих науковиць на міжнародних наукових майданчиках через створення книги-фотоальбому.

Мова проєкту: англійська.

За результатами проєкту буде відібрано 50 історій, які увійдуть до книги-фотоальбому.

Для участі слід заповнити до 8 лютого 2026 р. реєстраційну форму: <https://forms.gle/wRJZ3giUsbcdBmpA8>

29.01.2026

У СВІТЛІ ТОРИ. ПАМ'ЯТІ ЖЕРТВ ГОЛОКОСТУ

На вшанування пам'яті жертв Голокосту 27 січня у Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського (вул. Володимирська, 62) у великій читальній залі [Інституту рукопису](#) відкрилася виставка «У світлі Тори: Барвистий світ ортодоксальних євреїв до настання часів лихоліття» ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

Ця виставка, приурочена до Міжнародного дня пам'яті жертв Голокосту, покликана продемонструвати традиційне укорінення угорського єврейства в Центральній Європі й зміни в його способі життя, з особливим акцентом на соціокультурних відмінностях єврейських громад, що прибули з територій чесько-моравських земель і Габсбурзької Галичини, а також на становищі угорського ортодоксального єврейства між Заходом і Сходом. Експозиція представляє широкий спектр історичних фотографій і документів, пов'язаних із громадським, релігійним та сімейним життям традиційного єврейства Карпатського басейну, розкриваючи його регіональні особливості, повсякденні практики та внутрішню різноманітність єврейських спільноти. Організована вона Національною бібліотекою України імені В.І. Вернадського, Будапештським меморіальним центром Голокосту за сприяння Посольства Угорщини в Україні.

[Детальніше](#)

23.01.2026

Круглий стіл «Національні спільноти України: історичні події та сучасність»

У Києві, в Інституті політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, з нагоди Дня Соборності України, відбувся круглий стіл «Національні спільноти України: історичні події та сучасність у загальнодержавному контексті», присвячений обговоренню державної політики у сфері прав національних спільнот і корінних народів в умовах війни. Це була розмова про те, як зберегти єдність і взаємну довіру в суспільстві, коли війна створює нові ризики й одночасно вимагає від держави максимальної чутливості до потреб людей і громад ([Державна служба України з етнополітики та свободи совісті](#)).

У дискусії взяли участь науковці, представники громадських організацій національних спільнот, народні депутати, урядовці та експерти. Говорили не лише про стратегічні принципи, а й про дуже конкретні речі, які щодня впливають на громади: підтримку на місцях, доступ до освіти, гуманітарні ініціативи, правові механізми захисту та сталі канали взаємодії з державними інституціями.

[Детальніше](#)

16.01.2026

**МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ СЕМІНАР
«ІСТОРІЯ У ПОЛІТИКО-ПСИХОЛОГІЧНОМУ ВИМІРІ:
ОСОБИСТІСТЬ, КУЛЬТУРА, НАЦІЯ»**

15 січня 2026 року в Інституті політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України відбувся міждисциплінарний науково-практичний семінар на тему **«Історія у політико-психологічному вимірі: особистість, культура, нація»** ([Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України](#)).

Співорганізаторами заходу виступили Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України та Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України.

[Детальніше](#)

12.01.2026

В НІСД відбувся круглий стіл **«Загрози та ризики для національної безпеки у сфері внутрішньої політики та економіки в умовах війни»**. У рамках заходу було презентовано результати двох експертних опитувань, проведених НІСД спільно з фінською компанією Inklus, яка займається проблематикою управління ризиками. Inklus надала платформу для збору та обробки відповідей учасників проєкту ([Національний інститут стратегічних досліджень](#)).

У роботі круглого столу онлайн та офлайн взяли участь понад 20 експертів, які представляють НІСД, інститути НАН України, заклади вищої освіти, громадський сектор, органи державної влади.

👉 Докладніше: <https://niss.gov.ua/.../zahrozy-ta-ryzyky-dlya...>

21.01.2026

У КПІ відбувся фінал V Всеукраїнського інженерного хакатону **SmaRTF**

Ювілейний хакатон уже традиційно зібрав молодих, амбітних і креативних винахідників, які цього року проєктували рішення у сфері smart military electronics для посилення стійкості держави ([Світ](#)).

Як розповіли у [КПІ ім. Ігоря Сікорського](#), команди пройшли 3 етапи:

- презентація власної ідеї; робота з комплектуючими в межах бюджету до 800 \$ на команду; створення функціонального прототипу та його представлення журі.

[Детальніше](#)

Діалог влади з бізнесом: інструменти Програми «Горизонт Європа» для підтримки українських підприємців

8 січня 2026 року відбулася Регіональна онлайн-платформа «Діалог влади з бізнесом». Подію організували Донецька обласна державна адміністрація спільно з Національним фондом досліджень України. Представники відділу «Офіс Горизонт Європа в Україні» НФДУ взяли участь у заході [\(Офіс Горизонт Європа в Україні\)](#).

Регіональна онлайн-платформа «Діалог влади з бізнесом» має на меті посилити взаємодію науки та бізнесу для забезпечення інноваційного розвитку регіонів і держави в цілому, тож учасники ставили багато питань до фахівців Офісу щодо участі українського бізнесу у Програмі. За підсумками проведеного заходу було домовлено за потреби провести зустріч із залученням представників Українського національного офісу інтелектуальної власності та інновацій (ІР офісу) до діалогу.

[Детальніше](#)

Цифрова трансформація суспільства, упровадження інноваційної моделі економіки

08.01.2026

Шулікін Д.

2026-й: під знаком штучного інтелекту

За минулий рік Україна піднялися одразу на 14 сходинок у рейтингу Government AI Readiness Index 2025 від британського агентства Oxford Insights, посівши 40-ве місце зі 195 країн та опинилася серед десятки лідерів з розвитку ШІ в Східній Європі... Власну стратегію розвитку ШІ минулого року презентувала і Національна академія наук України. У документі визначено напрями розвитку фундаментальних і прикладних досліджень і подано план реалізації на коротку, середню та довгострокову перспективу [\(Світ\)](#).

[Докладніше див. додаток 35](#)

07.01.2026

Будуємо фундамент для українського Gemini – коли запрацює національна LLM

У 2025 році ми поставили амбітну ціль – створити українську велику мовну модель (LLM). Це технологія, яка запустить бум ШІ-чатів та асистентів для держсервісів і бізнесів. Вони працюватимуть як Gemini та ChatGPT, тільки на базі українських даних [\(Міністерство цифрової трансформації України\)](#).

Ми вже пройшли шлях від концепції до реальних технічних рішень. Тож розповідаємо, що відбувається «під капотом» проєкту просто зараз.

[Докладніше див. додаток 36](#)

06.01.2026

Стрімке зростання інфраструктури штучного інтелекту дедалі виразніше трансформується з технологічного виклику на екологічний

Масове будівництво дата-центрів для навчання та експлуатації великих моделей супроводжується різким зростанням енергоспоживання, водного навантаження та вуглецевого сліду ([Національний інститут стратегічних досліджень](#)).

ШІ, який часто позиціюють як інструмент оптимізації та сталого розвитку, сам формує нову хвилю екологічних ризиків, що потребують політичних рішень, інвестицій у зелену енергетику та більшої прозорості з боку корпорацій

👉 Докладніше про інновації, прориви, виклики у сфері ШІ у грудні 2025 року 👉 <https://www.niss.gov.ua/.../ai-frontiers-innovatsiyi...>

Джерело: <https://www.facebook.com/nissgovua>

09.11.2026

Єгоров В., доктор технічних наук, заступник директора з наукової роботи Інституту прикладних систем управління НАН України, голова наглядової ради групи компаній MATAS Robotics

Для України FabLab не модний аксесуар і не хобі для кількох викладачів. Це інфраструктура, без якої неможливо сформувати покоління інженерів, здатних створювати власні технологічні продукти. Якщо після перемоги ми хочемо говорити про відновлення промисловості, експорт робототехніки чи появу нових машинобудівних кластерів, мережа університетських лабораторій цифрового виробництва має стати нормою, а не рідкісним винятком ([Новини.LIVE](#)).

[Докладніше див. додаток 37](#)

19.01.20269

Ткач Ю.

Створити платформу космічної незалежності. Як працює український стартап Apisat

У межах рубрики «Хто ці люди» [Vector](#) дає можливість засновникам розповісти про свій проєкт: його продукт, маркетинг, монетизацію, інвестиції та плани. Цього разу на «трибуні» команда українського стартапу **Apisat**. Їхній продукт – супутникова платформа, яка «бачить» наслідки війни: заміновані поля, забруднені річки, мертві ліси ([Vector](#)).

Головна редакторка Юлія Ткач розпитала **співзасновницю Олену Компанієць** про особливості продукту, просування, інвестиції та подальші плани.

[Докладніше див. додаток 38](#)

26.01.2026

Lab2Market AgroTech: програма для комерціалізації аграрних розробок

Lab2Market AgroTech — освітня програма для науковців, винахідників та стартапів, які працюють у сфері аграрних технологій, реалізується Українським національним офісом інтелектуальної власності та інновацій ([УКРНОІВІ](#)) за сприяння Міністерства освіти і науки України ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Програма спрямована на підтримку комерціалізації результатів наукових досліджень і технологічних розробок в агросфері та допомагає пройти шлях від наукової ідеї або прототипу до готового ринкового рішення.

Джерело: <https://mon.gov.ua/>

Автор фото – пресслужба Міністерства освіти і науки України

[Докладніше див. додаток 39](#)

15.01.2026

Грантові програми на I квартал 2026 року: дайджест від National IP&Innovations Hub

Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ/IP офіс) публікує перший у 2026 році дайджест грантових програм, який підготував відділ координації грантової діяльності [National IP&Innovations Hub](#), що функціонує при УКРНОІВІ ([IP офіс](#)).

Джерело: <https://nipo.gov.ua/>

Добірка зібрана станом на 14 січня 2026 року та підходить для зручного пошуку можливостей фінансування, орієнтирів за темами й дедлайнами, а також для первинного планування подачі заявок.

[Докладніше див. додаток 40](#)

07.01.2026

Інтелектуальна власність у 2025 році: ключові результати сфери

2025 рік став для сфери інтелектуальної власності періодом відчутних зрушень і практичних результатів. Попри складні умови, національна система ІР продовжила системно розвиватися ([IP офіс](#)).

Так, протягом року розширювалася міжнародна співпраця, продовжувалася робота в межах євроінтеграційного процесу, удосконалювалося законодавство, впроваджувалися цифрові рішення та сервіси, посилювалася підтримка бізнесу, винахідників і креативних

індустрій, розвивалася інноваційна інфраструктура, підвищувався рівень обізнаності щодо ІР.

Крім того, Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ/ІР офіс) разом із партнерами започаткував та реалізовує низку ІР проєктів, спрямованих на популяризацію інтелектуальної власності серед українського бізнесу, творців, інноваторів, а також організував ключові заходи ІР сфери.

Ці кроки не лише зміцнили інституційну спроможність сфери інтелектуальної власності, а й утвердили позиції інтелектуальної власності як одного з драйверів економічного розвитку України.

[Детальніше](#)

26.01.2026

ОЕСР: РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЕПОХУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Організація економічного співробітництва та розвитку опублікувала робочий документ «Розповсюдження цифрових технологій в епоху штучного інтелекту: дані мікроекономічного аналізу з різних країн» ([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

Цей документ містить комплексний аналіз поширення передових цифрових технологій, використовуючи офіційні мікродані з 15 країн-членів ОЕСР.

[Докладніше див. додаток 41](#)

Бібліотека в науковому процесі

14.01.2026

Підбито підсумки наукової діяльності НБУВ у минулому році

Протягом 2025 року Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського здійснювала дослідження за одинадцятьма науково-дослідними темами, з них десять за відомчою тематикою, одна за програмно-цільовою та конкурсною тематикою НАН України. Три наукові проєкти завершено ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

[Докладніше див. додаток 42](#)

29.01.2026

Прокопенко Л.

Участь НБУВ у вебінарі IFLA щодо практик використання штучного інтелекту в бібліотеках

Участь Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (НБУВ) у вебінарі Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ (ІФЛА) стала важливою частиною професійного діалогу з міжнародною бібліотечною спільнотою. Ознайомлення з підходами ІФЛА сприяє усвідомленій підготовці до технічних, соціальних та етичних викликів, пов'язаних із упровадженням ШІ-технологій, дає змогу співвіднести український досвід із глобальними тенденціями та уникнути некритичного запозичення окремих рішень, а також сприяє розвитку експертного потенціалу НБУВ у бібліотечній, науковій та інформаційній сферах ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

[Докладніше див. додаток 43](#)

15.01.2026

ДНТБ України долучається до реалізації Дорожньої карти інтеграції України до Європейського дослідницького простору до 2027 року

...Державна науково-технічна бібліотека України відіграє активну роль у реалізації Дорожньої карти та залучена до виконання 23 завдань, що охоплюють ключові напрями розвитку національної наукової екосистеми ([O:NAUKA](#)).

Зокрема, участь ДНТБ України передбачена у таких пріоритетних сферах:

- Відкрита наука та Європейська хмара відкритої науки (EOSC);
- Дослідницькі інфраструктури;
- Управління дослідницькими даними та їх повторне використання;
- Популяризація науки та наукової діяльності;
- Цифрова трансформація наукової та освітньої екосистеми.

Участь ДНТБ України в реалізації Дорожньої карти підкреслює роль бібліотеки як національного центру експертизи у сфері наукової інформації, відкритої науки та дослідницьких сервісів, а також як важливого інституційного партнера у процесі інтеграції України до Європейського дослідницького простору.

(Детальніше про Дорожню карту інтеграції України до Європейського дослідницького простору до 2027 року читайте на с. 28-29, 102-103 цього випуску).

19.01.2026

Дем'янюк Л.

Січень 2026 року – місяць Цілі сталого розвитку 8 «Гідна праця та економічне зростання»

У межах комунікаційної ініціативи Організації Об'єднаних Націй, яка має назву «Ціль сталого розвитку місяця», представлено Ціль сталого розвитку (ЦСР) 8 – «Гідна праця та економічне зростання», одну з сімнадцяти глобальних цілей, визначених у Порядку денному у сфері сталого розвитку до 2030 року. Важлива роль у реалізації ЦСР 8 належить бібліотекам як соціальним інституціям знань, освіти та наукової інформації ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

[Докладніше див. додаток 44](#)

16.01.2026

Ділимося досвідом колег!

Ще одна група українських бібліотекарів пройшла міжнародне стажування на базі бібліотек Литви. Програма «Культурна пам'ять у цифрову епоху: ідентифікація, відновлення та публічна доступність» була організована ВГО Українська бібліотечна асоціація та Литовською бібліотечною асоціацією за підтримки Міністерства культури Литовської Республіки ([Українська бібліотечна асоціація/Ukrainian Library Association](#)).

Впродовж 10-14 листопада 2025 р. фахівці Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого та обласних універсальних наукових бібліотек Рівного, Хмельницького, Черкас, Полтави та Дніпра відвідали міста Каунас, Паневежис та Вільнюс. Поряд з іншими культурними інституціями литовські бібліотеки є центрами пам'яті, які зберігають та фахово опрацьовують унікальні колекції манускриптів, стародруків, рідкісних книг, видань діаспори, графічних робіт, мапи, фотоколекції, музичну літературу та твори, приватні архіви тощо.

Литовські колеги детально розповідали та практично знайомили з різноманітними процесами щодо культурної документальної спадщини, серед яких – оцифрування, відбір, ідентифікація, створення метаданих, реставрація, а також освітні ініціативи щодо популяризації цих унікальних документів.

Докладніше читайте на нашому порталі:

<https://ula.org.ua/.../5432-mizhnarodne-stazhuvannia...>

Наукова комунікація

09.01.2026

ORCID окреслює пріоритети розвитку на найближчі чотири роки

Державна науково-технічна бібліотека України продовжує координувати Національний консорціум ORCID Україна, об'єднуючи українські наукові установи та заклади вищої освіти для інтеграції з глобальною системою ORCID. У межах цієї роботи ми детально вивчили новий стратегічний

документ [ORCID 2030: Advancing the Future of Research](#), який окреслює пріоритети розвитку платформи на найближчі чотири роки ([O:NAUKA](#)).

Джерело: <https://nauka.gov.ua/>

[Докладніше див. додаток 45](#)

01.01.2026

НАЦІОНАЛЬНИЙ РЕПОЗИТАРІЙ АКАДЕМІЧНИХ ТЕКСТІВ У ЧЕТВЕРТОМУ КВАРТАЛІ 2025 РОКУ

У жовтні-грудні 2025 року [Національний репозитарій](#) продовжував розвиватись ([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

База академічних текстів регулярно поповнювалась за рахунок нових надходжень та оцифрування архівних матеріалів системи держреєстрації. Наразі відвідувачі й користувачі НРАТ мають доступ до 303,6 тис. повних електронних версій академічних текстів ЦР (у т.ч. 135,4 тис. наукових звітів та 168,2 тис. дисертацій у комплекті з авторефератами й анотаціями), з якими можна ознайомитись без будь-яких обмежень.

[Докладніше див. додаток 46](#)

05.01.2026

ОПИТУВАННЯ ЩОДО РОЗВИТКУ ВІДКРИТОЇ НАУКИ ТА ПІДТРИМКИ РЕПОЗИТАРІЇВ

Концепція відкритої науки та поширення електронних наукових архівів за останні десятиліття змінили академічний ландшафт ([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

Їх цінність та прикладне значення складно переоцінити. Але практика показує, що далеко не всі заклади вищої освіти та наукові установи України мають інституційні репозитарії для збереження і поширення у відкритому доступі результатів наукових досліджень, публікацій, освітніх матеріалів та дослідницьких даних своїх співробітників та здобувачів освіти. Щоб краще зрозуміти нагальні проблеми у цій сфері та обговорити шляхи їх подолання, команда Національного репозитарію академічних текстів проводить опитування. Інформація про його результати буде використовуватись в агрегованому вигляді при підготовці пропозицій щодо розвитку відкритої науки та підтримки репозитаріїв з науковим контентом, а основні його результати будуть поширені на ресурсах НРАТ.

Долучитись до опитування можна за посиланням: <https://forms.gle/EHUSHuT3k2XQmFjQ7>

17.01.2026

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ НАУКИ В ЕПОХУ СОЦМЕРЕЖ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ВИКЛАДАЧІВ

На сайті Times Higher Education опубліковано статтю Патріка Джейка «Науковці звертаються до TikTok у пошуках нових способів залучення громадськості» ([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

У ній йдеться про те, як дослідники та викладачі дедалі частіше експериментують із короткими відеоформатами у соціальній мережі TikTok, щоб зробити науку більш доступною та залучити широку аудиторію поза межами академічних кіл.

[Докладніше див. додаток 47](#)

23.01.2026

ВІД АУДИТОРІЇ ДО ПОЛІТИКИ: ЧОМУ НАУКОВЦІ МАЮТЬ ГОВОРИТИ ПУБЛІЧНО

На сайті Times Higher Education опубліковано статтю Меттью Райза «Публічні виступи: недооцінений шлях до академічного впливу» ([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

У ній автор говорить про те, як публічні виступи та участь у різноманітних заходах за межами академічної спільноти можуть стати вагомим інструментом посилення впливу наукових досліджень та їх позитивного сприйняття поза вузьким колом колег.

[Докладніше див. додаток 48](#)

19.01.2026

Consensus: ШІ без галюцинацій для роботи з науковими джерелами

Більшість сучасних ШІ-асистентів навчилися давати переконливі відповіді, але часто не показують, звідки вони це взяли. Для академічної роботи така модель взаємодії небезпечна, оскільки незрозуміло чи це справжні знання, чи лише добре згенерований текст. На цьому тлі привабливо виглядає інструмент [Consensus](#), бо він працює безпосередньо з корпусом наукових публікацій. Consensus позиціює себе не як чат-бот, а як пошукова система для науковців, яка використовує ШІ для аналізу й синтезу результатів ([Пан Бібліотекар](#)).

[Докладніше див. додаток 49](#)

23.01.2026

Elicit: коли ШІ допомагає шукати, а не думає за тебе

ШІ-інструмент Elicit позиціонує не як “розумний чатбот”, як асистент для систематичної роботи з науковими джерелами. Принцип роботи простий – формулюємо дослідницьке питання, а система запускає семантичний пошук у різних наукових базах і повертає не одну узагальнену відповідь, а структурований масив публікацій... Жодних ШІ-спроб “пояснити світ”, лише акцент на роботі з реальними науковими джерелами ([Пан Бібліотекар](#)).

[Докладніше див. додаток 50](#)

26.01.2026

ДІАМАНТОВІ ЖУРНАЛИ У ЛАТИНСЬКІЙ АМЕРИЦІ

На сторінці блогу DOAJ опублікована стаття Кароліни Діас, Хімена дель Ріо Ріанде та Івонн Лухано Вільчіс «Діамантові журнали та APC у Латинській Америці: сталий розвиток у мінливій екосистемі» ([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

У ній автори зазначають, що DOAJ відіграє вирішальну роль у підвищенні глобальної видимості регіональних наукових журналів, більшість з яких дотримуються моделі відкритого діамантового доступу та фінансуються державними університетами й дослідницькими установами.

[Докладніше див. додаток 51](#)

Зарубіжний досвід наукової діяльності

Європейська дослідницька рада оприлюднила зовнішню комунікаційну стратегію на 2026-2027 роки

Стратегічний документ визначає запропоновані комунікаційні заходи Європейської дослідницької ради (ЄДР) на два роки: 2026 та 2027 – останні роки діяльності в рамках поточної Рамкової програми ЄС «Горизонт Європа» (2021-2027 рр.) та підготовку до наступної Рамкової програми «Горизонт Європа» (2028-2034 рр.) ([Офіс Горизонт Європа в Україні](https://horizon-europe.org/ua/)).

Джерело: <https://horizon-europe.org/ua/uk/home/>

Наука відіграє важливу роль у конкурентоспроможності Європи та широкому політичному консенсусі. У цьому контексті ЄДР спрямовує комунікації на посилення свого зовнішнього впливу з метою обґрунтувати активізацію інвестицій у науку, заохочуючи наукові таланти, та привернути увагу до грантоотримувачів та їх вражаючої роботи, щоб зміцнити майбутнє Європи та допомогти захистити її конкурентні переваги.

Реалізовані заходи будуть орієнтовані на такі стратегічні цілі:

- обґрунтування необхідності передових досліджень, їх внутрішньої цінності та ключового внеску в конкурентоспроможність ЄС та вирішення соціальних, економічних, екологічних та політичних викликів;
- надання дослідникам в Європі та в усьому світі своєчасної та надійної інформації про можливості фінансування, що пропонуються ЄДР;
- сприяння залученню громадськості до досліджень шляхом надання грантоотримувачам ЄДР можливостей та стимулів для поширення інформації про свою роботу.

Прагнучи залучити ширшу громадськість, ЄДР орієнтується на такі аудиторії:

- політики та зацікавлені сторони у сфері досліджень на європейському та національному рівнях;
- журналісти і засоби масової інформації;
- університети й науково-дослідні установи, на базі яких провадять свою діяльність стипендіати ЄДР;

- потенційні заявники на отримання грантів ЄДР;
- отримувачі грантів ЄДР та їхні дослідницькі команди.

Ознайомитися з повним текстом Комунікаційної стратегії Європейської дослідницької ради на 2026-2027 роки можна за [посиланням](#).

15.01.2026

By Eleonora Francica

Commission warns of a widening EU biotech gap

Європейська комісія закликала Європейський парламент протидіяти ослабленню позицій Європи у світовій біотехнології після публікації [Закону ЄС про біотехнології](#). «На жаль, у нас є розрив у конкурентоспроможності, і цей розрив збільшується», – сказав Райнер Беккер, директор із медичних продуктів та інновацій генерального директорату з питань охорони здоров'я та безпеки харчових продуктів Європейської комісії ([Science|Business](#)).

[Детальніше](#)

Удосконалення майбутньої 10-ї Рамкової програми ЄС: зміцнення досконалості, створення надійних рамкових умов, забезпечення спільних досліджень (на основі позиції Уряду Федеративної Республіки Німеччина)

«Офіс Горизонт Європа в Україні» НФДУ продовжує оприлюднювати відгуки представників європейських країн-учасниць на [пропозиції щодо регламенту про створення нової Рамкової програми з досліджень та інновацій на період 2028-2034 років \(РП10\), включаючи Спеціальну програму, та заснування Європейського фонду конкурентоспроможності](#), яку Європейська комісія представила 16 липня 2025 року ([Офіс Горизонт Європа в Україні](#)).

Так, Німецький дослідницький фонд ([German Research Foundation, DFG](#)), висловлюючи позицію дослідників, університетів і незалежних дослідницьких установ Німеччини підготував [свій відгук](#) щодо нововведень у майбутній РП10, яка стимулює конкурентоспроможність Європи на глобальній арені, одночасно сприяючи основам чудових досліджень.

Джерело: <https://horizon-europe.org.ua/uk/home/>

27.01.2026

ОЕСР: ОПИТУВАННЯ ЄС-ОЕСР У ГАЛУЗІ НАУКИ, ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІННОВАЦІЙ

Організація економічного співробітництва та розвитку опублікувала звіт «Загальний аналіз даних опитування ЄС-ОЕСР за програмою STIP за 2025 рік» ([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

У ньому представлені дані, зібрані у рамках дослідження політики ЄС-ОЕСР у галузі науки, технологій та інновацій (STIP) за 2025 рік, яке охоплює всі галузі політики та ініціативи, що поширюються на різні міністерства та національні агенції відповідної компетенції (дослідження, інновації, освіта, промисловість, довкілля, трудові відносини, фінанси/бюджет тощо). Опитування включало 54 питання щодо національної інноваційної системи, структуровані навколо «ключових» позицій політики (управління, державна система ДіР, інновації в компаніях та інноваційне підприємництво, обмін знаннями та спільна творчість, кадрові ресурси для ДіР, дослідження та інновації на благо суспільства). Єврокомісія розглядає політичну ініціативу в галузі науки, техніки та інновацій як державну дію, спрямовану на досягнення однієї або декількох цілей державної політики у цієї галузі, покликану змінити або сформувати поведінку суб'єктів та зацікавлених сторін та реалізується на безперервній основі. В опитуванні цього року було представлено близько 2100 нових ініціатив, а для роботи з даними використовувались інструменти на основі штучного інтелекту. Якість отриманих даних варіюється в залежності від країни, критеріїв якості поточного рівня звітності у базі даних.

Детальніше: <https://stiplab.github.io/R5r/main.html>, <https://stip.oecd.org/assets/downloads/STIPCompassTaxonomies.pdf>

13.01.2026

By Eleonora Francica

Data corner: Two years after joining Horizon Europe, the UK dominates top grants

Велика Британія стала провідним бенефіціаром флагманських дослідницьких програм ЄС, посівши перше місце за фінансуванням програми Марії Склодовської-Кюрі (MSCA) та друге місце за грантами Європейської дослідницької ради (ERC) у 2025 році, лише через два роки після офіційного повернення до Рамкових програм ЄС ([Science|Business](#)).

[Детальніше](#)

16.01.2026

Parengė dr. Rolandas Maskoliūnas

MISIJA TEŠIASI: LIETUVOS MOKSLŲ AKADEMIJAI – 85

Місія триває: Литовській академії наук – 85 років ([Lietuvos mokslų akademija](#)).

Можна сміливо стверджувати, що Литовська академія наук, об'єднуючи найяскравіші уми країни, завжди виконувала важливу функцію – сприяла розвитку національної науки, робила внесок у прогрес держави та народної освіти. Ця місія продовжується і в складному 21 столітті. Академія успішно представляє литовський науковий світ, адаптуючись до швидких змін.

Джерело: <https://www.lma.lt/>

[Детальніше](#)

10.01.2026

Prezydent zawetował nowelę ustawy o NCBR

Президент Польщі Кароль Навроцький наклав вето на поправку до Закону про Національний центр досліджень і розвитку (Narodowe Centrum Badań i Rozwoju) та низку інших законів. Поправки пропонували зміни до процедур призначення та кваліфікації керівного персоналу ([Nauka w Polsce](#)).

«Це вето можна підсумувати одним реченням: наука для вчених, а не для політиків!» – заявив президент Кароль Навроцький у відео, опублікованому на сайті Prezydent.pl та на платформі X.

Він зазначив, що запропонований закон дозволяє уряду «вільно призначати та звільняти вчених, дослідників і професорів, а також захоплювати наукові інститути за політичним закликком. Це централізація, партійність та залякування наукової спільноти».

[Детальніше](#)

Читайте також: [Міністерство науки розчароване вето президента на Закон про Національний центр досліджень і розвитку](#)

14.01.2026

By Thomas Brent

Slovenia's research and innovation landscape needs stability in election year

Близько п'яти років тому Словенія розпочала перегляд своєї політики у сфері досліджень та інновацій, результатом чого став Закон 2022 року про наукові дослідження та інноваційну діяльність. Це призвело до позитивних змін, таких як збільшення загального державного фінансування дослідницької та інноваційної діяльності ([ScienceBusiness](#)).

[Детальніше](#)

26.01.2026

Akademie věd ČR podpoří excelenci a kariéry vědců a vědkyň novými programy

Як інтенсивніше підтримувати кар'єру науковців та створити середовище, в якому вони можуть перетворити свій талант на чудові результати? Академія наук Чеської Республіки розробляє модифіковану систему підтримки, яка поєднує перевірені інструменти з новими програмами – Академією майбутнього та Інкубатором Європейської дослідницької ради ([Akademie věd České republiky](#)).

[Детальніше](#)

07.01.2026

Congress set to reject Trump's major budget cuts to NSF, NASA, and energy science

Конгрес США вкотре розкритикував плани президента Дональда Трампа скоротити цьогорічні бюджети кількох наукових агентств ([News from Science](#)).

[Детальніше](#)

08.01.2026

By David Matthews

US withdraws from multiple global research and technology organisations

Президент США Дональд Трамп видав [указ](#) про вихід країни з десятків міжнародних організацій, зокрема з тих, що зосереджені на дослідженнях і технологіях <...> Цей крок знаменує собою подальший відхід країни від світової науки, особливо з питань навколишнього середовища ([Science|Business](#)).

[Детальніше](#)

15.01.2026

By Cole Donovan

Viewpoint: Europe built a global research system. It can help the US, too

Після року правління Трампа колишній дипломат США пропонує, що може зробити ЄС, щоб витягти американську науку з прірви ([Science|Business](#)).

[Детальніше](#)

08.01.2026

By David Matthews

What Japan's association means for Horizon Europe

Японія стала останньою та найбільшою неєвропейською країною, яка приєдналася до програми досліджень та інновацій ЄС «Горизонт Європа» вартістю 93,5 мільярда євро, що робить частину програми справді глобальною, принаймні теоретично ([Science|Business](#)).

[Детальніше](#)

У критичному фокусі

21.01.2026

Панчук Р., доктор біологічних наук, старший науковий співробітник відділу регуляції проліферації клітин та апоптозу Інституту біології клітини НАН України

Наука в Україні 2026 – як забезпечити прорив і міжнародне визнання

Україна має талановитих науковців, але досі не має нобелівських лауреатів. Чому? Часто – не через відсутність проривів, а через те, як і звідки про них дізнається світ. Як зробити так, аби наукові досягнення українських дослідників не губилися серед публікацій у «сміттєвих» виданнях, а ставали підґрунтям для міжнародного визнання, грантів і довготривалого розвитку? ([reNews](#)).

[Докладніше див. додаток 52](#)

17.01.2026

Маслов Д., кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу інтеграції науки, освіти та бізнесу ДУ «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень НАН України».

НАУКОВИЙ КАРГО-КУЛЬТ: ЯК СТИМУЛЮВАННЯ КІЛЬКОСТІ ПУБЛІКАЦІЙ ПЕРЕТВОРЮЄ УКРАЇНСЬКУ НАУКУ НА ІМІТАЦІЮ

Україна стрімко нарощує [кількість наукових публікацій](#). Якщо рахувати абсолютну кількість статей у міжнародних наукометричних базах, ми виглядаємо як країна з динамічною науковою системою. Але варто подивитися глибше – і цей оптимізм розсипається. Зростання кількості не означає зростання якості. Систему можна змусити продукувати тексти – але чи можна змусити її займатися наукою, а не її імітацією? ([ZN.UA](#)).

[Докладніше див. додаток 53](#)

Хаустов В., вчений секретар державної установи “Інститут економіки та прогнозування НАН України”, заслужений економіст України, кандидат технічних наук

Як Україна втрачає науковців. Чи не втратимо науку?

Як відомо кадри вирішують все. Це не пуста фраза, адже в науці, де підготовка кадрів триває інколи десятиліттями, майбутнє країни визначає наявність кваліфікованих дослідників ([Інформаціо-аналітичний центр Experts Club](#)).

Після розпаду СРСР, де науковці займали почесне місце в ієрархії професій, Україна отримала одну з найбільших дослідницьких систем

Європи. Наукова школа часів УРСР була відома своїми передовими технологіями та проривними ідеями. Згодом, в перші роки незалежності, почались зміни структури економіки. Якщо у 1991-1995 рр. частка промисловості у ВВП перевищувала 40%, то у 2024 р. вона впала до 19,0%, а сфера послуг набула провідної ролі, зрісши з 40% до понад 70%.

Економічні проблеми країни і трансформація економіки призвели і до скорочення фінансування науки.

[Детальніше](#)

15.01.2026

Колектив Інституту фізико-органічної хімії і вуглехімії ім. Л.М. Литвиненка НАН України публічно заявив про незгоду з результатами державної атестації МОН, за якими установу віднесено до категорії «Г» – з ризиком подальшої ліквідації (<https://www.facebook.com/NASofUkraine>).

Наукова спільнота вважає таке рішення необґрунтованим та протиправним.

[Детальніше](#)

Пов'язані публікації:

[Роботу не втратять: у МОН розповіли, що буде з науковцями Інституту НАН, який не пройшов атестацію](#)

["Не припиняють своєї діяльності": в МОН відповіли на звинувачення науковців інституту НАН](#)

05.01.2026

Що не так із «відкритими» репозитаріями, або чому відкритий доступ не працює без ОАІ-РМН

У *Journal of Information Science* вийшла [велика стаття польських дослідників](#), присвячена доступності документів у відкритих наукових репозитаріях. Автори проаналізували сто тисяч PDF-файлів із тисячі репозитаріїв по всьому світу (за даними [OpenDOAR](#)), щоб з'ясувати, наскільки ці документи справді доступні для людей і машин. Ключовий висновок – катастрофічно низький рівень реальної доступності: лише близько 0,3% документів проходять усі автоматичні тести. Але не менш важливим є другий рівень проблеми – ненадійність самої інфраструктури відкритих депозитаріїв ([Пан Бібліотекар](#)).

[Докладніше див. додаток 54](#)

15.01.2025

ЧИ МОЖНА ДОВІРЯТИ H-ІНДЕКСУ ВІД GOOGLE SCHOLAR

На сайті Times Higher Education опубліковано статтю Джека Гроува «Помилки Google Scholar в цитуванні спотворюють відомості про лідерів h-індексу» ([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

У ній автор звертає увагу на те, як системні помилки в автоматичній обробці даних Google Scholar можуть призводити до некоректних показників наукового впливу окремих дослідників та спотворювати рейтинги за h-індексом.

[Докладніше див. додаток 55](#)

ДОДАТКИ

Додаток 1

11.01.2026

Конев В.

КОЛИ КОЖНА СЕКУНДА – ЖИТТЯ: ЯК УКРАЇНСЬКІ ВЧЕНІ СТВОРЮЮТЬ КРОВОСПИННІ ЗАСОБИ НОВОГО ПОКОЛІННЯ

Ця розробка перебуває на завершальному етапі наукового тестування й готується до практичного впровадження. Розповідаємо, як саме вона працює, які бар'єри доводиться долати на шляху до масового виробництва – і чому такі інновації мають стати пріоритетом державної підтримки ([ZN.UA](#)).

Інноваційна розробка українських науковців

Про наукові розробки для зупинки кровотечі ми спілкувалися з доктором біологічних наук, заступником директора з наукової роботи Інституту біохімії імені О.Палладіна Володимиром Чернишенком.

— Володимире Олександровичу, розкажіть, будь ласка, про особливості ваших розробок.

— Кровотечу можна зупинити кількома ключовими способами. Один з них — використання препаратів на основі хітозану — біополімеру, який отримують із панцирів креветок та інших ракоподібних. Контактуючи з кров'ю, він перетворюється на клейку субстанцію й дуже швидко зупиняє кровотечу. Відомий засіб Celox створений саме на його основі. Він входить до складу аптечок британських військових, а також є в аптечках наших бійців. **Водночас Celox має декілька вагомих побічних ефектів, через які від нього відмовляються багато країн.**

Окрім того, є препарати, за допомогою яких активується процес згортання крові. Для цього в точці кровотечі мають зустрітися два білки — фібриноген і тромбін, аби створити згусток, здатний зупинити кровотечу навіть із пошкоджених магістральних судин. Але обидва ці білки отримують із плазми людської крові, вони мають високу вартість і потребують спеціальних умов зберігання — інакше можуть втратити активність.

Однак і фібриноген, і тромбін уже містяться в крові людини, тому для ефективної зупинки кровотечі потрібен лише активатор. Фахівці Інституту біохімії під керівництвом академіка Сергія Комісаренка запропонували використовувати як такий активатор компонент зміїної отрути. **Створені на його основі прототипи кровоспинних препаратів підтвердили ефективність такого рішення.** Однак необхідність імпортувати отруту та проводити її додаткове очищення накладають певні обмеження на шляху до впровадження розробок.

Українські вчені зуміли оминати ці перешкоди. Фахівці Інституту імені Палладіна спільно з колегами з Інституту клітинної біології та генетичної інженерії НАН України **працюють над тим, аби трансгенні рослини, в геном яких вбудовано «змійний» ген, виробляли активатори згортання крові.** Ця робота складна й майже ювелірна. Звісно, навіть за наявності достатнього фінансування (йдеться про близько 10 мільйонів гривень) налагодження масового виробництва активаторів відбудеться не завтра, але ми чітко розуміємо напрямок, у якому потрібно рухатися.

— **Як швидко доставити активатор до місця кровотечі, коли рахунок іде на секунди?**

— Потрібно накласти на рану особливу пов'язку, яка містить активатор. І таку пов'язку ми вже створили на основі вуглецевого волокна. Це «Карбогемостат». Він здатний зупиняти артеріальні кровотечі швидко та повністю. «Карбогемостат» ефективніший, аніж гемостатичний бинт QuikClot, із яким ми його порівнювали в прямому експерименті під час летальної кровотечі зі стегнової артерії. **Клінічні випробування підтвердили безпечність та ефективність «Карбогемостату».**

— **За які кошти виконувалася розробка препарату «Карбогемостат»?**

— Фінансування було виділено з бюджету НАН України у межах цільової науково-технічної програми «Дослідження і розробки з проблем підвищення обороноздатності і безпеки держави». Клінічні випробування препарату проведено силами Інституту.

— **Чи запатентовано цю розробку?**

— Розробку запатентовано. Патенти належать Інституту біохімії (зокрема й міжнародна РСТ-заявка). У липні 2024 року розробки Інституту були представлені на Start-up BW Summit в Штутгарті.

Що заважає перейти до масового виробництва винаходу

— **Як зробити крок із лабораторії до масового виробництва кровоспинного препарату?**

— Ми мали намір упроваджувати «Карбогемостат» самостійно, представляли його й Міністерству оборони, й Міністерству охорони здоров'я, намагалися зацікавити ним виробників, але він і досі залишається тільки прототипом. На лабораторному рівні «Карбогемостат» демонструє чудові результати, але в нього є важливий компонент — карбонова тканина, яку можливо виробляти тільки на спеціалізованому обладнанні. Є фірми,

згодні це робити, але вони вимагають серйозних інвестицій — близько мільйона доларів — або гарантій того, що виріб буде придбано, наприклад, у межах державного замовлення. Державного замовлення немає, інвестицій немає — така ситуація на сьогодні.

— **«Карбогемостат» — це не єдина ваша розробка. Яка доля інших рішень, що не потребують дефіцитного та дорогого карбонового волокна?**

— Інший наш засіб — фібриновий гель. Його доля щасливіша, ніж у «Карбогемостата». Він уже використовується в хірургії. Коли проводять будь-яку хірургічну операцію, дуже важливо, щоб рана загоювалась якомога швидше. Фібриновий гель — природна основа для цього процесу. Хірург може вносити гель у зону рани просто в операційній. Сподіваємося, що в травні активатор — головний компонент гелю — буде зареєстровано як активний фармацевтичний інгредієнт (АФІ). Якщо буде реєстрація, то ми зможемо перейти до виробництва наборів для виготовлення фібринового гелю й використовувати його в клініках уже наступного року.

— **Де його вироблятимуть?**

— У нас є угода про співпрацю з підприємством «Хемотека», яке готове налагодити дрібно- та середньосерійне виробництво. Якщо спільно з ними ми почнемо виробляти набори для одержання фібринового гелю самі, а лікарі використовуватимуть гель на основі нашого активатора, то далі проєкт може вийти на самозабезпечення. Добра репутація працюватиме на нас — вона принесе і замовлення, і фінансування.

— **Чи поінформовані президент НАН України (який є членом РНБО) та керівництво ЗСУ про ці розробки?**

— Як я вже казав, засоби було розроблено повністю коштом НАН України. 24 жовтня 2024 року відбулася робоча нарада щодо визначення потреби та можливості практично реалізувати проєкти Інституту біохімії імені Палладіна НАН України для вирішення проблем і викликів, що стоять перед Силами оборони України, за допомогою технологічних інновацій. У ній узяли участь повноважні представники Військово-морських сил, Української військово-медичної академії, Національного військово-медичного клінічного центру «Головний військовий клінічний госпіталь», воєнно-наукового відділу штабу Командування Медичних сил та Управління інноваційної діяльності ЗСУ, Центрального управління військової освіти і науки Генерального штабу, а також Центрального науково-дослідного інституту озброєння і військової техніки Збройних сил України. У протоколі робочої наради відзначено високий рівень розробок Інституту, зокрема кровоспинних колагенових матриць, і «рекомендовано привести запропоновані медичні вироби до вимог чинного законодавства України у сфері технічних регламентів та оцінки відповідності, з подальшим проведенням сертифікації та отриманням дозвільної документації».

— Якщо головна перешкода — відсутність сертифікації та невідповідність технічним регламентам, то чи зроблено кроки в цьому напрямку?

— Цим займається зараз ТОВ «Колматек», створене за участю Інституту. Знайшли кошти та найняли юриста, який супроводжує ці питання. Очікуємо до травня результати.

Чи мають українські препарати шанс на ринку?

В Інституті економіки та прогнозування НАН України проаналізували ринкові перспективи кровоспинних засобів, створених в Інституті біохімії. Результатами аналізу поділилася наукова співробітниця Інституту Оксана Кушніренко. За її словами, глобальний ринок кровоспинних засобів вирізняється стійкими темпами зростання. За прогнозами, він зросте з більш як 500 мільярдів доларів 2024 року до 917 мільярдів доларів 2030-го.

І саме тому, попри домінування великих міжнародних корпорацій у цьому сегменті ринку, перспективи виходу на ринок кровоспинних засобів, розроблених в Україні, цілком реальні. Внутрішній попит — величезний: військові й цивільні госпіталі, хірургія, стоматологія, ветеринарія, опікові центри, лікування гемофілії, а також служби екстреної меддопомоги, ДСНС, поліція... Попередня оцінка потреб — 3,2 мільйона одиниць. А якщо українськими кровоспинними препаратами комплектуватимуть індивідуальні аптечки, то ця цифра зросте в рази.

Ціни теж конкурентні: один мілілітр фібринового гелю у 10–15 разів дешевший за імпорتنі аналоги. А «Карбогемостат» може стати лідером у спеціалізованих нішах, де його властивості мають перевагу.

Інститут біохімії має сторічну традицію створення кровоспинних препаратів — нинішні розробки стали продовженням роботи, розпочатої багато років тому. 1943 року його вчені створили «Вікасол» — кровоспинний препарат, що врятував тисячі життів. У музеї Інституту й досі зберігається оригінальна коробочка «Вікасолу» зразка 1943 року.

*З особистого архиву В. Чернишенка
Джерело: <https://zn.ua/ukr/>*

Сьогодні українські препарати потрібні не менше, ніж тоді. Але без державної підтримки й інвестицій вони так і залишаться на полицях лабораторій.

Опитування

Чого, на вашу думку, найчастіше бракує, аби наукові розробки в Україні втілювалися в життя?

Фінансування та інвестицій 39%

Чітких і швидких процедур упровадження 41%

Зацікавлених виробників 17%

Інше 3%

Проголосували 87 людей (на 30.01.2026 – Ред.)

([вгору](#))

Додаток 2

07.01.2026

ІР для оборони: надано 30 ліцензій використання технологій, розроблених військовими

За даними [Міністерства оборони України](#), розробки стосуються таких напрямів:

- радіоелектронна розвідка;
- протидія ударним безпілотникам типу Shahed;
- керовані засоби ураження з автоматичним донаведенням.

([ІР офіс](#)).

Команда Українського національного офісу інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ/ІР офісу), яка тісно співпрацює з Управлінням з питань інтелектуальної власності Міністерства оборони України, долучалась до розробки процедур, які регулюють і роблять можливим захист та впровадження технологій та винаходів військовослужбовців під час несення ними військової служби.

“Це війна технологій, і ми маємо бути бодай на крок попереду ворога. Тільки так ми можемо вистояти, перемогти і захиститись у майбутньому. У Силах оборони чимало інженерів, винахідників і творців. Наш обов’язок – дати їм усі інструменти для якнайшвидшого втілення в життя своїх ідей.

Зараз на наше військо, його роботу, його технології дивиться весь світ. І інтелектуальна власність стає потужним інструментом перемоги, і це має бути невід’ємною складовою, коли ми говоримо про виробництво дронів, ракет чи снарядів. Це те, що дозволяє створити нові військові ІР об’єкти і захистити їх”, – наголосила очільниця ІР офісу Олена Орлюк.

Нагадаємо, 13 жовтня 2025 року Уряд ухвалив Постанову [№1310](#) “Про реалізацію експериментального проекту щодо надання права на використання технологій, що можуть бути застосовані у виробництві товарів оборонного призначення”.

Документ передбачає нову юридичну модель управління оборонними технологіями, розробленими у системі Міністерства оборони України для їх впровадження у серійне виробництво. Виробники отримали доступ і можливість виготовляти на основі державних технологій озброєння та військову техніку, що підтвердили ефективність у бойових умовах. При цьому технології залишаються у власності держави та застосовуються відповідно до затверджених процедур Міноборони.

Читайте також:

[Президент України Володимир Зеленський підписав закон щодо майнових прав інтелектуальної власності на об'єкти, створені у зв'язку із проходженням військової служби](#)
([вгору](#))

Додаток 3

19.01.2026

Природничі науки: від лабораторії до побудови світу

— Пане Євгене, ми постійно чуємо, що серед абітурієнтів особливо популярні програмування, штучний інтелект, фінанси. Чи залишився ще у молоді інтерес до природничих наук, природничих професій? ([Світ](#)).

— На щастя, залишився. Хоча, ми бачимо, як знижується рівень природничої освіти в школах. Окрім того, існує певна невідповідність між програмами першого курсу навчання у вишах та базовими знаннями, з якими випускники приходять до університету. Але ми намагаємося підтягувати їх до необхідного рівня. Та головне — хотіти.

Сьогодні природничі науки справді потребують піклування держави. Собівартість навчання на природничому факультеті найвища серед інших факультетів — через лабораторну складову. Природничий факультет Києво-Могилянської академії має цілий корпус із лабораторіями з хімії, фізики, біології, дослідження стану елементів довкілля, оптики та багато чого іншого.

Без лабораторних досліджень неможливо здобути якісну природничу освіту. А все це дороге — обладнання, його обслуговування. А нині — блекаути. У нас є, наприклад, холодильники, де зберігаються особливо цінні штами мікроорганізмів. Їх не можна вимикати, бо інакше ці штами загинуть, а дорогі реактиви зіпсуються.

— Розкажіть детальніше про залучення студентів до наукової роботи.

— Студенти долучаються до наукових досліджень, які проводять кафедри, вже з другого-третього курсу. Знайомляться з теорією, навчаються практики. Але все це сьогодні достатньо дороге задоволення.

Тому, коли ми говоримо про фінансування або про те, що університет має повною мірою бути економічно самодостатньою установою, я завжди хочу уточнити: але це не має бути тоді класичний університет. Модель економічно прибуткового (або самоокупного) університету, можливо, годиться для економістів, правників, навіть гуманітаріїв певною мірою. Але точно не для природничиків, яких неможливо навчати без лабораторної компоненти.

Природничник, який ніколи не бачив, як виглядає біологічна система, не намагався в лабораторії розгледіти через мікроскоп клітину, а через взаємодію з реактивами— як змінюється біологічна тканина, ніколи не стане справжнім фахівцем. Тому лабораторії мають бути устатковані сучасними приладами, сучасними мають бути й методи, яким навчають студентів на практичних заняттях.

— Якби вам довелося відстоювати важливість природничих спеціальностей, які б аргументи ви знайшли для цього?

— Дуже просто. Якщо вам цікаво продовження життя на Землі, ви маєте зрозуміти, що на ній мають бути люди, які розуміють, як побудована структура довкілля, з чого складається біосфера взагалі і людина, зокрема.

Для того, щоб ми зрозуміли, як нам рухатися далі, ми маємо співіснувати з природою, але бути при тому адекватними, розумними і вдумливими стосовно того, як вона функціонує. Без цього розуміння ми не зможемо побудувати суспільство майбутнього. А це — суспільство людей, які розуміються на побудові світу, що нас оточує. І дають їм це розуміння саме природничі науки.

— Традиційне запитання: чи є попит на випускників цих спеціальностей?

— Є. Я із задоволенням хочу відзначити, що серед випускників природничого факультету Києво-Могилянської академії немає таких, котрі не можуть знайти собі роботу..

Наші студенти ще на останніх курсах навчання нерідко заробляють більше, ніж викладачі, зокрема, коли пробують сили, підшукуючи собі роботу. Ба більше, коли вони виходять на ринок праці, то ще й не на всяку зарплату погоджуються, шукають таку, яка б відповідала рівню його (її) знань, а це може відбуватися через певний часовий лаг між завершенням університету і остаточним працевлаштуванням.

Інший момент — у нас величезна кількість студентів знаходить собі роботу за кордоном. Вони користуються міжнародними поїздками, академічним обміном, стажуванням для того, щоб закріпитися в провідних наукових, виробничих і впроваджувальних центрах Західної Європи, Сполучених Штатів Америки, Канади, щоб там далі працювати вже після завершення навчання в Києво-Могилянській академії. До речі, випускники Могилянки-фізики працюють у НАСА в США.

Так, ми втрачаємо якусь кількість майбутніх фахівців, але без цього неможливо розвиватися. Світ відкритий. Якщо ж будемо штучно замикати

наших студентів у межах певної реальності, то не матимем якісної майбутньої освіти в нашій країні.

Стосовно екологів, то майже по всьому світу можна знайти випускників Могилянки, котрі працюють у тих чи інших установах: міжнародних організаціях, природоохоронних організаціях, консалтингових фірмах. Екологічний консалтинг, міжнародний екологічний консалтинг — це традиційне місце роботи випускників-екологів, які не бачать себе в науці чи у сфері вищої освіти.

Біологи знаходять роботу як в академічній сфері так і в біотехнологічних компаніях, які функціонують на розумінні складних процесів, що відбуваються у живих системах.

— Де в Україні знаходять себе ваші випускники?

— Окрім освітніх і наукових установ, у компаніях, які сьогодні працюють у галузі промислового рослинництва, фармацевтичної хімії, лабораторної діагностики, в державному управлінні. Дуже висока варіативність працевлаштування. Єдине — у нас досить високий відсоток людей, які, на жаль, не можуть успішно завершити навчання.

— Чому так?

— Високий рівень вимог, а якщо студент не може опанувати освітню програму — ми вимушені з ним попрощатися. Відрахування — важке рішення, але що поробиш. Ми намагаємося зберегти кожного, адже набори в нас невеликі, але не за рахунок зниження вимог до навчання. Тримаємо планку, щоби людина, яка отримала диплом бакалавра або магістра, мала справді надійні знання, а не просто диплом про освіту.

— У чому сильна сторона випускників Могилянки?

— В універсальності. Студенти отримують широкі компетенції в межах своєї спеціальності, тому потім легко знаходять бажане на ринку праці.

— Якщо говорити про інші заклади вищої освіти України — з ким доводиться конкурувати за абітурієнта, а потім за місце для випускників?

— Ми конкуруємо з Національним університетом імені Тараса Шевченка, з НУБіПом, з Львівським університетом імені Івана Франка. З Львівською політехнікою, якщо ми про хімію говоримо, — там потужна хімічна школа. Крім того, для біологів, зокрема, фахівців з лабораторної діагностики біологічних систем, конкурентом є й Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця.

— Через те, що в країні війна, обстріли, відключення — наскільки складно конкурувати з закордонними навчальними закладами? А з іншого боку й студенти мають змогу поїхати за академічним обміном у провідні навчальні заклади Європи й Америки. Можуть і не повернутися.

— Та ні, це все не просто: студенти мають пройти певну освітню програму, здати екзамени, привезти довідку про те, що вони їх здали, повернутися і продовжити навчання. Таку нагоду — поїхати за обміном до того чи іншого з наших партнерських університетів — мають 20-30 відсотків наших кращих студентів. Якщо ж узагалі говорити про те, що молодий

випускник школи, українець, може поїхати відразу в Польщу, наприклад, чи ще куди-інде... Так, така можливість існує.

— Але ж вам вдається набирати студентів попри те, що у молоді є можливість навчатися по всій Європі...

— Можливість є, але одна справа, коли студент Могилянки приїжджає в партнерський університет — а це дуже потужні університети Західної Європи, — а інша, коли до цього університету вступатиме український хлопчик чи дівчинка з нуля...

Звичайно, будь-який університет зацікавлений у гарних студентах. І коли наші студенти навчаються в польських, німецьких чи англійських закладах вищої освіти, якщо вони гарні студенти — вони отримують, звісно, пропозиції стосовно продовження співпраці з цими навчальними закладами.

Але ми все одно свідомо йдемо на те, щоб наші хлопці й дівчата там навчалися, залишалися чи повертатися туди після завершення навчання в Києві. Це одна з умов Могилянки. Ми вільний університет у вільному світі. Абсолютна більшість наших студентів, які скористалися можливостями мобільності, повертаються і продовжують освіту на своїх програмах у НАУКМА

І багато хто справді — отримує диплом у Могилянці, а потім продовжує працювати з університетом, де були на стажуванні.

— Зрозуміло, що у кожного студента, а також і викладача, науковця є «його» університет, його науковий заклад. Він найкращий, найпрогресивніший, і звичайно, ви маєте рацію: Могилянка має особливий шарм, свої столітні традиції і водночас новітні напрацювання. Що б ви назвали головним у підтриманні і розвитку її успіху?

— Звичайно, це не одна причина. Одна з них — наші викладачі. «Зіркові» викладачі є на кожній кафедрі, вони як магніт притягують до себе студентів, і студенти багато доброго про них кажуть.

Друга — це загальна атмосфера в університеті. Це нульова толерантність до корупції, нульова толерантність до будь-яких неформальних стосунків щодо навчального процесу. Високий рівень студентського самоврядування, присутність студентів на всіх рівнях управління університетом.

Назву й високий рівень самоорганізації внутрішнього студентського життя з багатьма варіантами гуртків, секцій тощо, а це допомагає не тільки навчанню, а взагалі створює відповідну атмосферу. А також — це найвищий в Україні, або один з найвищих в Україні, рівень демократизму стосовно внутрішнього університетського життя.

Кожного літа я з нетерпінням очікую на випускників, які, попри складний час і складні умови навчання, обирають для себе природничі професії. Це справді наше майбутнє, і ми зі свого боку намагаємося розробляти нові сучасні освітні програми, вдосконалювати чинні.

Сьогодні ми намагаємося створювати програми, які будуть формувати експертів у біологічній сфері, фахівців з оцінки впливу війни на довкілля,

зокрема, для майбутньої реінтеграції тимчасово окупованих територій, фахівців для сучасних хіміко-фармацевтичних сфер діяльності. Розвиваємо космічну фізику й фізику літальних апаратів, що, в перспективі, може бути пов'язано з безпілотними літальними системами.

Думаю, це те, що сьогодні потребує наше суспільство.

Спілкувався Олег ЛИСТОПАД

([вгору](#))

Додаток 4

19.01.2026

**Державна атестація закладів вищої освіти та наукових установ:
оцінювання ефективності наукової діяльності в Україні**

Уперше в Україні запроваджено порівнюваний механізм оцінювання результатів науки, який поєднує кількісні показники, незалежне експертне оцінювання та аналіз суспільного впливу досліджень ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Порядок проведення оцінювання

Оцінювання було проведено за спеціальною Методикою, яку розробили у 2023–2024 роках спільно представниками всіх основних стейкхолдерів, зокрема представників Національної та галузевих академій наук, Наукового комітету Національної ради з питань розвитку науки та технологій, Національного фонду досліджень, міжнародних партнерів та інших. У подальшому Методика була обговорена і погоджена усіма без винятку головними розпорядниками бюджетних коштів, зокрема і Національною та галузевими академіями наук, і затверджена [наказом](#) МОН України № 1485 від 21.10.2024, який пройшов необхідну процедуру юстування у Міністерстві юстиції України. Крім цього, проведення атестації передбачено **Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність»** ([№ 848-VIII](#) від 26.11.2015), який визначає правові та організаційні засади реалізації державної політики у сфері науки та є джерелом повноважень щодо оцінювання ефективності наукової діяльності та відповідним Порядком проведення державної атестації наукових установ та закладів вищої освіти щодо провадження такими закладами наукової (науково-технічної) діяльності, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 19 липня 2017 р. № 540.

Згідно з цими нормативними документами у 2024-2025 роках атестацію проводили за науковими напрямками, вона поєднувала кількісні показники і незалежне експертне оцінювання. Установи та заклади вищої освіти подавали інформацію в електронній формі з документальним підтвердженням результатів наукової діяльності, кадрового потенціалу, участі в проєктах, міжнародної співпраці та фінансових показників. Дані проходили обов'язкову і ретельну верифікацію в державних електронних

системах, зокрема в Національній електронній науково-інформаційній системі «URIS».

Окремим елементом атестації було оцінювання впливу наукових результатів на суспільство, економіку, державну політику, безпеку, охорону здоров'я та довкілля. Такий вплив оцінюється експертно з урахуванням підтверджувальних матеріалів і є важливим складником підсумкової оцінки.

Методика атестації також передбачала застосування коригувальних коефіцієнтів для врахування особливих умов діяльності, зокрема роботи в умовах воєнного часу, переміщення установ, втрати або пошкодження інфраструктури та специфіки експериментальних досліджень.

Результати атестації та їхнього застосування

Результат державної атестації визначався сукупністю підтверджених показників наукової діяльності за оцінюваний період. Кожній установі або закладу вищої освіти присвоюється атестаційна група (А, Б, В або Г) залежно від рівня набраних балів:

- група А — понад 75% (включно);
- група Б — від 50% (включно) до 75 %;
- група В — від 25% (включно) до 50%;
- група Г — менше ніж 25%.

НУ, віднесені до групи Г, вважаються такими, що не пройшли державну атестацію.

Для отримання вищих атестаційних груп враховували якість публікаційної активності, участь у наукових і науково-технічних проєктах, зокрема на замовлення бізнесу та виконання державних і міжнародних грантів, підготовку наукових кадрів, залучення фінансування та підтверджений вплив наукових результатів на розвиток економіки, обороноздатність, розвиток науки та суспільства. За відсутності або фрагментарності таких результатів сумарна оцінка установи знижується, що може призводити до віднесення її до нижчих атестаційних груп, зокрема групи Г.

Установи, що не здобули вищих груп, автоматично не припиняють своєї діяльності. Подальші управлінські рішення із урахуванням стратегічної доцільності можуть бути ухвалені Кабінетом Міністрів України на основі пропозицій Національної академії наук України та національних галузевих академій наук, саме так передбачено в Законі України про Державний бюджет на 2026 рік.

Атестаційна група загалом є комплексним аналітичним показником ефективності діяльності та використовується під час формування нової моделі базового і конкурсного фінансування науки, планування розвитку дослідницької інфраструктури та визначення стратегічних пріоритетів державної наукової політики.

Міжнародні підходи до комплексного оцінювання наукової діяльності установ

У більшості розвинутих країн систематичне оцінювання наукових установ є стандартною практикою та умовою ефективної наукової політики. Моделі оцінювання відрізняються за формою, однак мають спільну логіку: результати діяльності наукових установ і університетів регулярно аналізуються для ухвалення рішень щодо фінансування, розвитку інфраструктури та структурних змін.

У Великій Британії функціонує система Research Excellence Framework (REF), за якою періодично оцінюють наукові підрозділи університетів за якістю досліджень, науковим середовищем і суспільним впливом результатів. Результати REF безпосередньо впливають на обсяг базового державного фінансування університетської науки.

У Франції діє національне агентство з оцінювання вищої освіти і науки HCERES, яке регулярно оцінює університети, дослідницькі центри та програми. Результати використовують для акредитації, бюджетних рішень і стратегічного планування.

У США відсутня єдина централізована система оцінювання, однак ефективність наукових установ визначається через поєднання конкурсного фінансування, зовнішньої експертизи грантів, акредитаційних процедур і регулярних оглядів діяльності наукових центрів.

У країнах Північної Європи (Фінляндія, Швеція, Норвегія) застосовують національні системи оцінювання досліджень, що поєднують бібліометричні показники, експертні панелі та оцінювання суспільного впливу науки.

Державна атестація в Україні повною мірою відповідає загальносвітовій практиці, у межах якої оцінювання є ключовим інструментом переходу від формального фінансування і ручного розподілу до підтримки наукових установ та університетів з урахуванням ефективності і результативності їхньої діяльності.

([вгору](#))

Додаток 5

22.01.2026

Атестовані наукові установи та університети автоматично внесено до Державного реєстру наукових установ, яким надається підтримка держави

Відповідно до статті 12 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», Державний реєстр створюється для надання державної підтримки науковим установам незалежно від форми власності, діяльність яких має важливе значення для науки, економіки та суспільства ([Міністерство освіти і науки України](#)).

До Державного реєстру входять наукові установи та заклади вищої освіти, які за результатами державної атестації віднесені до груп **А, Б або В**.

Установи та заклади вищої освіти, внесені до Державного реєстру:

- користуються податковими пільгами відповідно до законодавства України;
- не можуть змінювати наукову й науково-технічну діяльність на інші види діяльності;
- зобов'язані спрямовувати **не менш як 50% доходу** від своєї діяльності на наукову і (або) науково-технічну діяльність та розвиток матеріально-технічної бази.

Нагадаємо, що цьогоріч подання заявок на внесення до Державного реєстру здійснювалося через Національну електронну науково-інформаційну систему **URIS**, що максимально оптимізувало і спростило процес. Крім цього, уперше таке внесення здійснено на весь п'ятирічний період дії свідоцтв про державну атестацію.

Загалом через систему **URIS** у першій хвилі було подано й опрацьовано **216 заявок**, з яких **166 — від наукових установ** та **50 — від закладів вищої освіти**.

За результатами засідання Комісії з питань Державного реєстру наукових установ, яким надається підтримка держави, наукові установи та заклади вищої освіти внесено до Державного реєстру відповідно до [наказу](#) Міністерства освіти і науки України від **22 січня 2026 року № 85** на строк дії державної атестації — до **31 грудня 2030 року**.

([вгору](#))

Додаток 6

09.01.2025

Від участі в ухваленні рішень до науки без кордонів

Діяльність Ради у 2025-му продемонструвала, що молоді вчені є не лише рушійною силою наукового поступу, а й активними суб'єктами суспільного діалогу. РМВ продовжує свою діяльність за чотирма основними напрямками: консультативно-дорадча міжнародна, інформаційно-комунікативна та організаційна діяльність ([Світ](#)).

Одним із визначальних здобутків стало те, що 50% складу Науково-експертної ради та Комісії з етики МОН України у 2025 році становили молоді вчені. Це суттєво змінило саму логіку ухвалення рішень в Конкурсах Міністерства освіти і науки України, забезпечивши врахування поглядів нового покоління дослідників, їхнього досвіду академічної мобільності, міждисциплінарності та роботи в умовах війни.

РМВ при МОН долучилася до розробки критеріїв відбору претендентів на здобуття академічної стипендії Президента України для аспірантів. Це стало важливим кроком до прозорості, справедливості та орієнтації на реальні наукові результати, що особливо важливо для підтримки молодих дослідників на ранніх етапах кар'єри.

3 листопада 2025 р. РМВ при МОН України стала асоційованим членом Ради з питань докторської освіти Європейської асоціації університетів (EUA-

CDE). Це відкрило нові можливості для системної участі України у формуванні європейських підходів до PhD-освіти та посилило голос українських молодих вчених на міжнародному рівні.

У співпраці з Європейською радою докторантів і молодих дослідників (Eurodoc) було реалізовано проєкт «Голоси українських вчених» (<https://eurodoc.net/news/2025/voices-of-ukrainian-scientists>), який став майданчиком для презентації досвіду українських науковців під час війни. Проєкт не лише посилив міжнародну видимість України, а й сприяв формуванню емпатійного та партнерського діалогу в європейській науковій спільноті.

Соціально значущим здобутком став запуск проєкту «Сила знань: шлях молодого вченого-військового до нових вершин», спрямованого на підтримку військовослужбовців і ветеранів, які поєднують службу з науковою діяльністю. Проєкт акцентує увагу на реінтеграції, збереженні наукового потенціалу та визнанні унікального досвіду цієї категорії дослідників.

У 2025 році вийшла книга «Ради молодих вчених України: 2024. Кращі практики та історії визнання» (<https://drive.google.com/.../1VL.../view>), яка систематизувала кращі практики, успішні ініціативи, інноваційні формати популяризації науки та формування активного наукового середовища. Видання стало не лише хронікою досягнень, але й надихає, мотивує та підтверджує: молодь в науці — це не майбутнє, а вже сьогодення, яке змінює країну.

Проведення 12 листопада 2025 р. VI Міжнародного форуму рад молодих вчених «Наука без кордонів» підтвердило роль РМВ при МОН як платформи для міждисциплінарного та міжнародного обміну. Форум об'єднав українських і закордонних науковців навколо тем фінансування наукової та освітньої діяльності та створення перспектив для розвитку молодих вчених, зокрема, в умовах війни.

Ще одним цікавим заходом 2025 року став Фестиваль молодіжної науки – 2025, який включав серію з чотирьох тематичних «Ночей науки». Захід став прикладом ефективної наукової комунікації, демонструючи, що наука може бути відкритою, цікавою та соціально значущою навіть у найскладніші часи війни.

Я зупинилися лише на здобутках РМВ при МОН, проте у 2025 р. РМВ активно реалізовувала всі свої проєкти та вносила вклад у формування наукової політики, міжнародного іміджу та культури науки в Україні.

У 2026 році продовжуємо проєкти Ради (<https://ysc.in.ua/proiekty/>), готуємо і нові — відповідно до державної політики та викликів війни. Зокрема, РМВ при МОН активно долучається до реалізації Дорожньої карти з інтеграції України до Європейського дослідницького простору, в рамках якої планується Конгрес молодих вчених «Молодіжна наука для політики» у Львові в березні 2026 року. При проведенні шкіл молодого науковця, засідань спілки рад молодих вчених та онлайн-лекторію плануємо залучати

спікерів з тематики наукової дипломатії. Вже майже завершили аналітичну збірку «Молоді вчені України у 2025 р.», яку плануємо оприлюднити цього річ. Готуємо нові проекти для підтримки молодих вчених України, популяризації їх досліджень та формування іміджу на міжнародній науковій арені.

([вгору](#))

Додаток 7

22.01.2026

Оголошено результати міжнародного рейтингу Times Higher Education World University Rankings by Subject 2026

([Національний університет «Львівська політехніка»](#)).

Рейтинги формують з використанням тієї самої комплексної методології, що й рейтинг THE World University Rankings, однак вагові коефіцієнти показників відрізняються та визначені для кожної галузі. Методологія рейтингу охоплює 18 критеріїв у п'яти основних напрямках оцінювання:

- викладання (репутація та середовище навчання);
- дослідницьке середовище (репутація та надходження від досліджень);
- якість досліджень (цитовання та вплив досліджень);
- міжнародна співпраця (кількості іноземних студентів і викладачів, частка наукових праць з міжнародною участю);
- промисловість (надходження від трансферу знань і патенти).

Особливістю рейтингу є суттєвий вплив репутаційних показників. Значною мірою підсумковий бал визначається тим, як оцінили заклад вищої освіти учасники міжнародного опитування вчених і викладачів.

Цьогоріч Національний університет «Львівська політехніка» ввійшов до глобальних рейтингів за п'ятьма галузями та посідає три другі, четверту й п'яту сходинки серед українських університетів.

Галузь знань	Рейтингова позиція у світі (кількість ЗВО)	Рейтингова позиція в Україні (кількість ЗВО)
Business and economics	801–1000 (1067)	2 (9)
Computer science	1001+ (1165)	2 (9)
Social sciences	1001+ (1202)	2 (8)
Physical sciences	1251+ (1497)	4 (13)
Engineering	1251+ (1555)	5 (14)

[Times Higher Education World University Rankings by Subject 2026](#)

([вгору](#))

27.01.2026

Президент України підписав указ про п'ятикратне збільшення президентських грантів для молодих учених і докторів наук

Зміни застосовуються вже з цього року та поширюються на науковців — громадян України, які провадять наукову діяльність на території України на постійній основі. Конкурсний відбір і наукову експертизу проводить Національний фонд досліджень України, який формує рейтингові списки проєктів та проводить верифікацію заявників ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Зростання обсягів фінансування

До оновлення система президентських грантів діяла відповідно до Указу Президента України «Про додаткові заходи щодо підтримки молодих учених» від 9 квітня 2002 року № 315 та Положення про порядок надання грантів Президента України для підтримки наукових досліджень молодих учених, затвердженого Указом Президента України від 24 грудня 2002 року №1210.

У межах цієї моделі щороку проводився конкурс наукових проєктів на здобуття грантів Президента України для підтримки наукових досліджень молодих учених, який організовувався Державним фондом фундаментальних досліджень.

Водночас розміри грантової підтримки та конкурсні процедури залишалися незмінними протягом тривалого часу й не відповідали актуальним потребам сучасних наукових досліджень.

Розміри грантів, установлені до 2025 року:

- доктори наук — 90 тис. грн;
- докторанти — 75 тис. грн;
- доктори філософії / кандидати наук — 60 тис. грн.

Уперше з моменту запровадження президентських грантів їхні розміри суттєво переглянуто комплексно з урахуванням інфляційних процесів і реальних потреб сучасних наукових досліджень. У середньому фінансування одного проєкту зросло майже в п'ять разів.

Відповідно до указу передбачено такі обсяги грантів:

- **доктори наук (до 40 років включно)** — 7 грантів по 500 тис. грн;
- **докторанти (до 35 років включно)** — 20 грантів по 400 тис. грн;
- **доктори філософії / кандидати наук (до 35 років включно)** — 50 грантів по 300 тис. грн;
- **доктори наук (до 45 років включно)** — щорічні гранти для проведення наукових досліджень і розробок відповідно до окремого положення.

Фокус на результатах для держави

Оновлений порядок чітко визначає пріоритет: **гранти надаються на дослідження й розробки, результати яких** спрямовані на зміцнення обороноздатності та безпеки держави, економічний розвиток і підвищення конкурентоспроможності, подолання суспільних викликів, створення нових технологій та інновацій для реального сектору економіки.

Удосконалення процедур і контроль

Указ детально регламентує наступні етапи після призначення грантів:

- укладання договорів між грантоотримувачем, установою та Фондом;
- поетапне перерахування коштів;
- звітність і контроль за використанням фінансування;
- механізм повернення коштів у разі порушення умов договору.

Ключові строки

- подання заявок — **до 1 березня року**, що передує року надання грантів;
- подання пропозицій Фондом до МОН — **до 1 серпня**;
- подання проєкту акта Президенту — **до 1 жовтня**.

Оновлена система президентських грантів створює сучасні, прозорі та конкурентні умови підтримки молодих українських учених і докторів наук, а також сприяє розвитку досліджень світового рівня в Україні.

Довідково

Національний фонд досліджень України вже [оголосив конкурсний добір](#) на одержання щорічних грантів Президента України **докторам наук до 45 років (включно) на 2027 рік**. Подання заявок триває з **22 січня до 20 лютого 2026 року**. Гранти надаватимуть на виконання наукових досліджень і розробок за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки України.

([вгору](#))

Додаток 9

30.01.2026

ОГОЛОШЕННЯ КОНКУРСІВ НА ОДЕРЖАННЯ ГРАНТІВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ МОЛОДИМ ВЧЕНИМ

([Національний фонд досліджень України](#)).

УВАГА!

Назви конкурсів

1. Конкурс на одержання грантів Президента України для підтримки наукових досліджень і розробок молодих вчених-докторів наук (до 40 років включно).
2. Конкурс на одержання грантів Президента України для підтримки наукових досліджень і розробок молодих вчених-докторантів (до 35 років включно).
3. Конкурс на одержання грантів Президента України для підтримки наукових досліджень і розробок молодих вчених-докторів філософії/кандидатів наук (до 35 років включно).

Мета Конкурсів – відбір проєктів для надання грантової підтримки на виконання наукових досліджень і розробок, вирішення актуальних проблем молодих вчених, забезпечення їх активної участі в реалізації державної політики у сфері наукової та науково-технічної діяльності, збереження і розвитку інтелектуального потенціалу.

Ціль Конкурсів – стимулювання актуальних і значущих наукових досліджень і розробок молодих вчених за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки України.

Гранти можуть бути надані як на проведення нових запланованих наукових досліджень і розробок, так і тих, що вже проводяться.

Тематичні напрями Конкурсів мають відповідати одному з напрямів розвитку науки і техніки (відповідно до статті 3 Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки»):

- 1) національна безпека і оборона;
- 2) фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави;
- 3) інформаційні та комунікаційні технології;
- 4) енергетика та енергоефективність;
- 5) раціональне природокористування;
- 6) науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань;
- 7) нові речовини і матеріали.

Гранти надаються за результатами конкурсного відбору проєктів з виконання наукових досліджень і розробок із урахуванням відповідності їх тематики потребам національної економіки, суспільства та національної безпеки і оборони, зокрема шляхом отримання нових наукових результатів, що відповідають світовому рівню, створення нових технологій, сприяння інноваціям у реальному секторі економіки та оборонному секторі.

Дата та час початку подання Заявок: 31.01.2026, 00:01 за київським часом.

Дата та час завершення подання Заявок: 01.03.2026, 23:59 за київським часом.

Проведення наукової і науково-технічної експертизи та підбиття підсумків Конкурсів: до 15.07.2026 (орієнтовно).

Від імені всієї наукової спільноти Національний фонд досліджень України висловлює щиру вдячність Офісу Президента України, Кабінету Міністрів України та Міністерству фінансів України за всебічну підтримку спільної ініціативи МОН та НФДУ щодо оновлення порядку й умов надання щорічних грантів Президента України молодим ученим та докторам наук.

У процесі напрацювання відповідних пропозицій наукова рада Національного фонду досліджень України виходила з необхідності

приведення обсягів грантової підтримки у відповідність до сучасних соціально-економічних умов. Було враховано, що з 2002 року фінансові параметри щорічних грантів Президента України залишалися незмінними, що обмежувало їхню спроможність виконувати мотиваційну та стимулюючу функцію.

Відповідно до Указу Президента України від 26 січня 2026 року № 81/2026 передбачено такі нові обсяги грантів:

доктори наук (до 40 років включно) – 7 грантів по 500 тис. грн;

докторанти (до 35 років включно) – 20 грантів по 400 тис. грн;

доктори філософії / кандидати наук (до 35 років включно) – 50 грантів по 300 тис. грн.

Прийняті рішення спрямовані на відновлення ефективності цього інструменту державної підтримки науки, створення належних умов для підвищення конкурентоспроможності національних наукових досліджень, а також на збереження і розвиток наукового потенціалу України, зокрема серед молодих вчених.

[Умови проведення Національним фондом досліджень України конкурсів на одержання грантів Президента України молодим вченим.](#)

Читайте також:

[ОГОЛОШЕННЯ про вибори Національним фондом досліджень України Комісій конкурсів для проведення конкурсного відбору наукових проєктів на одержання грантів Президента України молодим вченим](#)

[\(вгору\)](#)

Додаток 10

21.01.2026

ОГОЛОШЕННЯ КОНКУРСУ НА ОДЕРЖАННЯ ЩОРІЧНИХ ГРАНТІВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ДОКТОРАМ НАУК ДО 45 РОКІВ (ВКЛЮЧНО) ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ І РОЗРОБОК

Метою конкурсу є відбір проєктів для надання грантової підтримки на виконання наукових досліджень і розробок, вирішення актуальних проблем докторів наук, забезпечення їх активної участі в реалізації державної політики у сфері наукової та науково-технічної діяльності, збереження і розвитку інтелектуального потенціалу [\(Національний фонд досліджень України\)](#).

Ціль конкурсу – стимулювання актуальних і значущих наукових досліджень і розробок докторів наук за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки України.

Гранти можуть бути надані як на проведення запланованих наукових досліджень і розробок, так і тих, що вже проводяться.

Тематичні напрями конкурсу мають відповідати одному з напрямів розвитку науки і техніки (відповідно до статті 3 Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки»):

- 1) національна безпека і оборона;
- 2) фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави;
- 3) інформаційні та комунікаційні технології;
- 4) енергетика та енергоефективність;
- 5) раціональне природокористування;
- 6) науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань;
- 7) нові речовини і матеріали.

Переможці оголошеного Фондом у поточному році конкурсного відбору проєктів докторів наук до 45 років (включно) отримають у 2027 році для проведення наукових досліджень і розробок гранти Президента України у розмірі, встановленому чинним Указом Президента України № 444/2008 від 16 травня 2008 року із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 324/2024 від 14 травня 2024 року.

Дата та час початку подання заявок на участь у конкурсі: 22.01.2026, 00:01 за київським часом.

Дата та час завершення подання заявок: 20.02.2026, 23:59 за київським часом.

Проведення наукової і науково-технічної експертизи та підбиття підсумків конкурсу: до 15.07.2026 (орієнтовно).

[Умови Конкурсу на одержання щорічних грантів Президента України для підтримки наукових досліджень і розробок для докторів наук до 45 років \(включно\).](#)

Читайте також:

[ОГОЛОШЕННЯ про вибори Національним фондом досліджень України Комісії конкурсу для проведення Національним фондом досліджень України Конкурсу на одержання щорічних грантів Президента України докторам наук \(до 45 років включно\) для проведення наукових досліджень і розробок \(вгору\)](#)

Додаток 11

05.06.2026

ОГОЛОШЕННЯ Конкурсу на присудження Премії Верховної Ради України імені Ігоря Юхновського
[\(Національний фонд досліджень України\).](#)

Конкурс проводиться відповідно до:

- [Постанови Верховної Ради України від 19 серпня 2025 року № 4570-IX «Про нагороди Верховної Ради України»](#)
- [Постанови Верховної Ради України від 4 грудня 2025 року № 4712-IX «Про затвердження положень про премії та стипендії Верховної Ради України»](#)

та з урахуванням інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність Фонду.

Мета конкурсу

Підтримка розвитку вітчизняної науки і техніки, молодих вчених, створення додаткових можливостей і стимулів для проведення ними фундаментальних та прикладних наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки. Конкурс спрямований на відбір актуальних та значущих конкурсних робіт для присудження Премії молодим вченим – громадянам України за вагомі наукові здобутки.

Суб'єкти висування

Висування конкурсних робіт та їхніх авторів (колективу співавторів) здійснюють **суб'єкти висування** – наукові установи, заклади вищої освіти, інші юридичні особи, в яких працює автор або перший співавтор і які мають сформовану вчену (наукову, науково-технічну, технічну) раду відповідно до Законів України «Про вищу освіту» та «Про наукову і науково-технічну діяльність». Вчена рада суб'єкта висування приймає рішення про включення молодих вчених до колективу співавторів шляхом таємного голосування за кожного окремо, з урахуванням довідки про творчий внесок.

Особливості конкурсних робіт

- Робота може бути підготовлена молодим ученим одноосібно або колективом співавторів (до 4 осіб).
- Кожний співавтор повинен бути безпосереднім учасником виконання роботи та мати творчий доробок.
- У разі колективу перший співавтор обирається колективом і відповідає за організаційні заходи.

Розмір Премії

Шістдесят прожиткових мінімумів для працездатних осіб, встановлених на 1 січня року присудження. У разі нагородження колективу грошова частина виплачується співавторам в рівних частинах.

Порядок подання та розгляду

Фонд здійснює розгляд, експертизу та рейтингування конкурсних робіт відповідно до умов конкурсу. Детальні вимоги до учасників, порядок оформлення подання, розгляду робіт – на вебсайті НФДУ в розділі «Нормативна база» та за [посиланням на умови конкурсу](#).

Етичні принципи

Автор (співавтори) повинні дотримуватись норм Положення про дотримання принципів наукової етики та запобігання конфлікту інтересів під

час проведення конкурсних відборів, наукової і науково-технічної експертизи проєктів та розгляду заявок на одержання грантової підтримки, що подаються до Національного фонду досліджень України (<https://nrfu.org.ua/about-us/ethical-principles/>). Порухення цих норм підставою для зняття Заявки протягом усього строку конкурсного відбору.

Важливо!

Автори проєктів, що подають заявки на одержання грантової підтримки від НФДУ, у діяльності яких наявні формальні ознаки співпраці з представниками держави-агресора або тимчасово окупованих територій України, мають право подати відповідні пояснення та докази відсутності фактичної співпраці, разом із заявкою на одержання грантової підтримки для подальшого розгляду та ухвалення рішення Комісією конкурсу. Такі пояснення та докази можуть завантажуватись оремим файлом (окремими файлами) у форматі PDF при подачі заявки у розділі “Документи”.

Контакти для довідок

- Технічна підтримка та подання заявок: support@nrfu.org.ua
- Загальні питання: nrfu@nrfu.org.ua
- Телефон: +38 (044) 298 16 29 (тільки в робочі години)
- Вебсайт: <https://nrfu.org.ua/>
- Поштова адреса: 01001, м. Київ, вул. Бориса Грінченка, 1

Запрошуємо молодих вчених до участі в Конкурсі!

Читайте також:

[Уряд ухвалив рішення щодо подальшої реалізації Премії Верховної Ради України імені Ігоря Юхновського. Оголошено конкурс](#)

[ОГОЛОШЕННЯ про вибори Національним фондом досліджень України Комісії конкурсу для проведення конкурсного відбору наукових робіт на присудження Премії Верховної Ради України імені Ігоря Юхновського \(вгору\)](#)

Додаток 12

29.01.2026

Уряд запроваджує нову модель фінансування наукової сфери: понад 3 млрд додаткового фінансування за результатами державної атестації

Базове фінансування за результатами атестації стає постійним складником державної підтримки науки. Воно може використовуватися для підвищення рівня оплати праці наукових працівників, оновлення наукової інфраструктури, розвитку установ, а також підтримки ініціативних наукових досліджень ([Урядовий портал](#)).

Як фінансувалася наука раніше

У попередні роки система фінансування науки в Україні будувалася на базових механізмах підтримки діяльності наукових установ. Обсяги фінансування визначалися за кількістю ставок і площ та майже не

враховували відмінності в ефективності наукової роботи, масштабах діяльності чи потенціалі розвитку окремих установ.

За таких умов можливості для довгострокового планування, оновлення інфраструктури та запуску нових дослідницьких проєктів значною мірою залежали тільки від додаткових джерел фінансування, зокрема конкурсних програм і грантів.

Чому було оновлено роль атестації

З огляду на потребу посилити зв'язок між результатами наукової діяльності та державною підтримкою, держава переглянула підхід до використання результатів державної атестації. Відтепер саме вони стали основою для ухвалення рішень щодо обсягів і структури базового фінансування.

Оновлений підхід дав змогу:

- системно враховувати результати наукової діяльності установ;
- оцінювати їхню спроможність розвиватися;
- застосовувати формульний підхід до фінансування залежно від результатів роботи.

Кожен структурний підрозділ, який брав участь у державній атестації, отримає свою частку базового фінансування у формі надбавки для кожного працівника. Частку визначається у Національній науковій електронній системі “URIS” пропорційно внеску в загальний результат за відповідним напрямом, обов'язково з урахуванням показників підрозділу-лідера в ЗВО / НУ.

Як працює новий розподіл коштів

Ключовим принципом розподілу є результати державної атестації. Окрім цього, під час визначення обсягу фінансування враховується низка параметрів, від масштабу і розміру установи, до обсягу залучених зовнішніх коштів на дослідження, якості публікацій та частки молодих учених. Саме вони визначають обсяг базового фінансування для кожної установи, структуру використання коштів та можливості подальшого розвитку.

Фінансування не є рівномірно розподіленим: різні установи отримують різні ресурси, а пріоритет надається тим, хто демонструє вищі показники результативності. Базове фінансування спрямовано установам груп А і Б.

Річний обсяг базового фінансування однієї установи коливається від кількох мільйонів до понад 100 млн грн залежно від результатів атестації та масштабів установи. Для окремих установ зростання фінансування може сягати 30–60% і більше порівняно з рівнем попереднього періоду. Додаткове базове фінансування охоплює 156 наукових установ та 91 університет в усіх регіонах України, зокрема в прифронтових і прикордонних областях, а також переміщені заклади, для яких встановлені додаткові коефіцієнти підтримки.

На що спрямовуються кошти

У межах загального обсягу 3,28 млрд грн основна частина коштів спрямовується на підвищення рівня оплати праці наукових працівників результативніших установ і підрозділів шляхом встановлення відповідної

надбавки за результатами атестації — близько 2 млрд грн. Рівень фінансування в розрахунку на одного наукового чи науково-педагогічного працівника коливається від 2 до понад 10 тис. грн залежно від атестаційної групи, внеску структурного підрозділу в результат атестації та масштабу установи.

Окремим напрямом є модернізація лабораторій, обладнання та наукової інфраструктури — для цих цілей спрямовується близько 20% фінансування, понад 500 млн гривень.

Ще близько 300 млн грн передбачено на розвиток установ та їх структур підтримки наукової діяльності.

Підтримка найважливіших ініціативних наукових досліджень становить понад 100 млн грн у масштабі всієї системи.

На практиці це означає зростання заробітних плат у низці установ на 30–70%, вперше — можливість інвестувати в обладнання без прив'язки до грантів, а також створення умов для довгострокового планування розвитку найспроможніших установ та університетів.

Приклади застосування нової моделі фінансування для окремих найбільш успішних наукових установ

Інститут молекулярної біології і генетики НАН України у межах базового фінансування у 2026 році додатково отримує близько 35,2 млн грн. Основна частина коштів спрямовується на оплату праці (≈22,9 млн грн), оновлення інфраструктури (≈6,8 млн грн) та підтримку ініціативних досліджень (≈3,7 млн грн). Зарплата кожного наукового працівника має збільшитись на 8 тис. грн на місяць. Загалом для інституту це зростання на приблизно 48% порівняно з 2025 роком.

Інститут математики Національної академії наук України отримає 12,9 млн грн додаткового фінансування. Кошти спрямовуються на оплату праці та роботу підрозділів (8,4 млн грн), на розвиток установи (2,0 млн грн), на інфраструктуру (2,5 млн грн), а також на ініціативні наукові теми (1,3 млн грн). Рівень додаткового фінансування на одного наукового працівника становить 4,4 тис. грн на місяць. Загалом для інституту це зростання на приблизно на 25% порівняно з минулим роком.

Інститут археології Національної академії наук України — 9,9 млн грн додаткового фінансування у 2026 році. Кошти спрямовуються на оплату праці та роботу наукових підрозділів (6,4 млн грн), інфраструктуру (1,9 млн грн), розвиток установи (1,5 млн грн), а також на ініціативні наукові теми (1,0 млн грн). Рівень надбавки у розрахунку на одного науковця становить 3,5 тис. грн на місяць. Загалом для інституту це означає зростання приблизно на 19% у порівнянні з минулим роком.

Державна установа «Інститут зернових культур Національної академії аграрних наук України» у 2026 році отримає 10,3 млн грн додаткового фінансування. Основна частина коштів спрямовується на забезпечення роботи наукових підрозділів та оплату праці (6,7 млн грн), на інфраструктурну підтримку (2 млн грн), на розвиток установи (1,6 млн грн), а

також на реалізацію ініціативних наукових тем (1,1 млн грн). Додаткове фінансування заробітної плати наукового працівника становить 5 тис. грн. на місяць. Загалом для інституту це зростання приблизно на 50% у порівнянні з 2025.

Національний науковий центр «Харківський фізико-технічний інститут» є одним із найбільших отримувачів базового фінансування — близько 100 млн грн, які спрямовуються на оплату праці та роботу підрозділів (≈65 млн грн), інфраструктуру (≈20 млн грн) і розвиток установи (≈15 млн грн). Додаткове фінансування одного наукового працівника становить 5,2 тис. грн. Загалом це зростання фінансування інституції на більш ніж 25% у порівнянні з минулим роком.

Що це означає для науковців і системи загалом

Запровадження додаткового фінансування в такому форматі означає перехід від разових рішень до системної і сталої в часі підтримки найбільш ефективних наукових закладів. Для науковців це — стабільне зростання доходів, можливість працювати з сучасним обладнанням і ефективно виконувати власні дослідження та розробки. Для держави — формування прозорого зв'язку між якістю та рівнем наукових досліджень та обсягом державної підтримки.

([вгору](#))

Додаток 13

30.01.2026

Нові правила формування Переліку наукових фахових видань України

([Міністерство освіти і науки України](#)).

Чому це важливо

Оновлення правил зумовлено кількома викликами у сфері наукових публікацій останніх років:

- значним зниженням якості частини наукових робіт та видань загалом;
- поширенням недоброчесних видавничих практик, зокрема «хижацьких», серед яких продаж авторства публікацій, цитувань, штучних маніпуляцій з метриками, датами публікацій, імітації процесів рецензування тощо;
- відсутністю ефективних інструментів моніторингу та контролю.

Ключові зміни

- Цифровізація процесів — подання та обробка заявок через Національну електронну науково-інформаційну систему URIS.
- Рейтингування видань — формування рейтингових списків у межах кожного кластеру за сумарним балом за понад 10 різними критеріями оцінювання, серед яких: наявність «діамантового» (вільного і безоплатного) доступу до всіх публікацій видання, внесення до директорії видань відкритого доступу DOAJ, звільнення від оплати

здобувачів третього рівня вищої освіти, частка публікацій лише іноземних авторів, частка публікацій представників інших українських організацій, цитованість публікацій у виданнях, індексованих у базах даних Scopus та/або WoS CC та інші.

- Кластерний підхід — створення груп (кластерів) видань за напрямками досліджень і галузями знань
- Механізм моніторингу та оновлення — подання заявок раз на три роки з подальшим оновленням. Після відбору формується список видань категорії «Б» на три роки. Для категорії «А» обмежень у часі немає, поки вони продовжують індексуватись у базах даних Scopus/WoS CC.
- Механізм регулярного контролю дотримання публікаційної етики та ознак «хижацьких» практик — створюється Комісія з питань публікаційної етики та формування Переліку, яка діятиме відповідно до рекомендацій Міжнародного комітету з етики публікацій (COPE). Періодичні видання будуть зобов'язані дотримуватися політики видавничої прозорості та контролю якості.

Запроваджені зміни означають перехід до нової моделі відбору і формування найкращих наукових видань в Україні, а також моніторингу їхнього функціонування. Вона поєднує прозорі критерії, цифрові інструменти та міжнародні стандарти публікаційної етики.

У практичному вимірі це дасть змогу:

- посилити довіру до українських наукових публікацій та видань;
- зробити національні журнали привабливішими для авторів і читачів;
- підвищити видимість української науки у світі, зокрема кількості українських видань, які обліковуються провідними наукометричними базами даних

Цим наказом визначено, що чинні наукові періодичні видання категорії «Б» залишаються в Переліку до 01 червня 2026 року.

Алгоритм дій засновників видань і МОН під час формування оновленого Переліку на наступні три роки:

- засновники видань подають заявки до МОН про внесення до оновленого Переліку через систему URIS до 30 квітня 2026 року. Інструкції будуть розміщені 2 лютого 2026 року за [посиланням](#);
- заявки, подані для внесення наукового періодичного видання до категорії «Б» Переліку, перевірятимуть упродовж травня в системі URIS на відповідність формальним вимогам;
- проведення експертного оцінювання заявок комісією з питань публікаційної етики та формування Переліку наукових фахових видань України;
- формування рейтингового списку наукових періодичних видань у межах кожного кластеру;
- затвердження рішення про внесення наукових періодичних видань до Переліку та присвоєння категорії «Б» строком на три роки.

Нова редакція Порядку формування Переліку — це не тільки важливі технологічні зміни процедур відбору, а комплексна трансформація, яка визначатиме правила наукової комунікації в Україні на роки вперед.

([вгору](#))

Додаток 14

13.01.2026

МОН оголошує добір заявок для створення університетських дослідницьких центрів передового досвіду (CoRE)

([Міністерство освіти і науки України](#)).

Основні функції центру визначають напрями його діяльності, зокрема:

- проведення прикладних наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок для підвищення науково-технічного потенціалу держави та розвитку наукомістких інновацій (далі — науковий напрям);
- швидка інтеграція наукових результатів, що мають практичне застосування в реальний сектор економіки;
- сприяння підготовці висококваліфікованих фахівців у галузях природничо-математичних та інженерно-технічних наук.

Хто може взяти участь

Учасником Конкурсу вважається заклад вищої освіти державної форми власності, незалежно від галузевого підпорядкування, який подав заявку на участь у Конкурсі (далі — заявка).

До Конкурсі **можуть брати участь** заклади вищої освіти, які:

- за результатами останньої державної атестації віднесені до групи А та/або Б за напрямками «Інженерно-технологічний» та/або «Природничо-математичний»;
- мають приміщення, розташовані на підвальних та/або цокольних поверхах, або підтверджену можливість їхнього облаштування чи переобладнання, що забезпечують належні умови для встановлення, функціонування, безпеки та захисту персоналу, обладнання та/або устаткування відповідно до вимог будівельних норм, національних стандартів, технічних регламентів та іншої нормативно-технічної документації;
- мають можливість забезпечити очне чи частково змішане навчання здобувачів освіти з дотриманням освітніх стандартів за освітніми програмами кафедр, суміжних із пріоритетною галуззю (або галузями) центру, станом на дату подання заявки;
- залучають партнерів (суб'єкти підприємництва, інші заклади вищої освіти, наукові установи та організації) до розбудови та діяльності центру, із зазначенням їх у проєкті положення про центр та засновницьких документах.

Конкурс проводиться з урахуванням таких **критеріїв**:

- показників кадрового потенціалу та результативності наукової, науково-технічної, інноваційної та освітньої діяльності;
- наявності значного досвіду співпраці із суб'єктами підприємництва, виробничим сектором та оборонно-промисловим комплексом;
- стану матеріально-технічної та дослідно-експериментальної бази закладу вищої освіти, що забезпечує проведення прикладних наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок;
- наявності в закладі вищої освіти приміщень, що відповідають вимогам безпеки для роботи персоналу центру;
- обґрунтованості стратегічного плану розвитку центру, який містить інформацію про візію, місію та конкретні кроки досягнення основних завдань центру;
- рівня безпеки території, на якій розміщуватиметься центр, відповідно до Методики оцінки ризиків безпеки в системі освіти, пов'язаних зі збройною агресією Російської Федерації проти України, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 2 серпня 2024 р. № 866 (Офіційний вісник України, 2024 р., № 73, ст. 4352).

Під час експертного оцінювання враховується як перевага з нарахуванням балів:

- залучення співфінансування з боку партнера (або групи партнерів) проєкту в обсязі не менше за 5% від загальної вартості проєкту;
- забезпеченість потенційного приміщення центру в закладі вищої освіти резервним живленням в умовах енергетичної нестабільності, зокрема наявність чинних відновлювальних або альтернативних систем електроживлення;
- наявність у закладі вищої освіти спеціалізованих структурних підрозділів для комплексного супроводження виконання наукових проєктів (окремий сектор закупівель для потреб наукових досліджень, юридичний, фінансовий, патентний супровід та інші підрозділи підтримки).

Окремі умови створення центру

- Колектив центру — до 20 осіб, дослідники, інженери, студенти та аспіранти з оплатою праці. Можуть бути залучені працівники з інших установ, організацій та бізнесу, які є партнерами центру. Керівник центру, операційний керівник і керівники напрямів мають бути працевлаштовані в центрі за основним місцем роботи.
- Безпечні умови роботи персоналу центру та належні умови для встановлення, функціонування, безпеки та захисту обладнання та/або устаткування.
- Центр має бути забезпечений безперебійним електроживленням в умовах енергетичної нестабільності завдяки використанню відновлювальних та/або альтернативних систем електроживлення.

- Центр має передбачати співінтеграцію вже наявних підрозділів закладу вищої освіти, а також налагодження партнерства з іншими організаціями, які можуть бути залучені до його діяльності.
- Модернізація / інтеграція структурних підрозділів для комплексного супроводження проєктів центру (окремий сектор закупівель, юридичний, фінансовий, патентний супровід та інші підрозділи підтримки).
- Результати діяльності центру мають прикладне значення та забезпечують отримання практичного результату в короткостроковій перспективі відповідно до актуальних потреб країни.

Створення центру здійснюється у два етапи:

- **перший рік** — розроблення концепції, підготовка приміщень, закупівля, встановлення та введення в експлуатацію обладнання;
- **другий рік** — виконання основних завдань та функцій центру, визначених відповідно до технічного завдання згідно із договором.

[Детальніше](#)
([вгору](#))

Додаток 15

10.01.2026

МОН затвердило перелік переможців конкурсів наукових досліджень університетів: молоді вчені, основний та прифронтові
([Міністерство освіти і науки України](#)).

Основні новації конкурсів наукових проєктів МОН згідно з новим Положенням:

- тематику чітко регламентовано напрямками Стратегії цифрового розвитку інновацій України WINWIN до 2030 року і спрямовано на зміцнення обороноздатності та технологічного суверенітету України;
- +40% зростання загального обсягу фінансування конкурсів в бюджеті 2026;
- додаткові 100 млн грн на підтримку проєктів прифронтових і прикордонних ЗВО/НУ;
- збільшено максимальну вартість проєкту до 4,5 млн грн;
- уперше — 100% фінансування переможців за запитом наукового колективу;
- уперше — початок фінансування з січня для збереження й розвитку кадрового потенціалу;
- максимальна адаптація форм конкурсу із Рамковою програмою ЄС «Horizon Europe»;
- кожен проєкт оцінювали три незалежні експерти з автоматичною перевіркою конфлікту інтересів;
- чіткі вимоги до академічної доброчесності та використання ІІІ;

- скасовано практику формального використання наукометричних показників, фокус — на якості проєктів та результатах.

Загальні результати відбору

За підсумками конкурсного добору підтримку отримують:

- 258 проєктів у межах [основного конкурсу](#), зокрема 78 — за конкурсом прифронтових.
- 99 проєктів у межах [конкурсу для молодих учених](#).

Загалом переможцями стали 357 проєктів, поданих 75 закладами вищої освіти та науковими установами.

Лідери серед університетів

Основний конкурс

- Київський національний університет імені Тараса Шевченка — 19 проєктів;
- Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна — 13;
- Національний технічний університет України «КПІ імені Ігоря Сікорського» — 11;
- Сумський державний університет — 11;
- Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» — 11;
- Національний університет «Львівська політехніка» — 10;
- Національний університет біоресурсів і природокористування України — 7;
- Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» — 6.

Конкурс молодих учених

- Національний технічний університет України «КПІ імені Ігоря Сікорського» — 9;
- Сумський державний університет — 9;
- Національний університет «Львівська політехніка» — 8;
- Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» — 6;
- Львівський національний університет імені Івана Франка — 5;
- Західноукраїнський національний університет — 4;
- Київський національний університет імені Тараса Шевченка — 4;
- Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» — 4.

Регіональний розподіл переможців

Основний конкурс

- м. Київ — 60;
- Харківська область — 62;
- Сумська область — 36;
- Дніпропетровська область — 29;
- Львівська область — 19.

Конкурс молодих учених

- м. Київ — 22;
- Львівська область — 14;

- Сумська область — 12;
- Харківська область — 12;
- Дніпропетровська область — 9.

Окремий важливий фокус — прифронтові та прикордонні регіони

У межах основного конкурсу вперше запроваджено окремий інструмент підтримки закладів, що працюють у прифронтових і прикордонних регіонах.

За результатами конкурсу:

- підтримано **78 проєктів** таких закладів;
- загальний обсяг їхнього фінансування становить понад **100 млн грн.**

Прифронтові проєкти: регіональний розподіл

- Харківська область — 29;
- Сумська область — 20;
- Дніпропетровська область — 11;
- Одеська область — 5;
- Запорізька область — 4.

Прифронтові проєкти: університети-лідери

- Сумський державний університет — 16;
- Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна — 9;
- Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» — 6;
- Харківський національний університет радіоелектроніки — 4;
- Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара — 3;
- Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» — 3;
- Сумський національний аграрний університет — 3.

Важливо

Згідно з вимогами Закону України про Держбюджет, враховуючи пропозиції Наукового комітету національної ради з питань науки і технологій, норм поданої на розгляд КМУ постанови про особливості врахування результатів атестації під час розподілу фінансування, рішенням Науково-експертної ради МОН, окремі проєкти рекомендовано до фінансування з умовою проходження позачергової атестації ЗВО за відповідними проєктам напрямками.

Термін подання документів для позачергової атестації — 19 січня 2026 року. У разі успішної атестації, фінансування таких проєктів розпочнеться з квітня 2026 року у повному обсязі.

Що далі

Інформацію про результати конкурсного добору буде доведено до керівників проєктів і закладів через електронні кабінети та відповідні накази МОН. Фінансування підтриманих проєктів розпочнеться в повному обсязі згідно із запитом з січня 2026 року відповідно до бюджетного законодавства.

([вгору](#))

02.01.2026

Затверджено Дорожню карту інтеграції України до Європейського дослідницького простору до 2027 року

Міністерство освіти і науки України затвердило [Дорожню карту інтеграції України до Європейського дослідницького простору](#) (ЄДП) на період до 2027 року. Відповідний документ ухвалено [наказом МОН](#) від 31 грудня 2025 року № 1732 ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Навіщо це потрібно

Інтеграцію України до ЄДП визначено як один із ключових стратегічних напрямів реалізації **Угоди про асоціацію** та європейської інтеграції у сферах науки, технологій та інновацій. Зокрема, стаття 375 Угоди про асоціацію передбачає залучення України до ЄДП через поступову гармонізацію національної науково-інноваційної системи з європейськими політиками та практиками.

Документ також спирається на положення Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (зокрема щодо забезпечення інтеграції вітчизняної науки до ЄДП із збереженням національних пріоритетів).

Як готували Дорожню карту

Дорожню карту підготовлено на основі пропозицій робочої групи, утвореної Міністерством освіти і науки України, до складу якої увійшли 40 представників органів державної влади, Наукового комітету Національної ради з питань розвитку науки та технологій України, Національного фонду досліджень України, Національної та галузевих академій наук України.

Під час підготовки відбувалися обговорення структурних політик і дій політичного порядку денного ЄДП на 2025–2027 роки та очікуваних результатів відповідно до **Рекомендацій Ради ЄС від 24 червня 2025 року**. У грудні 2025 року проведено експертну місію **TAIEX**, під час якої європейські експерти поділилися досвідом щодо реалізації низки політик ЄДП (зокрема щодо наукової кар'єри, валоризації знань, залучення громадян, синергії досліджень та інновацій з вищою освітою, глобального підходу до R&I, доступу до досконалості та безпеки досліджень).

Що саме затверджено

Дорожня карта охоплює ключові напрями розвитку науки та інновацій, зокрема:

- відкриту науку та управління дослідницькими даними;
- розвиток і стійкість дослідницьких інфраструктур;
- підтримку наукових кар'єр і мобільності дослідників;
- реформу оцінювання досліджень відповідно до європейських підходів;
- практичне використання знань і посилення взаємодії науки з бізнесом;
- інтеграцію науки й вищої освіти, зокрема через розвиток наукових парків і спеціальних режимів інноваційної діяльності;

- міжнародне науково-технічне співробітництво, наукову дипломатію та участь України в програмах ЄС.

Дорожня карта є стратегічним інструментом, який має забезпечити системність і послідовність подальших кроків гармонізації національної науково-інноваційної екосистеми України з ЄДП та консолідацію зусиль державних органів, наукових установ, закладів вищої освіти й інших стейкхолдерів.

([вгору](#))

Додаток 17

29.01.2026

Оновлена інформація щодо запуску Спільного конкурсу LUKE: конкурс відкривається 27 лютого 2026 року – почніть формувати консорціум та ідею проєкту заздалегідь!

Проєкт рамкової програми Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт Європа» – [LUKE](#) – є платформою для реалізації Спільного конкурсу LUKE. Фінансуючі сторони LUKE об'єднують ресурси та підтримують інтеграцію України до Європейського дослідницького простору ([Національний фонд досліджень України](#)).

Конкурс передбачає централізовану процедуру подання заявок. У деяких випадках заявники можуть бути додатково зобов'язані подати заявки паралельно до відповідних фінансуючих сторін. Консорціум має підготувати та подати одну спільну заявку англійською мовою.

Доступний у кожній країні бюджет визначатиметься обсягом ресурсів, виділених відповідною фінансуючою стороною.

Тривалість проєкту – до двох років.

Хто може подавати заявки і як сформувати консорціум

Конкурс відкритий для юридичних осіб, зареєстрованих в одній із таких країн: Австрія, Чехія, Естонія, Фінляндія, Німеччина, Латвія, Республіка Молдова, Польща, Румунія, Туреччина та Україна.

Серед потенційних учасників можуть бути:

- наукові установи та заклади вищої освіти, що зареєстровані та діють в Україні відповідно до національного законодавства;
- малі та середні підприємства (МСП), що здійснюють науково-дослідну діяльність;
- інші організації, що відповідають вимогам національного законодавства щодо фінансування.

Ми заохочуємо створення консорціумів, що об'єднують різні типи організацій у сфері досліджень, інновацій та бізнесу. Однак, зверніть увагу, що критерії прийнятності партнерів (тобто типи організацій, які мають право на участь) залежать від національних правил фінансуючих сторін. Нижче наведено перелік фінансуючих сторін та їхні критерії прийнятності партнерів.

Консорціум має включати партнерів з України та щонайменше з двох зазначених вище країн. Головний партнер (Lead Partner) призначається в рамках консорціуму.

Зверніть увагу, що залежно від національних правил деякі фінансуючі сторони (FWF, НАН України та НФДУ) можуть прийняти лише одну організацію-заявника у складі консорціуму.

Тематичні напрями конкурсу та сфери застосування

Конкурс охоплює чотири теми для посилення потенціалу України у спільно визначених пріоритетних напрямках:

1. Енергетика: стала та відновлювана енергетика та енергетична безпека
2. Кібербезпека: Кіберстійкість критичної інфраструктури та адаптивні системи кібербезпеки
3. Медицина та охорона здоров'я: Телемедицина, біомедичні дослідження
3.1: Впровадження телемедицини для віддалених медичних рішень
3.2: Інноваційні дослідження клітинних сигнальних шляхів для біомедичних застосувань
4. Соціальні та гуманітарні науки: Суспільне примирення, сталий соціальний розвиток та відновлення людського капіталу.

Опис тем доступний за посиланням (англійською мовою, pdf): [LUKE Joint Call: Topic Descriptions](#)

Календар подій

- Публікація про спільний конкурс: **27 лютого 2026 року**
- Кінцевий термін подання заявок: **15 травня 2026 року об 11:00 CET / 12:00 EET**
- Орієнтовна дата початку реалізації проєктів: **січень – березень 2027 року**
- Орієнтовна дата завершення реалізації проєктів: **грудень 2028 – лютий 2029 року**

Перелік фінансуючих організацій та критерії відповідності заявників умовам конкурсу

Австрійська агенція сприяння науковим дослідженням, FFG, Австрія

Право на участь мають: Австрійські компанії будь-якого розміру, університети та науково-дослідні установи, а також посередники у сфері досліджень і розробок.

Можливість участі декількох заявників з Австрії в рамках одного консорціуму: **Так**

Сфера фінансування: прикладні дослідження (промислові дослідження та експериментальні розробки).

Вебсайт: <https://www.ffg.at/LUKE/Call2026>

Австрійський науковий фонд, FWF, Австрія

Право на участь мають: Австрійські науково-дослідні установи, які зареєстровані на порталі науково-дослідних установ FWF. Наукові керівники проєктів повинні відповідати критеріям прийнятності FWF, зазначеним у керівних принципах FWF для «Проектів наукових керівників».

Можливість участі декількох заявників з Австрії в рамках одного консорціуму: **Ні**

Сфера фінансування: фундаментальні дослідження.

Вебсайт: <https://www.fwf.ac.at/en/funding/portfolio/subject-specific-funding/luke-ukraine>

Технологічне агентство Чеської Республіки, TA CR, Чеська Республіка

Право на участь мають: чеські дослідницькі організації/університети, малі та середні підприємства або великі компанії.

Можливість участі декількох заявників з Чехії в рамках одного консорціуму: **Так**

Сфера фінансування: прикладні дослідження.

Вебсайт: <https://tacr.gov.cz/en/>

Естонська дослідницька рада, ETAG, Естонія

Право на участь мають: естонські університети та вищі навчальні заклади, державні та приватні науково-дослідні організації, а також інші юридичні особи, зареєстровані в Естонії, які мають можливість здійснювати наукові дослідження та відповідають національним критеріям прийнятності, визначеним для участі в багатосторонніх міжнародних партнерствах.

Можливість участі декількох заявників з Естонії в рамках одного консорціуму: **Так**

Сфера фінансування: фундаментальні та прикладні дослідження

Вебсайт: <https://www.etag.ee>

Дослідницька рада Фінляндії, RCF, Фінляндія

Право на участь мають: кандидати, що мають докторський ступінь, демонструють значні наукові заслуги (на рівні професора або доцента) та мають міцні зв'язки з Фінляндією, щоб мати можливість реалізувати багаторічний проєкт. Фінансування надається фінським організаціям, переважно університетам та науково-дослідним інститутам, а рішення приймаються відповідно до «Принципів прийняття рішень щодо фінансування RCF».

Можливість участі декількох заявників з Фінляндії в рамках одного консорціуму: **Так**

Сфера фінансування: фундаментальні дослідження, а також підтримка прикладних досліджень.

Вебсайт: <https://aka.fi/en>

Федеральне міністерство з питань досліджень, технологій та космосу, BMFT, Федеративна Республіка Німеччини

Право на участь мають: німецькі університети/вищі навчальні заклади, неуніверситетські дослідницькі інститути, комерційні підприємства, зокрема малі та середні підприємства, а також місцеві органи влади та інші установи в Німеччині, які роблять внесок у дослідження.

Можливість участі декількох заявників з Німеччини в рамках одного консорціуму: **Так**

Сфера фінансування: фундаментальні та прикладні дослідження.

Вебсайт: <https://www.bmftr.bund.de>

Латвійська рада науки, LZR, Латвія

Право на участь мають: заявки можуть подавати латвійські університети/вищі навчальні заклади, державні дослідницькі інститути, дослідницькі центри, а також підприємства, зокрема малі та середні.

Можливість участі декількох заявників з Латвії в рамках одного консорціуму: уточнюється.

Сфера фінансування: фундаментальні та прикладні дослідницькі проєкти.

Вебсайт: <https://www.lzp.gov.lv>

Національне агентство з досліджень та розвитку Молдови, NARD, Республіка Молдова

Право на участь мають: державні дослідницькі організації, університети, акредитовані лабораторії, які діють самостійно або у партнерстві з приватними організаціями, що займаються дослідницькою та інноваційною діяльністю (малі та середні підприємства, неурядові організації тощо).

Можливість участі декількох заявників з Молдови в рамках одного консорціуму: **Так**

Сфера фінансування: фундаментальні та прикладні дослідження.

Вебсайт: <https://anecd.gov.md>

Національний науковий центр, NCN, Польща

Право на участь мають: дослідники, які мають щонайменше ступінь доктора наук, можуть подавати заявки на фінансування через широке коло науково-дослідних установ, визнаних польським законодавством, в тому числі університети, федерації вищих навчальних закладів, інститути Польської академії наук, науково-дослідні інститути та центри в рамках науково-дослідних мереж, таких як Łukasiewicz, та багато інших.

Можливість участі декількох заявників з Польщі в рамках одного консорціуму: **Так**

Сфера фінансування: фундаментальні дослідження.

Вебсайт: www.ncn.gov.pl

Виконавче агентство з фінансування вищої освіти, наукових досліджень, розвитку та інновацій – UEFISCDI, Румунія

Право на участь мають: юридичні особи, зареєстровані в Румунії, а саме: державні та приватні акредитовані університети, національні науково-дослідні інститути, інші дослідницькі організації, малі та середні підприємства, великі промислові підприємства, що здійснюють науково-дослідну діяльність у своїх галузях.

Можливість участі декількох заявників з Румунії в рамках одного консорціуму: **Так**

Сфера фінансування: експериментальні та прикладні дослідження.

Вебсайт: <https://uefiscdi.gov.ro/>

Рада з науково-технологічних досліджень Туреччини, TÜBİTAK, Туреччина

Право на участь мають: Університети та вищі навчальні заклади, державні та приватні дослідницькі організації, а також компанії приватного сектору, в тому числі малі та середні підприємства, засновані в Туреччині.

Можливість участі декількох заявників з Туреччини в рамках одного консорціуму: **Так**

Сфера фінансування: фундаментальні та прикладні дослідження.

Вебсайт: <https://www.tubitak.gov.tr>

Національна академія наук України, НАН України, Україна

Право на участь мають: наукові установи НАН України. Можливість участі декількох заявників з України в рамках одного консорціуму: **Ні**

Сфера фінансування: фундаментальні та прикладні дослідження.

Вебсайт: <https://www.nas.gov.ua/>

Національний фонд досліджень України, НФДУ, Україна

Право на участь мають: українські організації/установи, які є юридичними особами, що зареєстровані та діють в Україні відповідно до національного законодавства. До таких організацій/установ можуть належати заклади вищої освіти (у розумінні Закону України «Про вищу освіту»), або наукові установи (у розумінні Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність»), незалежно від їхньої організаційно-правової форми та форми власності.

Можливість участі декількох заявників з України в рамках одного консорціуму: **Ні**

Сфера фінансування: фундаментальні та прикладні дослідження (розробки).

Вебсайт: <https://nrfu.org.ua/>

Корисна інформація

- **[“Science diplomacy in practice: from partner search to a LUKE Joint Call consortium”](#)**

Матеріали онлайн-вебінарів для дослідників 29 та 30 грудня 2025 (PDF, англ. мовою)

- **[Research offers and requests from Ukrainian researchers](#)** PDF, англ. мовою)
- Список запитань та відповідей буде доступний найближчим часом *Архів*
- **[Попереднє оголошення про спільний конкурс LUKE \(V1\) \(pdf\) \(вгору\)](#)**

27.01.2026

Інформаційний день WIDERA. Можливості для українських науковців та інноваторів: Європейська комісія презентувала нові конкурси на 2026-2027 роки

Зокрема, участь взяла виконавча директорка НФДУ Ольга Полоцька, яка є представницею України до комітету «Розширення участі та зміцнення Європейського дослідницького простору», відповідального за моніторинг і виконання РП ЄС з досліджень та інновацій «Горизонт Європа». Також доєдналися представники відділу «Офіс Горизонт Європа в Україні» НФДУ: заступниця начальника відділу Наталія Діденко і головні спеціалісти Максим Колісник, Людмила Лісова та Олександр Моїсєєв ([Національний фонд досліджень України](#)).

Метою заходу було ознайомлення спільноти з інструментами, спрямованими на скорочення розриву в дослідженнях та інноваціях (R&I) у Європі. Загальний бюджет нових конкурсів напряму «Розширення участі» (Widening participation) складає понад 700 млн євро, і в рамках програми очікується фінансування близько 600 проєктів.

Україна входить до переліку країн, що розширюють свою наукову і дослідницьку діяльність (Widening countries), організації з яких мають право бути координаторами у більшості зазначених конкурсів.

Основні напрями фінансування та конкурси

Робоча програма пропонує широкий спектр інструментів для інституційного розвитку, підтримки талантів та інновацій:

1) Розбудова інституційної спроможності та співпраці

- **[Twinning](#)**: це один із наймасштабніших конкурсів із загальним бюджетом понад 260 млн євро. Він спрямований на посилення мережевої взаємодії та обмін знаннями між установою з країни, що розширює свою наукову і дослідницьку діяльність (Widening countries), та як мінімум двома провідними інституціями з країн-членів ЄС або асоційованих країн.
- **[Teaming Synergies](#)**: новий інструмент (CSA) з бюджетом 7 млн євро, метою якого є забезпечення сталості та посилення впливу вже створених Центрів досконалості (Centres of Excellence), що фінансувалися в рамках попередніх конкурсів Teaming.
- **Excellence Hubs**: конкурс для створення інноваційних екосистем, що об'єднують науку, бізнес, владу і суспільство. Проєкти мають сприяти довгостроковим стратегіям R&I та залученню інвестицій.

2) Підтримка дослідників та управлінців

- **[ERA Fellowships](#)**: програма підтримує мобільність постдокторантів до країн Widening. Заявки подаються через конкурс MSCA Postdoctoral Fellowships; ті пропозиції, які отримали високі оцінки, але не були

профінансовані основним конкурсом MSCA, автоматично розглядаються для ERA Fellowships.

- **ERA Chairs та ERA Research Managers:**

ERA Chairs: залучення видатних науковців для створення постійних дослідницьких груп.

ERA Research Managers: новий напрям для залучення досвідчених менеджерів із досліджень для розбудови управлінської спроможності інституцій.

3) Нові інструменти та інновації

- **Hop-on Facility:** цей інструмент дозволяє організаціям із країн, що розширюють свою наукову і дослідницьку діяльність (Widening countries), приєднатися до вже існуючих консорціумів успішних проєктів за напрямом II або інструментом EIC Pathfinder. Це **останній конкурс** такого типу в рамках поточного рамкового періоду.
- **Research Management Facility:** створення сервісного центру (Facility) для надання послуг із навчання та підтримки установ у країнах, що розширюють свою наукову і дослідницьку діяльність (Widening countries), з метою підвищення компетенцій у грант-менеджменті та адмініструванні.
- **EIC Pre-accelerator:** спеціальний конкурс для deeptech стартапів (МСП) з країн, що розширюють свою наукову і дослідницьку діяльність (Widening countries), для підвищення їхньої готовності (TRL 4-6) до участі в повноцінному EIC Accelerator та залучення інвестицій.

Важливі зміни та рекомендації

Експерти Єврокомісії наголосили на важливості ознайомлення з оновленими умовами фінансування. Зокрема, у конкурсі Twinning запроваджено нову процедуру оцінювання за участі чотирьох експертів та фінансування за схемою Lump Sum. Для новачків і досвідчених учасників рекомендовано використовувати Research Inquiry Service для вирішення будь-яких питань щодо умов конкурсів.

- Детальна інформація про кожен конкурс міститься [у Робочій програмі Horizon Europe Work Programme 2026-2027: WIDERA](#).
- Переглянути презентації та сесії запитань-відповідей інформаційного дня можна на офіційному каналі EU Science & Innovation: [Частина 1](#) та [Частина 2](#).
([вгору](#))

Додаток 19

Можливості інноваційних спільнот Європейського інституту інновацій та технологій

[\(Офіс Горизонт Європа в Україні\)](#).

- *ЄІТ Продовольство:*
 - [Конкурс вибору представників ЄІТ Продовольство у країні](#)

Кінцевий термін подання заявок: 18.01.2026.

- [Конкурс тестування ферм-стартапів / Test Farms Startups Call](#)

Кінцевий термін подання заявок: 26.01.2026.

- *ЄІТ Спільнота:*

- [2026 Акселераційна стартап-програма каталізатора Нового європейського Баугаузу \(NEB\)](#)

Кінцевий термін подання заявок: 19.01.2026.

- *ЄІТ Цифровізація:*

- [Програми літньої школи 2026](#)

Кінцевий термін подання заявок: 19.01.2026.

- *ЄІТ:*

- [Інформаційні сесії конкурсу Ініціатива ЄІТ HEI](#)

Кінцевий термін подання заявок: 20.01.2026.

- [Ініціатива ЄІТ для ЗВО 2025/EIT HEI Initiative 2025](#)

Кінцевий термін подання заявок: 04.03.2026.

- *ЄІТ Виробництво:*

- [Виклик штучного інтелекту для виробництва: перегляд промислового дизайну із ІІІ](#)

Кінцевий термін подання заявок: 10.02.2026.

- *ЄІТ Міська мобільність:*

- [Відкритий конкурс міської мобільності \(UMX\)](#)

Кінцевий термін подання заявок: 12.02.2026.

- [Відкритий конкурс стратегічних інновацій 2026-2028](#)

Кінцевий термін подання заявок: 28.02.2026.

- *ЄІТ Клімат:*

- [Акселератор Клімату 2026: ІІІ та глибокі технології](#)

Кінцевий термін подання заявок: 28.02.2026.

- [Конкурс InnoNext для талантів та стартапів ЄІТ](#)

Кінцевий термін подання заявок: 31.07.2026.

Довідково.

ЄІТ Community Hub в Україні створено у грудні 2023 року. З моменту відкриття представництва Україна отримала більше 4,7 млн євро грантового фінансування, створено 235 венчурних підприємств за підтримки ЄІТ, 10160 українців взяли участь у навчаннях та тренінгах, 40 партнерів з України співпрацюють зі спільнотами ЄІТ. Більше інформації про діяльність Центру та актуальні можливості для України за посиланням: <https://eit-ris.eu/ukraine/> (вгору)

Додаток 20

19.01.2026

Інститут гуманітарних досліджень Відня пропонує стипендії українським науковцям

Що ви отримуєте?

Щомісячну стипендію, яка покриє усі витрати на час перебування у Відні. 2 750 євро якщо ви ще навчаєтеся та 3 300 євро — якщо вже захистили дисертацію ([Світ](#)).

Можливість п'ять місяців працювати над своєю науковою роботою в Інституті гуманітарних досліджень Відня — з вересня 2026 року по червень 2027 року.

Ця стипендія для науковців, які:

- лише здобувають або вже отримали PhD у сфері гуманітарних або соціальних наук після 2022 року;
- досліджують (пост)Європу з точки зору історії філософії, постколоніалізму, війни, технологій, значення модерності та діалектики просвітництва.

Дедлайн: 10 лютого 2026

Деталі та заявка: <https://bit.ly/45K2SbY>

Стипендією опікується Інститут гуманітарних досліджень Відня. Це одна з тисяч можливостей ЄС для України.

([вгору](#))

Додаток 21

27.01.2026

КОНКУРСНИЙ ВІДБІР «ЗАЛУЧИТЬ ДОСЛІДНИКА З УКРАЇНИ ДО ПОТОЧНОГО ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПРОЄКТУ» ЗАВЕРШЕНО: РЕЗУЛЬТАТИ ПАРТНЕРСЬКОЇ ІНІЦІАТИВИ RCN-НФДУ 2025

У березні 2025 року [Дослідницька рада Норвегії](#) (RCN) [оголосила](#) про виділення 60 мільйонів норвезьких крон у межах комплексної стратегії допомоги науки в Україні. Цей комплекс заходів підтримки охоплює як термінові, так і середньострокові заходи – від оперативної підтримки дослідників до довгострокового зміцнення наукової системи в Україні. Значна увага приділяється інтеграції українських учених у міжнародні дослідницькі програми, а також підготовці конкурсів, де Україна виступатиме як пріоритетна країна у сферах безпеки, демократії та післявоєнного відновлення ([Національний фонд досліджень України](#)).

У межах цієї співпраці Дослідницька рада Норвегії (RCN) та Національний фонд досліджень України (НФДУ) запустили спільну ініціативу «Залучіть дослідника з України до поточного дослідницького проєкту», який відкрив українським вченим можливість долучатися до норвезьких дослідницьких ініціатив і підтримувати професійний розвиток в умовах воєнних викликів.

Реалізація цієї ініціативи стала результатом тривалого інституційного діалогу, що охоплював численні робочі онлайн-зустрічі, а також робочий [візит](#) представників НФДУ до RCN. Зазначені заходи були спрямовані на поглиблення розуміння особливостей діяльності RCN, обмін

досвідом у сфері управління грантовими програмами, узгодження фінансових механізмів, а також забезпечення відповідності вимогам законодавства обох країн.

Ключовим завданням партнерської ініціативи було створення умов для дистанційної участі висококваліфікованих українських дослідників у вже діючих проєктах у Норвегії, а також розширення їхніх професійних контактів і інтеграції в норвезьке наукове середовище.

За підсумками конкурсного відбору було визначено 11 успішних заявок. Фінансування співпраці українських та норвезьких дослідників здійснюватиметься Дослідницькою радою Норвегії, загальний обсяг цієї підтримки становить більше 15 мільйонів норвезьких крон.

Відбір найкращих проєктів

НФДУ та RCN спільно визначили критерії участі для українських заявників. Вони охоплювали вимоги щодо перебування в Україні, наявності наукового ступеня, працевлаштування, а також дотримання положень національного й міжнародного законодавства.

Детальніше про переможців

За результатами конкурсу було відібрано 11 успішних заявок, реалізацію яких здійснюватимуть 16 українських дослідників та дослідниць у партнерстві з науковцями з Королівства Норвегія.

Список проєктів, які фінансуватимуться

1. Na+ttories: Фемтосекундна лазерна наноструктуризація електродів для стабільних інтерфейсів «електрод–електроліт» у натрій-іонних батареях

Ставангерський університет

2. HEaL-Bridge: Поєднання норвезьких та українських досліджень у сфері здоров'я та інтеграції на ринку праці

Норвезький центр досліджень насильства та травматичного стресу

3. Українсько-норвезьке партнерство з вимірювання спектра космічного мікрохвильового фону

Університет Осло

4. Ідеологічне продукування, політичні результати та практики путінізму в умовах війни

Норвезький інститут міжнародних відносин

5. Патогенні ембріональні епімутації при ранніх формах раку молочної залози

Бергенський університет

6. Вивчення нейромодулювальної функції судинного сплетення та спинномозкової рідини

Норвезький університет природничих та технічних наук

7. Формування здорового харчового середовища в школах: оцінювання спільно створених підходів

Норвезький університет природничих та технічних наук

8. Посилення безпеки штучного інтелекту шляхом співпраці з Україною

Бергенський університет

9. Майбутнє Європи (TFoE): громадські та елітні уподобання щодо взаємин між країнами ЄС і державами, що не входять до ЄС

Норвезький університет природничих та технічних наук

10. Співпраця Україна–NASTRAN

Університет Осло

11. Індивідуально розроблені цеоліти для тандемного каталітичного перетворення CO₂ у вуглеводні

Університет Осло

Розподіл проєктів-переможців за географією

Розподіл проєктів-переможців за установами

Розподіл за гендерним співвідношенням виконавців проєктів-переможців

Національний фонд досліджень України висловлює щиру подяку Дослідницькій раді Норвегії, а також керівникам проєктів RCN за підтримку українських колег, можливість обміну найкращими практиками та досвідом. Впевнені, що ці проєкти допоможуть зробити значний внесок у розвиток українсько-норвезького наукового співробітництва та сприятимуть розвитку національного дослідницького простору та його інтеграції до європейського та світового дослідницького простору.

Нагадуємо, що також в межах співпраці між RCN та НФДУ у 2026 році планується проведення конкурсу спільних дослідницьких проєктів.

Мета конкурсу – фінансування спільних українсько-норвезьких проєктів, спрямованих на покращення психічного здоров'я українців, які переживають психологічний стрес через триваючу війну. Фінансовані проєкти розроблятимуть та оцінюватимуть практичні, науково обґрунтовані рішення, адаптовані до умов та потреб українського суспільства.

Попереднє оголошення конкурсу доступно за [посиланням](#).
([вгору](#))

Додаток 22

26.01.2026

НАНЦ відкрив власну лабораторію для аналізу біологічних зразків, привезених з Антарктики

Частина біологічних досліджень виконують безпосередньо на “Вернадському”, частину — в океані на борту “Ноосфери”, а інші — в добре обладнаних лабораторіях на “великій землі” ([Світ](#)).

Як пояснили науковці, зразки із Антарктики привозили до Києва та розподіляли по різних установах НАНУ та університетах, а також передавали для аналізу за кордон. Проте обсяг робіт біологів НАНЦ став настільки значним, що назріло питання про створення власної сучасної лабораторії, повністю “заточеної” під потреби полярної біології.

Очолила лабораторію Марія Павловська, чиею спеціалізацією, зокрема, є морська мікробіологія та аналіз ДНК з довкілля (eDNA).

«Звісно ж, під час війни ніхто не став би витратити кошти на будівництво: лабораторні приміщення люб'язно надав Київський авіаційний інститут. НАНЦ же завіз обладнання та буквально “з коліс” запустив роботу», — зазначив директор Центру Євген Дикий.

Нині за допомогою сучасних приладів лабораторія вже забезпечує повний цикл молекулярно-генетичних досліджень. Серед пріоритетів — біопроспектинг, тобто пошук у рослинах та мікроорганізмах Антарктики речовин, потенційно корисних для медицини, харчової промисловості тощо, як-от нових антибіотиків чи антиоксидантів.

Основним партнером НАНЦ у КАІ стала кафедра біотехнологій. За згаданим напрямом науковці досліджують складні взаємодії між організмами в полярних екосистемах — від обміну продуктами біосинтезу між бактеріями

та мікроводоростями в Південному океані до тонких «налаштувань» симбіотичних стосунків антарктичних комах та рослин із бактеріями всередині них.

([вгору](#))

Додаток 23

22.01.2026

Коли поле схоже на Місяць: як українським фермерам документувати воєнні втрати

Про результати проєкту розпитуємо його керівника, заступника директора з наукової роботи інституту, академіка НААН України Миколу Пугачова ([Національний фонд досліджень України](#)).

«Під час війни виробники сільськогосподарської продукції часто зіштовхуються з проблемами, які самостійно розв'язати не можуть: втратою врожаю, руйнуванням будівель тощо. Іноді фермери не можуть вийти в поле, бо воно заміноване чи вкрите вирвами від снарядів і ракет. Тому й постало питання: як відшкодувати ці втрати?», – каже пан Микола.

Під час дослідження науковці орієнтувалися передусім на дрібних виробників сільськогосподарської продукції, фермерів, які не мають достатньо коштів, часу чи знань, щоб розв'язати проблему. Бо ж великі агропідприємства можуть залучити фахівців з оцінки чи мають власні юридичні служби. А як бути дрібним фермерам і виробникам?

«Фермер навряд чи звернеться до міжнародного суду з вимогою до російської федерації про відшкодування збитків, – продовжує розповідь співрозмовник. – Щоб отримати компенсацію, люди повинні розуміти, як діяти: як фіксувати пошкодження чи втрату майна, як взаємодіяти з правоохоронними органами. Але потрібна чітка процедура».

На першому етапі виконання проєкту вчені вивчили світовий досвід відшкодування збитків виробників різної продукції від військових дій та з'ясували, які механізми використовують в інших країнах. «Під час війни чи збройного конфлікту у деяких країнах було створено спеціальні фонди, які допомагали відшкодувати збитки. Ми дослідили, як працювали такі фонди і переконалися, що це ефективний інструмент, – каже науковець. – Тому одна з наших рекомендацій – створити організації, які прийматимуть заявки з первинними доказами збитків від виробників сільськогосподарської продукції».

І, звісно докази завданих збитків мають бути достовірні й переконливі. Як їх зібрати? Як заповнити заявку? Дослідження також дає відповіді і на ці запитання.

«Втрати фермерів – це техніка, продукція, тварини, рослини, поля, зруйновані овочесховища, зруйновані елеватори тощо. Тобто мова йде про різні види майна, – пояснює співрозмовник. – Але як визначити ці втрати? Якщо, наприклад, знищено автомобіль, то можна говорити про вартість авто

(яке може бути недорогим, але його значення для господарства критичне). А як довести, що на полі згорів урожай, якщо після обстрілу минуло кілька місяців? Пройшли дощі, можливо, випав сніг...».

Також збитки можуть бути й непрямыми – наприклад, фермер не зміг внести добриво в ґрунт, тому недоотримав урожай.

Учені розробили методичні підходи з фіксації і визначення прямих збитків завданих втратою сільськогосподарської продукції, та – методичні рекомендації з фіксації та визначення непрямих збитків аграрних підприємств від війни.

За кошти НФДУ ці рекомендації надруковано й поширено серед фермерів. Їх також розміщено у вільному доступі.

Пропозиції щодо фіксації втрат передано спеціалістам, які працюють у органах центральної виконавчої влади та профільним громадським організаціям. Вони стануть у пригоді Міністерству економіки, довкілля та сільського господарства України, Аграрному союзу України, Асоціації фермерів та приватних землевласників, Українській корпорації по виноградарству і виноробній промисловості «Укрвинпром» та багатьом іншим.

Також вчені проаналізували, які наслідки можуть мати втрати аграріїв на розвиток фермерських господарств і аграрного підприємництва. Цей аналіз також передано спеціалістам центральних органів влади і неурядовим громадським організаціям.

Про критично важливе питання відшкодування збитків аграріїв команда проєкту розповідає в медіа, а також під час дискусій і круглих столів. Вчені розповідають про втрати підприємців у прифронтових районах Миколаївщини, Київщини. Про ці втрати вони дізналися від самих фермерів – під час поїздок у райони, які найбільш постраждали від війни.

«Скажу чесно: спілкуватися з людьми, які втратили своє майно під час окупації чи ракетних атак, було непросто, – каже Микола Пугачов. – Ми розуміли, що їм потрібна допомога, якнайшвидше, але пообіцяти таку допомогу в найближчому майбутньому не могли».

Фермери розповідали свої історії, запитували, чи можлива компенсація. Дослідники пояснювали, що відшкодування збитків буде, що для цього потрібно документувати й оцінювати втрати.

У дослідженні описано втрати понад двох десятків дрібних фермерських господарств і близько десяти середніх аграрних підприємств. Зокрема, про втрати ТОВ «Родіна-Агро» у Вітовському районі на Миколаївщині (де вирощують зернові й бобові культури), ПСП «Козирське» на Миколаївщині (яке спеціалізується на вирощуванні винограду, ягід, горіхів тощо), ТДВ «Терезине» у Білоцерківському районі на Київщині (яке спеціалізується на агровиробництві і переробці) та багатьох інших.

Надважливе дослідження з ризикованими виїздами у прифронтові райони виконала смілива й фахова команда, у якій два академіки Національної академії аграрних наук України, член-кореспондент НААН,

чотири доктори наук, три молодих науковці. «Вдячний академіку Валерію Жуку, який наполіг, що аграріям потрібні інструменти для фіксації втрат. Вдячний молодим науковцям, які працювали, не шкодуючи сил і часу, «перерили» бази даних, брали участь у виїздах, висловлювали свої ідеї, – додає співрозмовник. – Сподіваюся, результати нашої роботи допоможуть аграріям отримати справедливі компенсації».

Микола Пугачов наголошує, що виконаний проєкт – лише перший етап системної наукової роботи щодо документування та оцінювання втрат аграрного сектору під час війни. До нормативної бази України внесено зміни, що спрощують наявні інструменти оцінки збитків та дають можливість фермерам долучитися до оцінювання. Це вимагає подальших досліджень і запровадження чітких і доступних для аграрних підприємств методик.

Наукова спільнота НААН України продовжує системну роботу зі зміцнення методологічної бази оцінювання втрат аграрних підприємств. У грудні 2025 року питання методології аналітичної оцінки втрат і представлення їх у євроінтегрованій звітності розглянули на президії НААН України (методологію оцінки втрат представив один з виконавців проєкту, академік Валерій Жук).

«Попереду – чимало роботи, – підсумовує Микола Пугачов. – Ми прагнемо створити цілісну науково-практичну систему, яка не тільки документує втрати, а й допомагає фермерським господарствам швидко відновитися, громадам – планувати розвиток, а державі – формувати прозорі й ефективні механізми компенсацій після Перемоги над ворогом».

Інтерв'ю брала Світлана ГАЛАТА

([вгору](#))

Додаток 24

20.01.2026

Український вчений допоміг створити новий унікальний гнучкий OLED-дисплей

Під час експериментів учені довели, що максени можуть ефективно замінити оксид індію-олова (ІТО), який традиційно використовують як прозорий електрод в OLED-дисплеях. Новий матеріал значно перевершує ІТО за показниками розтяжності та яскравості: дисплеї здатні збільшуватися вдвічі без погіршення якості світіння ([Світ](#)).

Класичні OLED-дисплеї мають багатошарову структуру з провідних і органічних елементів, що випромінюють світло під час взаємодії електричних зарядів. Проте крихкість плівки ІТО довгий час залишалася ключовою проблемою — при механічному навантаженні вона легко руйнується.

Максени усувають цей недолік, формуючи гнучкі плівки товщиною близько 10 нанометрів, які зберігають провідні властивості навіть під час сильного розтягування. Завдяки цьому OLED-дисплеї з максенами досягають

зовнішньої квантової ефективності 17%, що майже відповідає теоретичному максимуму в 20% і є рекордом для розтяжних екранів.

Крім того, дослідники вдосконалили структуру OLED, додавши два органічні шари: один спрямовує позитивні заряди до світловипромінювальної зони, а інший повторно використовує енергію, яка зазвичай втрачається у вигляді тепла. Це забезпечує стабільну та яскраву роботу дисплея навіть за інтенсивного згинання.

Нову технологію можна застосовувати в промисловості, робототехніці, носимій електроніці та «розумному» одязі. Зокрема, за словами Юрія Гогоці, у майбутньому дисплеї можуть інтегрувати безпосередньо в тканину для моніторингу показників здоров'я.

Водночас до комерційного впровадження ще далеко. Вченим необхідно розв'язати проблему довготривалої стабільності світловипромінювання, адже сучасні матеріали поки не здатні забезпечити тривалу безперебійну роботу таких дисплеїв.

([вгору](#))

Додаток 25

03.01.2026

Наріжна В.

ПЕРЕПРОГРАМУВАННЯ ІМУНІТЕТУ: ВЧЕНІ ЗНАЙШЛИ СПОСІБ АТАКУВАТИ РАК ЗСЕРЕДИНИ

У багатьох пухлинах уже присутні макрофаги — імунні клітини, здатні знищувати рак. Проте середовище пухлини блокує їхню активність, позбавляючи ефективності природний імунний захист ([ZN.UA](#)).

Команда Корейського передового інституту науки і технологій (The Korea Advanced Institute of Science and Technology, KAIST) під керівництвом професора Джі-Хо Парка з кафедри біо- та нейроінженерії запропонувала спосіб подолати це пригнічення. Вчені розробили терапію, яка перепрограмує макрофаги безпосередньо в пухлині, перетворюючи їх на CAR-макрофаги.

Метод, деталі якого [опубліковані](#) в журналі ACS Nano, ґрунтується на введенні препарату прямо в пухлину. Макрофаги поглинають ліпідні наночастинки, що містять мРНК для синтезу CAR-білків і додаткові імуностимулятори.

У результаті клітини починають самостійно виробляти рецептори розпізнавання раку. Так макрофаги стають активними протипухлинними клітинами, здатними не лише поглинати ракові клітини, а й запускати імунну відповідь навколо себе.

Солідні пухлини, зокрема, рак шлунка, легень і печінки, утворюють щільні маси, куди важко проникнути імунним клітинам. Саме тому ефективність класичних імунних клітинних терапій у таких випадках часто обмежена.

CAR-макрофаги вважають перспективною імунотерапією нового покоління. Вони поєднують пряме знищення ракових клітин з активацією інших компонентів імунної системи.

Традиційні підходи до CAR-макрофагів передбачають забір клітин у пацієнта, їх культивування та генетичну модифікацію поза організмом. Це складний, дорогий і важко масштабований процес.

Щоб уникнути цих обмежень, дослідники зосередилися на пухлинно-асоційованих макрофагах, які вже накопичуються в зоні пухлини. Ліпідні наночастинки спеціально сконструювали так, щоб вони легко поглиналися саме цими клітинами.

Після введення препарату макрофаги швидко активувалися та почали синтезувати CAR-білки. Одночасно запускалася імунна сигналізація, що посилювала загальний протипухлинний ефект.

“Це дослідження представляє нову концепцію імуноклітинної терапії, яка генерує протипухлинні імунні клітини безпосередньо всередині тіла пацієнта. Воно особливо значуще, оскільки одночасно долає ключові обмеження наявних терапій CAR-макрофагами — ефективність доставляння та імуносупресивне середовище пухлини”, — підсумував Парк.

Нещодавно науковці розробили інноваційні “наноточки” з дешевого оксиду молібдену, які змушують ракові пухлини самознищуватися. Ця технологія вибірково атакує хворі клітини активним киснем, не завдаючи шкоди здоровим тканинам організму.

([вгору](#))

Додаток 26

09.01.2026

Телеганова Ж.

НАУКОВЦІ РОЗРОБИЛИ ПОРОШОК, ЩО ЗДАТЕН ЗА ДЕКІЛЬКА СЕКУНД ЗУПИНИТИ СИЛЬНУ КРОВОТЕЧУ

Новий засіб – порошок AGCL – після розпилення на рану реагує з іонами кальцію, наявними в крові, та приблизно за одну секунду утворює гідрогелевий бар’єр. Це забезпечує швидке фізичне запечатування рани та посилює хімічний і біологічний гемостаз навіть у випадках сильної кровотечі ([ukrinform.ua](#)).

На відміну від традиційних гемостатичних пластрів, які чутливі до температури та вологості й малоефективні при глибоких, великих або нерівних ранах, порошковий засіб можна вільно застосовувати на ранах різної форми та глибини. Один і той самий порошок придатний для лікування різних типів ушкоджень.

Лабораторні й на тваринах дослідження показали збереження життєздатності клітин понад 99% та антибактеріальний ефект на рівні 99,9%. У дослідях на тваринах також було зафіксовано прискорене загоєння ран і активну регенерацію кровоносних судин та колагену. Під час експериментів

із хірургічними ураженнями печінки порошок, порівняно з комерційними аналогами, значно скоротив обсяг крововтрати та час зупинки кровотечі. Функції органу повністю відновлювалися вже через два тижні, а ознак системної токсичності не було виявлено

Окремою перевагою розробки є її стабільність: вона зберігає ефективність впродовж двох років навіть за умови зберігання в умовах кімнатної температури та високої вологості. Це робить засіб готовим до негайного застосування на полі бою або в зонах стихійних лих і в цивільній медицині.

([вгору](#))

Додаток 27

09.01.2026

Телеганова Ж.

БІОЛОГІЯ СТРЕСУ. ВЧЕНІ ВИЯВИЛИ ХІМІЧНУ СПОЛУКУ, ЩО ПРОВОКУЄ ДЕПРЕСІЮ

Науковці з'ясували, що гострий та хронічний стрес стимулює надмірне вироблення формальдегіду безпосередньо в нейронах гіпокампа – ділянці мозку, яка відповідає за емоції та пам'ять. Хоча формальдегід у невеликих кількостях є природним побічним продуктом метаболізму (розщеплення ДНК та білків), його надлишок виявився токсичним для психічного здоров'я. Дослідження на мишах та аналіз даних МРТ підлітків із великим депресивним розладом (ВДР) показали, що підвищений рівень цієї сполуки призводить до атрофії ділянок гіпокампа ([ukrinform.ua](#)).

Головна небезпека надлишку формальдегіду полягає в його здатності інактивувати моноаміни – життєво важливі нейромедіатори: серотонін, який регулює настрій, травлення та сон; дофамін, що відповідає за мотивацію, увагу та систему винагороди; мелатонін, основний регулятор добових ритмів.

Експерименти показали, що формальдегід буквально «вимикає» ці речовини у позаклітинному просторі. У піддослідних тварин це викликало поведінку, ідентичну до людської депресії. Паралельно вчені проаналізували кров пацієнтів і виявили, що концентрація формальдегіду прямо корелює із тяжкістю симптомів розладу.

Це відкриття має стратегічне значення для медицини майбутнього. Розуміння того, що формальдегід слугує критичним тригером депресії, відкриває шлях до розробки нових методів діагностики та терапії.

([вгору](#))

03.01.2026

Позняковська Д.

Може змінити науку. Китай запустив національну мережу ШІ випередивши американську Genesis Mission

За даними China Science Daily, система приймає прості інструкції звичайною мовою і майже без участі людини виконує повний цикл дослідження. Вона розбиває завдання на етапи, розподіляє обчислювальні ресурси, запускає симуляції, аналізує великі масиви даних і формує підсумкові наукові звіти (nv.ua).

Розробники пояснюють, що це не пасивний інструмент, а самостійний «дослідницький асистент». За їхніми словами, така модель значно економить час: робота, яка раніше займала цілий день, тепер може виконуватися приблизно за годину.

Наразі підтримується близько 100 наукових сценаріїв. Вони охоплюють матеріалознавство, біотехнології та промисловий ШІ. Мета — пришвидшити відкриття, автоматизувавши рутинні, але ресурсомісткі процеси.

Ключем до проєкту є Національна мережа суперкомп'ютерів Китаю (SCNet). Вона об'єднує понад 30 суперкомп'ютерних центрів і дозволяє гнучко розподіляти обчислювальні потужності за потреби.

SCNet запустили у 2023 році як частину стратегії з об'єднання суперкомп'ютерних та інтелектуальних обчислень. Офіційну презентацію провели у квітні 2024 року в технопарку Бінхай у Тяньцзіні. Відтоді мережа швидко розширюється й обслуговує державні установи, бізнес, університети та наукові центри.

Надання ШІ прямого доступу до цієї інфраструктури означає перехід від експериментів до масового використання таких систем у науці.

Учасники проєкту говорять про глибшу трансформацію наукової діяльності. За словами Цянь Дея, члена Китайської академії наук і керівника експертної групи SCNet, «наука переходить від простих обчислень до відкриттів, керованих ШІ». Він також зазначив, що нові ШІ-агенти з'єднують інструменти, дані та обчислювальні ресурси, які раніше були розпорошені, і це допомагає вченим швидше впроваджувати інновації.

Інші фахівці наголошують, що зміни стосуються не лише технологій. Як пояснив заступник директора Центру досліджень високопродуктивних обчислень Цао Чженьнань, «ШІ для науки — це не тільки технічний шлях, а й трансформація того, як організовані дослідження».

Запуск платформи відбувся в межах національної ініціативи «AI+», оголошеної в серпні, яка передбачає використання ШІ для прискорення наукових відкриттів і промислових інновацій.

Китайський проєкт з'явився на тлі посилення конкуренції зі США у сфері ШІ та обчислювальних технологій. Обидві країни десятиліттями

інвестують у суперкомп'ютери для чутливих напрямів — від моделювання озброєнь до розробки ліків.

У листопаді президент США Дональд Трамп представив Genesis Mission ², яку назвав «ІІІ-Манхеттенським проєктом». Програму координує Міністерство енергетики США. Вона передбачає навчання потужних ІІІ-агентів на федеральних суперкомп'ютерах і великих масивах державних наукових даних. Трамп заявив, що місія має «інвестувати в науку з підтримкою ІІІ, щоб прискорити науковий прогрес» і посилити «технологічне лідерство США».

Водночас американський план обмежений жорсткими термінами, зокрема вимогою показати перші результати протягом 270 днів.

Ранній запуск китайської системи також піднімає питання ризиків. Прямий доступ ІІІ до національних суперкомп'ютерних мереж може створювати загрози для захисту чутливих даних, підвищувати ризик кібератак або відкривати доступ до інформації, пов'язаної з військовими системами.

([вгору](#))

Додаток 29

29.01.2026

Борисіхіна К.

Кінець епохи літію. Японські вчені здійснили прорив у розробці безпечних натрієвих акумуляторів

Головною проблемою натрієвих технологій тривалий час була повільна кінетика: іони натрію рухалися в електроліті занадто повільно, що нагадувало «затор» на дорозі. Професор Шинічі Комаба та його команда вирішили цю проблему, розробивши інноваційний анод із твердого вуглецю (НС) у поєднанні з невеликою кількістю оксиду алюмінію. Цей хімічно інертний матеріал дозволив іонам натрію вільно проникати в структуру електрода без жодних перешкод ([nv.ua](#)).

Дослідження показало, що іонам натрію потрібно менше енергії для формування енергетичних кластерів у нанопорах вуглецю, ніж іонам літію. Це означає, що за певних умов натрієві батареї здатні заряджатися швидше за сучасні аналоги. Крім того, натрій виявився менш чутливим до температурних коливань, що робить такі акумулятори ефективнішими в екстремальних кліматичних умовах.

Питання безпеки стало вирішальним фактором у цьому дослідженні. Літій-іонні системи схильні до «теплого розгону» — процесу самозаймання, який може тривати кілька годин або навіть днів і не потребує кисню для горіння. Натрій-іонні батареї набагато стабільніші та практично не схильні до вибухів або пожеж у разі пошкодження.

² Докладніше читайте у випуску «Шляхи розвитку української науки: суспільний дискурс» — № 11.2025. С. 110-111 (https://nbuviap.gov.ua/images/informaciyni_vidanya/shliahi_rozv_nauki/2025/nauka11.2025.pdf).

Завдяки низькій вартості сировини та високій стабільності, натрій-іонні акумулятори стають ідеальним рішенням для масштабних систем зберігання енергії та електромобілів нового покоління. Вчені впевнені, що перехід на натрієві технології дозволить уникнути ризиків, пов'язаних із пожежною небезпекою літію, забезпечивши при цьому неймовірну швидкість енергообміну.

([вгору](#))

Додаток 30

14.01.2026

Борисіхіна К.

Кінець епохи складного навчання. Японська технологія спрощує впровадження роботів

Традиційні роботизовані системи часто зазнають невдачі, коли стикаються з предметами, вага, жорсткість або текстура яких відрізняються від еталонних зразків. Для розв'язання цієї проблеми команда використала регресію на основі гауссових процесів. Цей метод дозволяє моделювати складні нелінійні залежності: система аналізує, як людина змінює силу та положення рук при взаємодії з об'єктами різної пружності, і самостійно прогнозує необхідні дії для абсолютно нових предметів ([nv.ua](#)).

Результати тестування виявилися показними. У задачах, де властивості об'єктів виходили за межі початкового діапазону навчання, похибка позиціонування маніпулятора скоротилася на 74%. У стандартних сценаріях використання нової системи дозволило зменшити помилки точності мінімум на 40%, а похибки прикладеної сили — на 34% порівняно з наявними методами лінійної інтерполяції.

За словами доктора Такахіро Нозакі, розвиток здатності роботів маніпулювати повсякденними предметами є критично важливим для їхнього виходу за межі заводських цехів. Нова технологія відкриває шлях до використання роботів у динамічних середовищах, таких як лікарні, кухні та приватні будинки, де умови постійно змінюються. Окрім технічних переваг, підхід японських вчених суттєво знижує фінансові витрати на навчання моделей, що робить автоматизацію доступною навіть для невеликих компаній, які не мають ресурсів для збору гігантських масивів даних.

Ця розробка базується на багаторічному досвіді Університету Кейо в галузі тактильного зворотного зв'язку та роботів-аватарів. Дослідження, опубліковане в журналі IEEE Transactions on Industrial Electronics, наближає момент, коли роботи зможуть безпечно та ефективно взаємодіяти з навколишнім світом на рівні з людиною.

([вгору](#))

19.01.2026**Кривий Ріг залучає науковий потенціал для зміцнення енергетичної безпеки міста**

«Ми маємо власну наукову базу, проте, відкриті до глибокої співпраці з Інститутом. Знаючи ваш потенціал та досвід, ми вдячні за готовність працювати з найпотужнішим промисловим регіоном країни. Кривий Ріг забезпечує значну частку ВВП держави завдяки гірничо-металургійному комплексу, машинобудуванню та хімічній галузі. Водночас, ми активно підтримуємо малий і середній бізнес, адже це критично важливо сьогодні [\(Виконавчий комітет Криворізької міської ради\)](#).

Питання енергопостачання та впровадження енергозберігаючих технологій є для нас критично важливими. Ми робимо все необхідне, щоб котельні, школи та лікарні міста працювали та забезпечували теплом мешканців. Задля реалізації цих цілей активно залучаємо міжнародну підтримку та співпрацюємо з ключовими партнерами, зокрема, з Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР), ПРООН та німецьким товариством GIZ», – зазначив в.о. міського голови Юрій Вілкул.

Ключовим положенням Меморандуму є надання наукового супроводу для розвитку енергетичної галузі міста та розробка стратегій з подолання наслідків руйнувань об'єктів енергосистеми Кривого Рогу.

Академік відділення енергетики та енергетичних технологій НАНУ Андрій Русанов (академік-секретар Відділення енергетики та енергетичних технологій НАН України – *Ред.*) підкреслив: «До нашого відділення входять дев'ять провідних наукових установ Академії, які охоплюють весь спектр енергетичної галузі. Головна мета підписаного Меморандуму – це наукова підтримка розвитку енергосистеми міста. Передбачено три напрямки: діджиталізація, декарбонізація і децентралізація. Сподіваємося, що наші розробки допоможуть не лише Кривому Рогу, а й Україні в цілому успішно розв'язати нагальні питання енергетичної безпеки».

Науковці готові надавати експертну і науково-технічну підтримку проєктів, допомагати у підготовці технічних концепцій та реалізації енергоефективних ініціатив. У співпраці з науковою спільнотою Кривий Ріг прагне стати стійкішим до зовнішніх викликів.

Перший заступник міського голови Євген Удод відзначив: «Промислові міста мають великий інноваційний потенціал, тому ми бачимо тут велику синергію між нашими інструментами і мережею зв'язків, вашими напрацюваннями і ідеями. Наша мета – перетворити ці ідеї на конкретні проєкти, які зроблять Кривий Ріг енергоефективним та стійким. Об'єднуючи зусилля мерії, науковців НАН України та міжнародних партнерів, ми створюємо потужну платформу для впровадження технологій майбутнього вже сьогодні».

[\(вгору\)](#)

22.01.2026

Семенова М.

«Чиста» енергія в 2025 році вперше обійшла вугільну генерацію

Подальше зростання галузі ВДЕ здається гарантованим. Китайський президент Сі Цзіньпін проголосив в ООН, що КНР за 10 років скоротить викиди вуглецю на 10% за рахунок подвоєння енергії з СЕС та ВЕС. Разом з тим, "зелена" енергія добирається й до Африки та Південної Азії – у цих регіонах люди зрозуміли, що ВДЕ роблять енергію дешевшою ([ЕкоПолітика](#)).

Китай як драйвер зеленої трансформації

КНР зараз є домінантою у галузі відновлюваної енергетики. Її промисловість виготовляє 80% усіх елементів СЕС, 70% турбін для вітрогенераторів та 70% літєвих акумуляторів. Виробництво все зростає, як зростає й попит. Щоб не втрачати позиції, Китай виробляє все більше обладнання для інфраструктури ВДЕ, що робить його все дешевшим. Саме тому генерація енергії з вітру й сонця у переважній частині світу стала дешевшою за використання викопного палива. Так, Китай і досі лишається головним забруднювачем планети, проте його "поля" сонячних станцій та вітряків – найбільші в світі. Їхньої потужності достатньо, щоб забезпечити енергією всі Сполучені Штати.

Динаміка в інших країнах

Європа стабільно нарощує частку ВДЕ в своєму енергобалансі, використовуючи китайські технології. Та разом з тим країни Глобального Півдня також звернули свою увагу на ВДЕ після зростання цін на природний газ та вартості енергії з нього. Зокрема, Пакистан за два роки – з 2022 по 2024-й – збільшив імпорт китайських сонячних панелей в п'ять разів.

Крихта сумнівів

Незважаючи на позитивну динаміку у секторі ВДЕ, Китай продовжує будувати десятки нових вугільних електростанцій. Водночас США активно борються з чистою енергетикою, блокуючи будівництво нових ВЕС та СЕС і підтримуючи видобуток нафти. Ще одним фактом є низька швидкість переходу на ВДЕ та електроенергію загалом у деяких секторах економіки, які продукують багато вуглецевих викидів. Зокрема, мова про авіаперевезення та важку промисловість. Проте попри сумнівні тенденції, розвиток відновлюваної енергетики щонайменше найближчими роками буде розвиватися швидко та динамічно.

"Зараз справжньою рушійною силою є егоїзм: нижча вартість і більша енергетична безпека. Ця зміна мотивації може бути найважливішим проривом з усіх, що гарантує, що переломні моменти 2025 року – це лише початок", – додали у Science.

У Європейському Союзі енергія з ВДЕ [забезпечила 47,5%](#) енергогенерації, про що повідомляла [ЕкоПолітика](#). Сполучені Штати

намагаються змінити світовий вектор розвитку енергетики. Про це свідчать, зокрема, заяви топпосадовців країни щодо [намірів розробки нафти](#) у віднедавна підконтрольній Венесуелі.

([вгору](#))

Додаток 33

21.01.2026

Семенова М.

ВДЕ в Україні: зростання всупереч війні та потенціал галузі

Підраховуючи зростання частки сектору чистої енергетики вкрай важливо розуміти, що воно відбувається зокрема й "завдяки" знищенню ворогом об'єктів генерації, які працюють на викопному паливі ([ЕкоПолітика](#)).

ВДЕ в динаміці і проблеми сектору

Частка ВДЕ у всій енергогенерації України за підсумками 2024 року [становила 11%](#). Так, це більш як у чотири рази менше, ніж [продемонстрував](#) за той же рік Європейський Союз, проте динаміка розвитку галузі очевидна. Лише за рік Україна збільшила частку ВДЕ у більш ніж два рази – на 6,4% порівняно із 2023 роком.

Ключовими проблемами для розвитку лишаються військові ризики та руйнування інфраструктури, а також недосконалість ринку та необхідність інтеграції з європейською енергосистемою.

Окремим пунктом експерти виділяють нестачу систем накопичення енергії. Проте український ринок поступово заповнює цю нішу. Впродовж 2025 року в країні створено низку установок зберігання енергії (УЗЕ), [розрахованих](#) на понад 500 МВт потужності.

Енергія з сонця

Найбільшу частку в структурі ВДЕ забезпечує сонячна енергетика. Також цей сектор розвивається найбільш динамічно. У 2025 році в експлуатацію ввели понад 1000 МВт нової сонячної генерації.

СЕС активно [встановлюють](#) домогосподарства, комунальні підприємства, об'єкти бізнесу. В основному це невеликі сонячні електростанції, які генерують потужність від 5 до 30 кВт. Саме таких СЕС збудовано в Україні найбільше.

Вітрова енергетика

Зараз встановлена потужність вітрогенерації України – близько 2,3 ГВт. Проте 1,3 ГВт з них знаходяться на територіях, тимчасово окупованих ворогом. Про це свідчать [дані](#) Української вітроенергетичної асоціації.

Проте навіть під час повномасштабної війни Україна поступово нарощує виробництво енергії з вітру. У перші її роки будівництво нових потужностей відчутно просіло – з 2022 року до кінця 2024-го в експлуатацію ввели 248 МВт нової генерації.

У 2025 році ринок вітроенергетики відчутно збільшив динаміку, що може свідчити про її відновлення. За попередніми даними, за рік додано ще 324 МВт потужності, що сумарно більше за перші три роки повномасштабної війни.

У структурі регіонів, де будують нові потужності, переважає захід України – 44%. У центральних областях реалізують 34% проєктів, ще 22% – на півдні.

Біоенергія

Частка біогазу та біометану в структурі ВДЕ України відносно невелика. Проте цей сектор також розвивається і має низку знакових досягнень.

У 2025 році три українських виробника біометану – великі агрохолдинги – вперше імпортували цей газ до Європи. Впродовж першого ж року імпорту було реалізовано 11,2 млн кубометрів біометану.

Великий потенціал для генерації біогазу також мають сміттєзвалища. Зараз саме з відходів отримують близько 25% біогазу в Україні.

(вгору)

Додаток 34

26.01.2026

Інститут теоретичної фізики ім. М.М. Боголюбова НАН України відсвяткував 60-річчя

Інститут було засновано 5 січня 1966 року постановою Ради Міністрів УРСР. За шість десятиліть він став визнаним національним і міжнародним центром теоретичної фізики, сформувавши потужні наукові школи, пов'язані з іменами Миколи Боголюбова, Олександра Давидова, Остапа Парасюка, Олексія Ситенка, Ігоря Юхновського, Петра Фоміна та інших видатних учених (Світ).

Під час урочистостей із доповіддю «Інститут теоретичної фізики ім. М. М. Боголюбова НАН України: 60 років наукового поступу» виступив директор Інституту Сергій Перепелиця. З вітальним словом до колективу звернувся Президент Національної академії наук України, почесний директор Інституту академік Анатолій Загородній, який наголосив на визначному внеску Інституту у розвиток світової теоретичної фізики.

У межах заходу відбулося вручення дипломів новим почесним докторам Інституту, презентація фільму про його історію та наукові досягнення, а також привітання від наукових установ-партнерів.

До ювілею Інститут відвідали почесні гості та всесвітньо відомі вчені. Із запрошеними оглядовими лекціями у Києві виступили:

професор Ерік Аурель (Королівський технологічний інститут, Стокгольм, Швеція),

професор Карло Бачігалупі (Міжнародна школа підвищення кваліфікації SISSA, Трієст, Італія).

Сьогодні Інститут теоретичної фізики ім. М. М. Боголюбова НАН України продовжує активні дослідження у галузях фізики високих енергій, астрофізики, квантової теорії поля, математичної фізики, теорії інтегрованих систем, фізики конденсованого стану, квантової оптики та інформації, біофізики, плазмової та ядерної фізики, а також сучасного комп'ютерного моделювання.

Ювілей став нагодою не лише вшанувати славетну історію Інституту, а й окреслити його подальшу роль у розвитку фундаментальної науки та інтеграції української фізики у світовий науковий простір.

[Інформація про захід на головному порталі НАН України](#)

Програму урочистих зборів можна подивитися [тут](#)

Відео з урочистих зборів: <https://surl.li/dirnja>
([вгору](#))

Додаток 35

08.01.2026

2026-й: під знаком штучного інтелекту

За минулий рік Україна піднялася одразу на 14 сходинок у рейтингу Government AI Readiness Index 2025 від британського агентства Oxford Insights, посівши 40-ве місце зі 195 країн та опинилася серед десятки лідерів з розвитку ШІ в Східній Європі. Про це напередодні нового, 2026 року повідомило Міністерство цифрової інформації, а також окреслило амбітну мету — до 2030-го увійти в трійку світових лідерів за рівнем розвитку та впровадження штучного інтелекту в публічному секторі. Лише кілька місяців тому Мінцифри презентувало перший драфт Стратегії розвитку ШІ до 2030 року й анонсувало громадські обговорення, щоб українці поділилися своєю думкою щодо розвитку галузі в державі. І це цілком відповідає світовим трендам — сьогодні уряди, міжнародні організації, університети й бізнеси створюють власні стратегії розвитку штучного інтелекту як ключової технології ХХІ століття. А як щодо окремого закону про ШІ? Без сумніву, його потрібно починати створювати вже тепер ([Світ](#)).

Власну стратегію розвитку ШІ минулого року презентувала і Національна академія наук України. У документі визначено напрями розвитку фундаментальних і прикладних досліджень і подано план реалізації на коротку, середню та довгострокову перспективу. Також академія створила Координаційну наукову раду з питань розвитку штучного інтелекту, яка має трансформуватись у стратегічний центр координації пріоритетів, підтримки дослідницьких груп, експертиз державної політики, а також розроблення стандартів і етичних засад. Як зауважив під час міжнародного форуму «Освіта, наука, інновації: людський капітал у повоєнному відродженні України» академік-секретар відділення інформатики НАНУ Олександр Хіміч, генеративний штучний інтелект стає інструментом наукових проривів — від

модельовання матеріалів до прискорення експериментів у фізиці, хімії та біології.

Чи варто очікувати нових проривів цього року? Цілком імовірно, але в будь-якому разі роль штучного інтелекту в різних галузях буде лише зростати, зокрема й у сфері оборони. ШІ відіграватиме дедалі вагомішу роль у вдосконаленні автономних дронів, «розумної» зброї та систем розвідки.

У 2026 році триватиме робота над національною великою мовною моделлю, яку створюють WINWIN AI Center of Excellence при Мінцифри разом з бізнесом та AI-спільнотою.

Анонсується, що вона пришвидшить інтеграцію ШІ в державний сектор, бізнес та ключові сфери життя. А ще очікується, що в «Дії» повноцінно запрацює національний ШІ-асистент. Звісно, це не віртуальний міністр, як в Албанії, проте він цілком може допомогти людям у комунікації з державою.

І уряд, і академічна спільнота, і бізнес констатують, що ключовим ресурсом розвитку штучного інтелекту є людський капітал. «Національна академія наук України має потенціал сформувати багаторівневу освітню екосистему — від шкільних програм до аспірантури у сфері ШІ», — зауважив під час форуму Олександр Хіміч.

Співголова Координаційної ради з розвитку ШІ в НАНУ академік Михайло Згуровський переконаний: університетам, установам і бізнесу слід терміново перебудувати освітні програми в галузі ІТ і штучного інтелекту в бік креативності, водночас віддаючи належне математиці, системному аналізу, архітектурі програмних систем тощо. А також — упроваджувати програми перенавчання, щоб переорієнтувати на галузь ШІ загалом непогано підготовлених фахівців.

Якщо це вдасться, Україна, яка попри все залишається нацією винахідників та інноваторів, не загубиться серед світових лідерів у галузі ШІ й зацікавить глобальний ринок своїми унікальними рішеннями. А поки спостерігаймо, які прориви буде здійснено завдяки штучному інтелекту у 2026-му.

Дмитро ШУЛІКІН

Газета “Світ”, № 1, січень 2026 р.

([вгору](#))

Додаток 36

07.01.2026

Будуємо фундамент для українського Gemini – коли запрацює національна LLM

(Міністерство цифрової трансформації України).

Хто буде та на якій технології

Технічним партнером став **Київстар**. Компанія фінансує та веде розробку, а після фінішу — передасть мовну модель державі.

Фундаментом для нашої великої мовної моделі обрали сімейство моделей **Gemma** від Google. Це передові технології, які ми «українізуємо» — адаптуємо під нашу мову та контекст.

Що відбувається зараз

Зараз триває «невидима», але найважливіша частина роботи — підготовка даних. Це головний виклик, адже якісна українська модель потребує не лише інформації з інтернету, а й глибоких знань з історичних архівів та інших письмових джерел.

Інформацію для навчання збираємо у державних інституціях, медіа, університетах та наукових закладах. Але значна частина важливих текстів досі існує лише на папері, що вчергове нагадує про потребу загальної цифровізації в країні.

Для незалежного контролю розробки моделі ми зібрали комітет експертів, які працюють за чотирма напрямками: науково-технічним, правовим, культурно-історичним та мовним. Їхнє поточне завдання — розробити професійні бенчмарки (систему тестування). Це дозволить переконатися, що модель навчена якісно.

Вже в січні 2026 року ми матимемо:

- Першу базу текстів для тренування мовної моделі
- Покращений токенізатор — інструмент, який ефективно розбиває слова на елементи. Це дозволить моделі обробляти українську мову швидше та продуктивніше
- Власні бенчмарки для оцінки якості — стандарти, за якими ми перевіримо ефективність та безпеку LLM

Паралельно створюємо юридичні правила, щоб робота з даними для моделі була прозорою, безпечною та відповідала вимогам у сфері інтелектуальної власності.

Коли реліз

Першу версію моделі плануємо запуснути в бета-тестування **вже навесні 2026 року**. Вона буде навчена на унікальних даних і зможе конкурувати з іншими моделями у відкритих рейтингах.

А поки готуємося обрати ім'я для української LLM. У січні запустимо голосування в Дії — назву оберете саме ви.

[\(вгору\)](#)

Додаток 37

09.11.2026

Єгоров В., доктор технічних наук, заступник директора з наукової роботи Інституту прикладних систем управління НАН України, голова наглядової ради групи компаній MATAS Robotics

FabLab в Україні – як держава будує індустрію майбутнього

Якщо країна хоче власну індустрію, а не вічно збирати чужі технології, без FabLab в університетах це вже не працює. Україна зараз або інтегрує такі

лабораторії у свою індустріальну політику, або й далі експортуватиме таланти разом із сировиною ([Новини.LIVE](#)).

Що таке FabLab і звідки цей формат взявся

FabLab (Fabrication Laboratory) це відкрита інженерна лабораторія цифрового виробництва з базовим набором обладнання для прототипування. Усередині зазвичай є 3D-принтери, CNC-фрезери, лазерні різакі, електронні стенди, інструменти для роботи з металом, деревом і композитами. Концепція з'явилася на початку двохтисячних у Массачусетському технологічному інституті в межах курсу How to Make (Almost) Anything, який запустив професор Ніл Гершенфельд разом із командою MIT Center for Bits and Atoms.

Ідея була дуже конкретною: дати людям доступ до того самого класу інструментів, яким користуються інженери й науковці, і подивитися, що станеться, якщо "майже будь-що" можна зробити своїми руками. Так з'явилася глобальна мережа цифрових майстерень, де студенти, інженери та ентузіасти проходять шлях від розмитої ідеї до робочого прототипу.

FabLab як середовище для інженерів, а не тільки стартапів

На відміну від бізнес-інкубаторів чи технопарків, акцент у таких лабораторіях робиться не на презентаціях для інвесторів, а на освітньо-інженерному процесі. Тут можна системно працювати на рівні TRL1–TRL5: від формування концепції й перевірки принципу дії до лабораторного зразка і перших дослідних виробів.

Бізнес зазвичай підключається пізніше, коли вже видно продукт і модель доходу. А от етап, де потрібно помилятися, переробляти, різати, паяти й тестувати десятки варіантів, найчастіше випадає з уваги. Саме цю "сіру зону" між навчальною аудиторією та промисловим цехом і закриває формат FabLab, формуючи не слайди для пітчів, а інженерне мислення.

Чому FabLab це стратегічний актив для індустрії

За даними Fab Foundation, у світі працює понад 2700 лабораторій цифрового виробництва більш ніж у 125 країнах. Найвища концентрація таких просторів спостерігається у США, країнах Західної Європи та Південній Кореї там, де є сильні інженерні школи і розвинені стартап-екосистеми. За останні роки мережа зростає не хаотично, а цілеспрямовано: уряди, університети та міста інтегрують цифрові майстерні в регіональні програми розвитку.

У результаті лабораторії цифрового виробництва стають частиною промислової політики, а не факультативною розвагою для ентузіастів. Держава підтримує не лише заводи, а й середовище, де формується "ядерний" шар інженерів, здатних запускати нові виробництва.

FabLab в Україні між формальним статусом і реальністю

В українських умовах оцінити реальну кількість повноцінних просторів цифрового виробництва непросто. Формально можна говорити про приблизно десяток–півтора лабораторій, які називають себе FabLab або maker-space, однак частина не відповідає міжнародним стандартам чи

фактично не працює. Частина існує лише в звітах, інші втратили обладнання або тих людей, які тягнули проєкт уперед.

Паралельно відчувається брак чіткого державного бачення. Локальні ініціативи з'являлися завдяки ентузіастам, грантам або підтримці партнерів, але так і не стали елементом індустріальної стратегії. У результаті будь-яка зміна адміністрації університету, донорської політики або власника будівлі миттєво ставить лабораторію під загрозу.

Чому українські FabLab мають бути при університетах

Комерційна модель для таких просторів в українських реаліях майже не працює. Коли лабораторію намагаються перетворити на бізнес, фокус зміщується з експерименту та освіти на короткостроковий дохід. Для формату, який потребує дорогого обладнання, постійного технічного супроводу і кваліфікованих наставників, цього зазвичай недостатньо.

Набагато природнішим осередком є університет. Там уже є студенти, викладачі, освітні програми, наукові групи. Лабораторія цифрового виробництва в такому середовищі стає не окремою майстернею "для своїх", а частиною навчального й дослідницького процесу: від бакалаврських і магістерських проєктів до міждисциплінарних інженерних курсів.

Чому FabLab потребують інституційного захисту

Навіть добре обладнаний простір без захисту швидко перетворюється на склад списаних верстатів. У багатьох країнах цифрові майстерні юридично вбудовані в структуру університетів, муніципалітетів або державних фондів. Це дає базове фінансування, захищені приміщення, оплачуваних технічних спеціалістів і доступ до міжнародних програм.

В Україні, навпаки, надмірна залежність від доброї волі конкретного ректора чи декана створює системну вразливість. Сьогодні керівництво підтримує лабораторію є приміщення, події, партнерства, нове обладнання. Завтра адміністрація змінюється, і проєкт опиняється без доступу до ресурсів та можливості планувати розвиток хоча б на декілька років.

Показовою є історія першої лабораторії мережі FabLab MiRONAFT на базі Одеського національного технологічного університету. Колись це був один із найсильніших просторів цифрового виробництва в країні: понад 1700 м² для прототипування та робототехніки, парк з десятків 3D-принтерів, CNC-фрезерів і лазерів, токарні верстати, колаборативні роботи, активна спільнота резидентів і регулярні освітні події. Після зміни керівництва у 2022 році лабораторія поступово втратила частину ключового обладнання і партнерську підтримку бізнесу, а регіон позбувся повноцінного центру інженерної освіти й прототипування.

Що потрібно Україні для мережі FabLab

Щоб FabLab в Україні перестали бути випадковими проєктами "на ентузіазмі", потрібна прозора модель співдії держави, університетів і громадського сектору:

- держава задає рамку індустріальної політики та створює цільові програми підтримки лабораторій цифрового виробництва;

- університети забезпечують приміщення, базове фінансування й інтеграцію таких просторів в освітній процес;
- громадські організації та бізнес-партнери допомагають із грантами, обладнанням, менторством і спільними проектами.

У такій конфігурації лабораторія перестає залежати від настрою одного адміністратора й отримує шанс розвиватися десятиліттями.

Що це означає для індустрії майбутнього

Для України FabLab не модний аксесуар і не хобі для кількох викладачів. Це інфраструктура, без якої неможливо сформувати покоління інженерів, здатних створювати власні технологічні продукти. Якщо після перемоги ми хочемо говорити про відновлення промисловості, експорт робототехніки чи появу нових машинобудівних кластерів, мережа університетських лабораторій цифрового виробництва має стати нормою, а не рідкісним винятком.

([вгору](#))

Додаток 38

19.01.20269

Ткач Ю.

Створити платформу космічної незалежності. Як працює український стартап Apisat

Як з'явилась ідея

APISAT виник як освітньо-наукова ініціатива, що працює у форматі співпраці між студентською core-командою, науковими керівниками та організаційною групою. Через специфіку проекту тут немає ролей на кшталт CEO, COO чи CTO ([Vector](#)).

Ідея з'явилась після літньої астрономічної школи 2024 року «Крізь Чумацький Шлях у Всесвіт». Тоді одна з майбутніх партнерок проекту, Руслана Тулупова, запропонувала науковцям Головної астрономічної обсерваторії НАН України створити космічний проєкт для студентів.

«APISAT виник як відповідь на багаторічну кризу української космічної галузі, де нестача фінансування й кадрів призвела до втрати наступності між поколіннями. Сьогодні космічні технології — це вже не екзотика, а основа зв'язку, навігації, агромоніторингу, екологічної аналітики та обороноздатності. Тому наша мета — не просто навчити студентів, а виростити з освітньої ініціативи справжній deep-tech-проєкт, що працюватиме на майбутнє української космічної індустрії», — пояснює Олена.

Концепцію програми, в якій студенти працюють поруч із досвідченими інженерами та науковцями й проходять повний цикл практики — від формування ідеї місії до розробки космічної технології, створили співзасновники проєкту:

- **Іван Синявський**, керівник відділу атмосферної оптики та приладобудування ГАО НАН України;
- **Дар'я Добричева**, кандидатка фізико-математичних наук;
- **Олена Компанієць**, астрофізикиня й майбутня менеджерка проєкту (або CEO).

Core-команда APISAT — п'ятеро студентів-інженерів, котрі безпосередньо створюють корисне навантаження та супутникову платформу.

Продукт та аудиторія

Apisat — це супутникова платформа, яка дозволяє «бачити» наслідки війни: заміновані поля, забруднені річки, мертві ліси. Її мета — надавати точні дані для науки й агросектору, демонструвати новітні технології та робити науковий внесок. Дані APISAT допомагають урядам, бізнесу та науковцям приймати обґрунтовані рішення — від моніторингу екології до реагування на кризові ситуації.

Проєкт базується на вимірюванні поляризації світла — властивості світла, яка показує, як воно коливається після відбиття від поверхні. На відміну від звичайної камери, яка фіксує лише яскравість і колір, поляриметр дозволяє розрізняти матеріали та стан поверхонь. Наприклад, він дає змогу:

- відокремити тінь від плями забруднення на воді;
- визначити, де на полі рослини здорові, а де страждають від посухи чи хвороби; помітити плями хімічних забруднень на землі чи воді;
- аналізувати структуру льодових поверхонь або зміни у лісах після пожеж; відокремлювати хмари від атмосферних аерозолів або пилу.

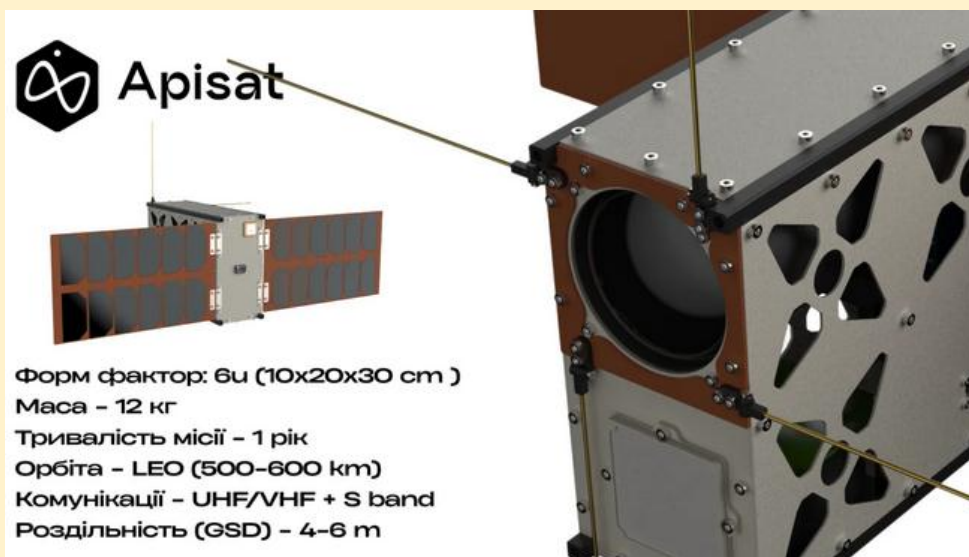
Для цього команда використовує поляриметричну камеру та телескоп, який з орбіти приблизно 500 км може розрізняти об'єкти розміром 4–6 м — приблизно як легковий автомобіль.

Проєкт складається з двох модулів: корисного навантаження та CubeSat. На поточному етапі команда зосереджена на корисному навантаженні: тестує сенсор, калібрує його та перевіряє, що кожен піксель правильно вимірює рівень поляризації.

Олена пояснює: «Багато хто уявляє супутники як величезні конструкції за сотні мільйонів доларів (Landsat 9 — близько \$855 млн, Sentinel-2 — ~300 млн євро). CubeSat — це маленький, компактний і відносно недорогий (~\$1 млн для нашого масштабу) спосіб збирати реальні поляриметричні дані та проводити наукові спостереження».

Аудиторія проєкту:

- **Оборонний сектор** (розвідка та ідентифікація об'єктів з космосу, подальша адаптація технології для військових задач).
- **Агросектор** (моніторинг посівів на великих площах, оцінювання стану рослин, раннє виявлення стресу чи захворювань).
- **Екологічний сектор** (виявлення та відстеження забруднень, аналіз пожеж, вирубки, льодових поверхонь, моніторинг змін клімату та екосистем).

Бізнес-модель

Про бізнес-модель співзасновниця пояснює так: «Найбільша складність космічних стартапів полягає в тому, що їх важко монетизувати: від розробки до впровадження минають роки, а потрібні значні інвестиції. На цьому етапі нашим ключовим активом є дані, які ми отримаємо після запуску супутника.

Модель монетизації передбачає інвестиції в місію в обмін на пріоритетний доступ до даних після запуску. Це стандартний підхід, який застосовують як державні космічні програми, так і приватні місії у світі».

Інвестиції

На першому етапі — відбору команди, навчання та розробки першого макету — меценатка **Руслана Тулупова** інвестувала в проєкт **1 242 000 грн.** Для запуску фінальної версії супутника на орбіту з телескопом наразі шукають щонайменше **\$1 млн.**

Плани

Головна мета APISAT — розробити телескоп і поляризаційну камеру, інтегрувати їх у супутник і запустити його в космос. Найближчий виклик для команди — забезпечити фінансування та перейти до наступних етапів розробки.

([вгору](#))

Додаток 39

26.01.2026

Lab2Market AgroTech: програма для комерціалізації аграрних розробок

Lab2Market AgroTech поєднує експертизу академічної спільноти та бізнесу й покликана зменшити ризики та скоротити час виведення аграрних технологій з лабораторії на ринок ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Що передбачає програма

- експертний супровід і менторську підтримку;

- практичні знання з розвитку бізнесу та комерціалізації розробок;
- допомогу у формуванні бізнес-моделі;
- можливість презентувати свої проекти потенційним партнерам та інвесторам.

Хто може взяти участь

До участі в Lab2Market AgroTech запрошуються науковці та дослідники, інноватори й підприємці, стартапи на ранніх стадіях розвитку, які працюють у сфері аграрних технологій. Участь у програмі відкрито за умови відповідності аграрній тематиці проекту.

Програма охоплює такі напрями: точне землеробство, сталий розвиток сільського господарства, автоматизовані та роботизовані рішення, агродрони, технології для тваринництва, агрофінанси та цифрові сервіси для агросектору.

Коли і як подати заявку

Lab2Market AgroTech стартує **24 лютого 2026 року** та триватиме два місяці. Участь у програмі безоплатна, кількість місць обмежена.

Подати заявку потрібно до 17 лютого 2026 року за [посиланням](#).

Додаткову інформацію можна отримати, звернувшись до відповідальної особи:

Андрій Шумілов

e-mail: andrii.shumilov@nipo.gov.ua

([вгору](#))

Додаток 40

15.01.2026

Грантові програми на I квартал 2026 року: дайджест від National IP&Innovations Hub

([IP офіс](#)).

Ознайомитися з дайджестом грантових програм на I квартал 2026 року можна за посиланням:

<https://nipo.gov.ua/wp-content/uploads/2026/01/Daidzhest-1-kvartal-2026.pdf>

У дайджесті:

- перелік актуальних грантових програм і конкурсів станом на початок I кварталу 2026 року;
- короткі описи з фокусом на мету програми, пріоритети та очікувані результати;
- вимоги до заявників і базові умови участі;
- строки подачі та посилання на офіційні сторінки грантодавців.

Дайджест не є офіційним документом грантодавців. Остаточні умови конкурсів, а також зміни щодо дедлайнів і процедур визначаються відповідними організаторами та оприлюднюються на їхніх офіційних ресурсах.

Кому буде корисно:

- підприємцям, стартапам, малому та середньому бізнесу;
- командам університетів і наукових установ, дослідникам, студентам, викладачам;
- громадським організаціям, благодійним фондам, ініціативам розвитку громад;
- культурним інституціям і представникам креативних індустрій;
- ветеранам, членам їхніх родин, соціальним підприємцям та командам із суспільним впливом;
- організаціям і проектам у сферах екології, клімату, енергоефективності та сталих рішень.

Основні напрями добірки:

• Інновації та підприємництво

Гранти для ФОП, стартапів і МСП на запуск або масштабування діяльності, розвиток продукту, цифрові рішення, вихід на нові ринки та експорт. У частині програм передбачені витрати, пов'язані з правовою охороною результатів розробки та комерціалізацією.

• Наука, освіта

Програми підтримки для науковців, викладачів і студентів, включно з грантами на дослідження, міжнародні стажування, обміни, партнерства та академічні ініціативи.

• Культура та креативні індустрії

Фінансування ініціатив у сфері мистецтва, культурної спадщини, дизайну, медіа та цифрової культури. Окремі можливості орієнтовані на міжнародну співпрацю, резиденції, продакшн і промоцію проектів.

• Громадянське суспільство та права людини

Гранти для громадських організацій та ініціатив, спрямованих на розвиток громад, інклюзію, підтримку вразливих груп, посилення спроможності організацій і реалізацію проектів із суспільним впливом.

• Екологія, клімат та агроінновації

Програми для команд і організацій, що впроваджують сталі рішення у сфері довкілля, енергоефективності, збереження ресурсів, кліматичної адаптації та інновацій в агросекторі.

Інформація щодо консультацій

Для отримання додаткової інформації та консультацій звертайтеся:

Вікторія Кречко, заступниця начальника відділу координації [грантової діяльності](#) Департаменту розвитку інновацій УКРНОІВІ:

- viktoriia.krechko@nipo.gov.ua
 - +380 95 015 80 85
- ([вгору](#))

26.01.2026

ОЕСР: РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЕПОХУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

[\(Національний репозитарій академічних текстів\).](#)

Експерти проаналізували їх за допомогою гармонізованої методології з використанням спільного статистичного коду, розробленого ОЕСР, та розповсюдженого у мережі учасників проекту з доступом до вихідних мікроданих. Опитування охопило період 2017-2023 років і наразі не повністю відображає нещодавній бум генеративного штучного інтелекту. У документі розглядаються п'ять передових цифрових технологій: ШІ, аналіз великих даних, інтернет речей (IoT), робототехніка та 3D-друк. Вивчались ключові характеристики користувачів, політичні чинники, що сприяють поширенню технологій, а також зв'язок між використанням технологій та продуктивністю. Дані, отримані з Бельгії, Канади, Данії, Естонії, Франції, Німеччини, Ірландії, Ізраїлю, Італії, Японії, Кореї, Нідерландів, Португалії, Швейцарії та Великої Британії, дозволили виявити сім визначальних аспектів розповсюдження цифрових технологій. Між цифровими технологіями існує значна взаємозалежність; поширення передових цифрових технологій демонструє значну галузеву неоднорідність; більші фірми частіше упроваджують передові цифрові технології, і це не залежить від галузевого складу; людський капітал (навички та навчання у галузі ІКТ) і технологічний капітал (використання інших цифрових технологій та цифрової інфраструктури) є ключовими для упровадження передових цифрових технологій; освіта і технічні професії мають вирішальне значення для впровадження передових цифрових технологій; користувачі передових цифрових технологій, як правило, є більш продуктивними; частина переваг у продуктивності пояснюється відмінностями в людському й технологічному капіталі.

Детальніше: <https://qrpage.net/qr/msin4>, <https://qrpage.net/qr/peckR>, <https://doi.org/10.1787/ebc2debe-en>
(вгору)

14.01.2026

Підбито підсумки наукової діяльності НБУВ у минулому році

13 січня 2026 року відбулось чергове засідання Вченої ради Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського <...> Доповідь про підсумки наукової діяльності Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського у 2025 році зробила генеральний директор НБУВ, член-кореспондент НАН України [Л. А. Дубровіна](#) ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

Вона поінформувала, що протягом 2025 року НБУВ здійснювала дослідження за 11 науково-дослідними темами, з них 10 за відомчою тематикою, 1 за програмно-цільовою та конкурсною тематикою НАН України. З наукові проєкти завершено.

У 2025 році розпочатий проєкт «Формування ресурсів установ НАН України у складі Репозитарію наукових текстів НАН України», що виконувався в межах спільного цільового науково-технічного проєкту НАН України «Впровадження і підтримка відкритої науки в установах НАН України (OPENS2)» на 2025-2026 роки. Реалізована трикомпонентна структура Бібліотечного порталу НАН України LibNAS UA, що охоплює блоки дослідницької інформації щодо установ НАН України, її науковців та публікації співробітників Академії, зведені в Репозитарій наукових текстів НАН України. Бібліотечний портал містить широкий спектр дослідницької інформації щодо понад 200 установ та понад 2,1 тисячі науковців. У Репозитарії представлено понад 180 тисяч повних текстів статей з 347 академічних журналів. Ресурс активно поповнюється монографіями. Забезпечується актуалізація даних та інтеперабельність Репозитарію з партнерськими ресурсами та світовими харвестерами метаданих. Це сприяє уніфікації даних та наочності представлення доробку українських вчених у світовому масштабі. Зважаючи на виклики українського сьогодення, пов'язані з безпековими, енергетичними, міграційними ризиками тощо, саме дослідницька інфраструктура Відкритої науки виконує консолідаційну функцію та запобігає розпорошенню знань і здобутків українських учених.

Окремо очільниця Бібліотеки охарактеризувала підсумки роботи наукових підрозділів НБУВ. Відзначила також, що в комунікації з представником Уповноваженого з соціальних та економічних питань Верховної Ради України та Міністерством культури та стратегічних комунікацій фахівцями бібліотеки розроблено пропозиції та рекомендації, спрямовані на вдосконалення нормативно-правової бази бібліотечно-інформаційної сфери.

Відзначено, що 2025 року активніше впроваджувався нещодавно започаткований проєкт «Цифрова трансформація системи збереження фондів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського»: здійснені експериментальні дослідження фізико-механічних властивостей модельних зразків паперу, оброблених новими фунгіцидними композиціями; створено моделі систем збереження раритетних бібліотечних документів НБУВ з метою осучаснення їх складових; проведена модернізація автоматизованої бібліотечної інформаційної системи із застосування нових серверів; реалізована оптимізація баз даних.

Назагал підрозділи НБУВ у своїй роботі орієнтувались на поєднання наукових досліджень та розробок із завданнями забезпечення інформаційно-комунікаційної інфраструктури взаємодії особистості, суспільства та влади, визначення місця бібліотек у цій інфраструктурі, систематизації наявного та розробки нового інструментарію бібліотечного обслуговування суспільних

запитів із зосередженням уваги на тих із них, що визначаються умовами війни та повоєнного відновлення.

Після обговорення і висловлення зауважень та пропозицій звіт було затверджено.

Учений секретар НБУВ [В.В. Горєва](#) презентувала проєкт «Тематичного плану наукових досліджень Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського на 2026 рік». Його також було детально обговорено, члени Вченої ради схвалили пропонований проєкт.

На засіданні обговорено й затверджено плани на 2026 рік з таких питань: науково-видавнича діяльність; науково-організаційні заходи; засідання Вченої ради.

([вгору](#))

Додаток 43

29.01.2026

Участь НБУВ у вебінарі IFLA щодо практик використання штучного інтелекту в бібліотеках

22 січня 2026 року відбувся інтерактивний вебінар «**Libraries and AI in Practice: How can we bridge AI's technical, social and ethical dimensions?**» («Бібліотеки та ШІ на практиці: як ми можемо поєднати технічні, соціальні та етичні аспекти ШІ?»), організований Спеціальною групою за інтересами зі штучного інтелекту (AI SIG) Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ ([ІФЛА](#)) ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

У першій частині заходу координатор Спеціальної групи за інтересами зі штучного інтелекту (AI SIG) д-р Ендрю Кокс (Університет Шеффільда, Велика Британія) представив документ «[IFLA Entry Point to Libraries and AI](#)» («Відправна точка IFLA для бібліотек і штучного інтелекту»), який розглядається як методологічний орієнтир для бібліотек у процесі осмислення можливостей і ризиків використання технологій ШІ. Зазначений документ є частиною серії тематичних публікацій IFLA на 2025–2026 роки, спрямованих на розвиток положень і концептуальних підходів, сформульованих у переглянutoму в 2024 році «**IFLA Internet Manifesto**» («[Маніфесті ІФЛА про Інтернет](#)»). У доповіді підкреслювалось, що ключова ідея документа полягає у формуванні відповідального підходу професійної спільноти бібліотекарів до використання потенціалу ШІ з метою розширення доступу до знань і їх продукування, а також у необхідності мінімізації можливих негативних наслідків. Спікер окреслив основні напрями застосування технологій ШІ в бібліотечній діяльності, визначив коло питань для оцінювання переваг і ризиків їх упровадження, а також представив три сценарії, призначені як для індивідуального аналізу, так і для колективного професійного обговорення.

Значний інтерес викликав виступ представниці бібліотеки Національного університету Сінгапуру Магделін Нг (Magdeline Ng), яка

розповіла про досвід практичного застосування документа «IFLA Entry Point to Libraries and AI», зокрема в контексті ролі університетської бібліотеки у підвищенні рівня поінформованості користувачів щодо питань використання ШІ.

У другій частині вебінару Марія де Брасдефер, фахівчиня з питань цифрової політики та досліджень Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ (IFLA) (Maria De Brasdefer, Digital Affairs Policy & Research Officer, IFLA), презентувала ключові положення звіту за результатами участі в проєкті «**Media and Information Literacy for Social Resilience**» («**Медіа- та інформаційна грамотність для соціальної стійкості**», MILSR), також відомому під назвою **Supercharged by AI** («Посилені штучним інтелектом»). Спікерка представила документ [«Libraries at the Frontline of Equitable AI Literacy»](#) («**Бібліотеки як провідники рівноправної грамотності у сфері ШІ**»), в якому висвітлено, яким чином проєкт MILSR сприяв підвищенню стійкості європейських бібліотек і місцевих громад шляхом надання їм необхідних навичок, інструментів і ресурсів для орієнтування в сучасному інформаційному середовищі, сформованому технологіями ШІ, та обґрунтовано можливості використання результатів цього проєкту бібліотеками як практичного інструменту розвитку медіа- та цифрової грамотності.

Д-р Аланна Росс (Dr. Alanna Ross), заступниця директора бібліотеки Університету Шарджі з питань публічних сервісів, співголова Спеціальної групи з інформаційної грамотності Міжнародної асоціації університетських бібліотек (IATUL Information Literacy SIG), і Вікі Грант (Vicky Grant), керівниця бібліотеки та напрямів навчання і викладання Університету Шеффілда, голова [Спеціальної групи з питань інформаційної грамотності](#) Міжнародної асоціації університетських бібліотек (IATUL), представили досвід поширення матеріалів виставки IFLA «Supercharged by AI» («Посилені штучним інтелектом») у Великій Британії та інших країнах. Виставка присвячена проблематиці посилення дезінформації, маніпулятивних практик і упереджених наративів у цифровому середовищі внаслідок використання технологій ШІ та спрямована на підвищення рівня медіа- й цифрової грамотності користувачів. У ході доповіді спікерки також поінформували про освітні ресурси Спеціальної групи з питань інформаційної грамотності IATUL з проблематики ШІ, орієнтовані на підтримку бібліотек у реалізації просвітницьких ініціатив.

Участь НБУВ у вебінарі стала важливою частиною професійного діалогу з міжнародною бібліотечною спільнотою. Ознайомлення з підходами IFLA сприяє усвідомленій підготовці до технічних, соціальних та етичних викликів, пов'язаних із упровадженням ШІ-технологій, дає змогу співвіднести український досвід із глобальними тенденціями та уникнути некритичного запозичення окремих рішень, а також сприяє розвитку експертного потенціалу НБУВ у бібліотечній, науковій та інформаційній сферах.

Лілія Прокопенко,

(вгору)

Додаток 44

19.01.2026

Січень 2026 року – місяць Цілі сталого розвитку 8 «Гідна праця та економічне зростання»

У межах комунікаційної ініціативи ООН, яка має назву «**Ціль сталого розвитку місяця**» (**Sustainable Development Goal of the Month**), у січні 2026 року представлено **Ціль сталого розвитку (ЦСР) 8 – «Гідна праця та економічне зростання»**, одну з сімнадцяти глобальних цілей, визначених у **Порядку денному у сфері сталого розвитку до 2030 року (Резолюція Генеральної Асамблеї ООН A/RES/70/1)** ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

ЦСР 8 спрямована на сприяння сталому та інклюзивному економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості населення, а також забезпеченню гідних умов праці. Основні завдання цієї цілі охоплюють створення якісних робочих місць, підтримку підприємницької діяльності, розвиток інновацій, підвищення продуктивності праці та забезпечення справедливої оплати. Сучасні тенденції розвитку ринку праці характеризуються збереженням низки викликів, зокрема поширеністю неофіційної зайнятості, нерівністю за віковими та гендерними ознаками, а також обмеженим доступом до стабільної та продуктивної праці. Пріоритетного значення набувають питання зайнятості молоді, скорочення нерівності в оплаті праці та розширення економічних можливостей для жінок. Поняття «гідна праця» охоплює можливості для продуктивної зайнятості з гідною оплатою, безпечними умовами праці, соціальним захистом, перспективами професійного розвитку та соціальної інтеграції. Забезпечення таких умов розглядається як важливий складник соціальної справедливості та сталого розвитку.

Досягнення ЦСР 8 передбачає реалізацію послідовної економічної політики, підтримку підприємництва та інновацій, скорочення масштабів неформальної зайнятості та розширення можливостей для легальної й соціально захищеної зайнятості, дотримання трудових прав і розширення доступу до освіти та професійної підготовки. Значну роль відіграє розвиток навичок, що відповідають потребам сучасного ринку праці, та підтримка навчання впродовж життя. За даними Організації Об'єднаних Націй, глобальний рівень безробіття у 2024 році знизився до рекордно низького показника 5,0 % порівняно з 6,0 % у 2015 році. Водночас на світовому ринку праці зберігаються значна соціальна нерівність та вразливість, передусім серед молоді та жінок. Молоді люди віком 15–24 роки і надалі стикаються з серйозними труднощами у доступі до гідної зайнятості. У 2024 році 259

мільйонів молодих людей, або кожен п'ятий у світі, не навчалися, не працювали і не проходили професійної підготовки (показник NEET – not in education, employment or training). Найвищі значення цього показника спостерігаються серед молодих жінок, які майже вдвічі частіше, ніж молоді чоловіки, перебувають у цій групі.

Важлива роль у реалізації ЦСР 8 належить бібліотекам як соціальним інституціям знань, освіти та наукової інформації. Забезпечуючи доступ до національних і міжнародних інформаційних ресурсів, наукових баз даних, цифрових колекцій та аналітичних матеріалів, бібліотеки сприяють інформаційному забезпеченню освітнього процесу, професійного розвитку та навчання впродовж життя. Розвиток інформаційної культури та цифрової грамотності, а також підтримка роботи з достовірними джерелами інформації створюють умови для формування професійної компетентності та адаптації до вимог сучасного ринку праці. Практичні кейси участі бібліотек у реалізації ЦСР представлено в межах міжнародної ініціативи SDG Stories на платформі Library Map of the World Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ (IFLA), зокрема приклади діяльності бібліотек у 7 країнах світу, що ілюструють роль бібліотек у сприянні гідній праці та економічному розвитку.

Загалом оприлюднено 11 тематичних історій, присвячених розвитку підприємницьких навичок, забезпеченню доступу до інформаційно-комунікаційних технологій, професійній орієнтації, підтримці зайнятості, інтеграції вразливих груп населення, а також розвитку цифрових і професійних компетентностей. Матеріали ініціативи SDG Stories засвідчують, що публічний доступ до інформаційно-комунікаційних технологій, навчальні програми та професійна підтримка, які надають бібліотеки, сприяють розширенню економічних можливостей, підвищенню рівня зайнятості та соціальній інтеграції громадян. Представлені кейси з Тунісу, Південної Африки, Канади, Сінгапуру, Шрі-Ланки, Румунії та Німеччини підтверджують ефективність бібліотек як інституцій, що поєднують доступ до знань, розвиток навичок і підтримку гідної праці. Зокрема, публічні бібліотеки Канади та Німеччини реалізують програми менторської підтримки, професійної орієнтації, навчання цифровим навичкам і доступу до інформаційних ресурсів, що сприяють залученню біженців до освіти, зайнятості та суспільного життя. Такі ініціативи ілюструють практичний внесок бібліотек у досягнення ЦСР 8 та забезпечення гідних умов праці для всіх груп населення.

Варто також зазначити, що в Україні питання підтримки біженців та внутрішньо переміщених осіб знаходять відображення у діяльності Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Зокрема, на інформаційному ресурсі «Біженці та вимушено переміщені особи / Refugees and Internally Displaced Persons» зосереджено матеріали, спрямовані на інформаційну підтримку, збереження документальних свідчень, доступ до наукових і аналітичних ресурсів, а також висвітлення соціальних, правових і

гуманітарних аспектів вимушеного переміщення. Така діяльність НБУВ сприяє інтеграції знань, розвитку інформаційної культури та підтримці людського потенціалу, що є важливими складниками у досягненні ЦСР 8.

[Л. Дем'янюк](#),

старша наукова співробітниця,

[відділ міжнародної інформації та зарубіжних зв'язків](#)

Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

Корисні посилання:

[Goal 8. Decent Work and Economic Growth](#)

[Резолюція Генеральної Асамблеї ООН A/RES/70/1](#)

[Цілі сталого розвитку та Україна](#)

[SDG Stories \(Goal 8. Decent Work and Economic Growth\)](#)

[Біженці та вимушено переміщені особи \(НБУВ\)](#)

[На шляху сталого розвитку: розкриття ЦСР крізь бібліотечні зібрання Австрійської бібліотеки \(вгору\)](#)

Додаток 45

09.01.2026

ORCID окреслює пріоритети розвитку на найближчі чотири роки

Документ демонструє важливий етап еволюції ORCID: від надійного та нейтрального ідентифікатора дослідників до активного інфраструктурного хаба, що збирає та перевіряє дані про наукові внески, забезпечує прозорість і довіру в глобальній науковій екосистемі. Основні цінності ORCID — відкритість, довіра та інклюзивність — залишаються фундаментом усіх стратегічних ініціатив і визначають підходи до роботи з усіма країнами та спільнотами ([O:NAUKA](#)).

Стратегія виділяє п'ять ключових напрямів розвитку. Перший — підтримка дослідників — спрямований на збільшення їх видимості та репутації, автоматизацію збору даних і розширення можливостей ORCID поза STEM-дисциплінами. Другий напрям — зв'язність наукової інформації — підкреслює роль ORCID як глобального центру довірених даних та інтегратора між університетами, фондами, видавцями та іншими системами. Третій напрям — розширення спільноти — акцентує увагу на залученні регіонів з нижчим рівнем участі та нових типів користувачів, а також на зменшенні бар'єрів для інтеграції й використання платформи. Четвертий напрям — довіра та доброчесність — передбачає боротьбу з дезінформацією, розвиток цифрової ідентичності та підтримку прозорості дослідницької діяльності. Нарешті, п'ятий напрям — стійкість ORCID — орієнтований на фінансову, технічну та організаційну стабільність, безпечне використання нових технологій і розвиток команди.

Для України стратегія ORCID 2030 має особливе значення. Вона дає змогу нашим науковцям інтегруватися у міжнародну наукову спільноту,

підвищувати видимість своїх публікацій, брати участь у глобальних проєктах і забезпечувати прозору демонстрацію власного внеску у науку. Для українських установ ORCID відкриває можливості ефективного управління даними про дослідження, інтеграції з національними системами та забезпечення високих стандартів наукової доброчесності. Також стратегія підтримує розвиток інклюзивної цифрової науки, що особливо важливо для регіонів з обмеженими ресурсами.

ДНТБ України продовжує координувати Національний консорціум, надаючи методичну та технічну підтримку його учасникам, і сприятиме впровадженню ключових принципів ORCID 2030 у наукову інфраструктуру країни. Ми впевнені, що це сприятиме розвитку цифрової науки в Україні та підвищенню її інтеграції у глобальну наукову екосистему.

([вгору](#))

Додаток 46

01.01.2026

НАЦІОНАЛЬНИЙ РЕПОЗИТАРІЙ АКАДЕМІЧНИХ ТЕКСТІВ У ЧЕТВЕРТОМУ КВАРТАЛІ 2025 РОКУ

(Національний репозитарій академічних текстів).

Мережа локальних репозитаріїв НРАТ розширюється: інформаційну інтеграцію з Нацрепозитарієм здійснюють 55 закладів вищої освіти, 2 наукові установи та 6 наукових видань. Їхній сукупний контент, представлений у НРАТ становить 108,2 тис. академічних текстів, серед яких 15,8 тис. кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти. Пошук академічних текстів у репозитарії здійснювався в середньому 228,6 тис. разів на місяць. Пошуковий сервіс НРАТ дозволяє здійснювати тематичний пошук матеріалів центрального та локальних репозитаріїв, обирати окремі ЛР, сортувати метадані за кількістю переглядів академічних текстів, наявністю опублікованих відкритих рецензій та коротких статей із популяризації результатів досліджень. Додано сервіс самоархівзації наборів наукових даних для авторизованих за афіліацією користувачів НРАТ. Регулярно оновлюються відомості про контент НРАТ на порталі відкритих даних. Для інформаційної підтримки цільової аудиторії здійснюється публікація корисних матеріалів з різноманітних питань, – від прийнятих урядом та центральними органами влади управлінських рішень, обговорення проєктів документів, наукових заходів, – до аналітичних матеріалів міжнародних організацій, кращих практик відкритої науки та управління даними досліджень, використання технологій ШІ, академічної доброчесності, популяризації наукових здобутків. У 4-му кварталі 2025 року на порталі було розміщено 322 таких матеріали. Започатковано нові рубрики («Безпека досліджень», «Times Higher Education»). Віддаємо шану видатним вітчизняним науковцям (меморіальна рубрика «Brevis nobis vita data est, at memoria bene redditae vitae sempiterna...»). Завдяки сервісу підписки на новини portalу можна отримувати

інформацію про нові публікації, події, наукові заходи. Щотижня здійснюється розсилка дайджесту НРАТ. Зростає спільнота НРАТ у соціальних мережах [фейсбук](#), [телеграм](#), [вайбер](#), відбувається регулярна комунікація з користувачами репозитарію.

[Інформація про діяльність Національного репозитарію \(вгору\)](#)

Додаток 47

17.01.2026

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ НАУКИ В ЕПОХУ СОЦМЕРЕЖ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ВИКЛАДАЧІВ

[\(Національний репозитарій академічних текстів\).](#)

Автор наводить приклади науковців, які використовують TikTok для пояснення складних ідей простими словами, демонструють лабораторні експерименти або дають поради щодо академічної кар'єри. Такі підходи часто супроводжуються використанням яскравих візуальних ефектів, гумору, мемів або трендових музичних фрагментів, щоб привернути увагу користувачів платформи. Соціальна мережа TikTok славиться алгоритмом рекомендацій, здатними швидко поширювати контент серед мільйонів користувачів, що спонукає науковців та освітян розглядати її не лише як канал для розваг, а й важливий засіб комунікації з спільнотами поза рамками професії для якнайкращої популяризації власних досліджень. Звісно, такий формат має специфічні вимоги: відео повинні бути короткими, динамічними і водночас достатньо точними, щоб не вводити глядачів в оману. Це ставить перед науковцями завдання не лише зрозумілої адаптації змісту, а й етичного представлення фактів і виваженого підходу до складних тем. Популяризація через TikTok може підвищити обізнаність громадськості про наукові проблеми. Та одночасно існує ризик спрощення чи викривлення змісту, якщо формат відео домінуватиме над точністю подачі матеріалу. У зв'язку з цим деякі університети та дослідницькі групи намагаються розробляти власні рекомендації щодо використання соціальних мереж для комунікації науки. Зокрема, вони радять науковцям перед публікацією контенту узгоджувати його з колегами, дотримуватися стандартів академічної доброчесності, а також пам'ятати про потенційний вплив на репутацію – як власну, так і установи, яку вони представляють. Популярність наукових акаунтів у TikTok залежить від здатності автора адаптувати свій стиль мислення до логіки платформи, а не навпаки. Успішні приклади включають створення циклів коротких пояснень про дослідження, участь у загальних освітніх трендах і відповідь на запити аудиторії через інтерактивні відео. Отже, TikTok і подібні платформи можуть стати корисним інструментом для розширення впливу науки на суспільство, але їх використання потребує обдуманості стратегії, розуміння аудиторії і зваженого підходу до подання наукового змісту. Успішна комунікація у нових медіа не замінює традиційних

академічних каналів, але може доповнювати їх і сприяти більшій відкритості між науковцями та громадськістю.

Детальніше: <https://qrcode.net/qr/C3Be5>
([вгору](#))

Додаток 48

23.01.2026

ВІД АУДИТОРІЇ ДО ПОЛІТИКИ: ЧОМУ НАУКОВЦІ МАЮТЬ ГОВОРИТИ ПУБЛІЧНО

(Національний репозитарій академічних текстів).

Важливо не лише проводити гарні дослідження, – слід розповідати про них там, де їх можуть почути люди з іншими поглядами. Він цитує професора М. Мутукрішну з Лондонської школи економіки, який вважає, що багато науковців залишаються поза рамками суспільних подій, не впливаючи на рішення політиків і широку публіку. Досвід цього професора є доволі показовим. Після публікації його книги про людську природу, автор прагнув залучитися до політичних і державних дискусій в рамках кампанії проти корупції, що проводилась Міністерством внутрішніх справ Великобританії та консультацій під егідою Міністерства освіти і Програми розвитку ООН щодо готовності британських дітей до ери штучного інтелекту. Він виявив нові організаційні формати, які допомагають науковцям ефективніше працювати з публікою. Наприклад, Academic Speakers Bureau, створене при Лондонській школі економіки, має на меті зв'язати провідних дослідників з корпоративними та публічними клієнтами, які шукають промовців із глибокою науковою підготовкою. Такі бюро спрощують логістику, узгоджують умови виступів і розширюють аудиторію, що може сприяти сталому впливу дослідницьких ідей. Ще одна ініціатива — PUP Speaks від видавництва Princeton University Press, яка покликана просувати книги й утримувати зв'язок із аудиторією для забезпечення тривалої присутності науковців у публічному дискурсі. Професор Американського університету (Вашингтон) Кантіті Міллер-Ідріс говорить, що вона отримала сотні запрошень на виступи після публічного обговорення її дослідницької роботи, отже вдалі публічні виступи можуть поширювати наукові ідеї серед широкої аудиторії. Традиційні академічні канали самі по собі не забезпечують максимального суспільного впливу. Публічні виступи, участь у дебатах, спікерських проєктах та співпраця з організаціями за межами університетів може стати важливою частиною трансформації наукових знань у ширше суспільне розуміння та забезпечити реальний вплив на політику, бізнес і культуру.

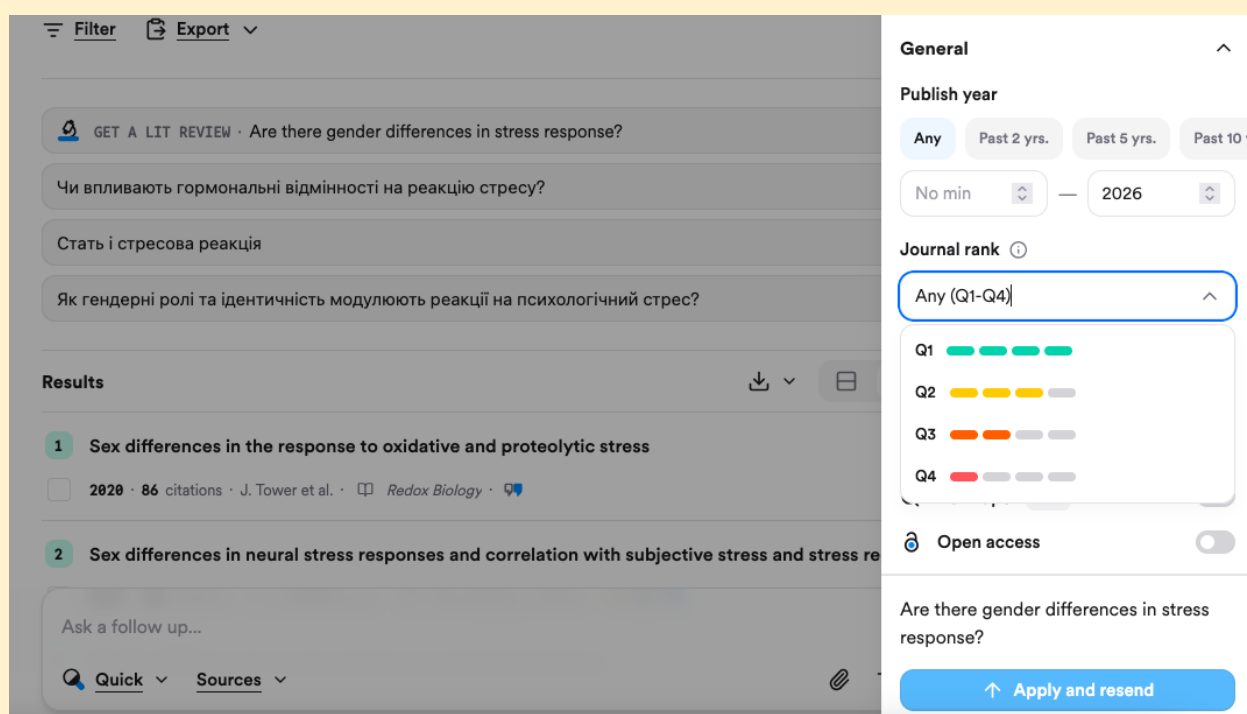
Детальніше: <https://qrcode.net/qr/94xtb>
([вгору](#))

19.01.2026

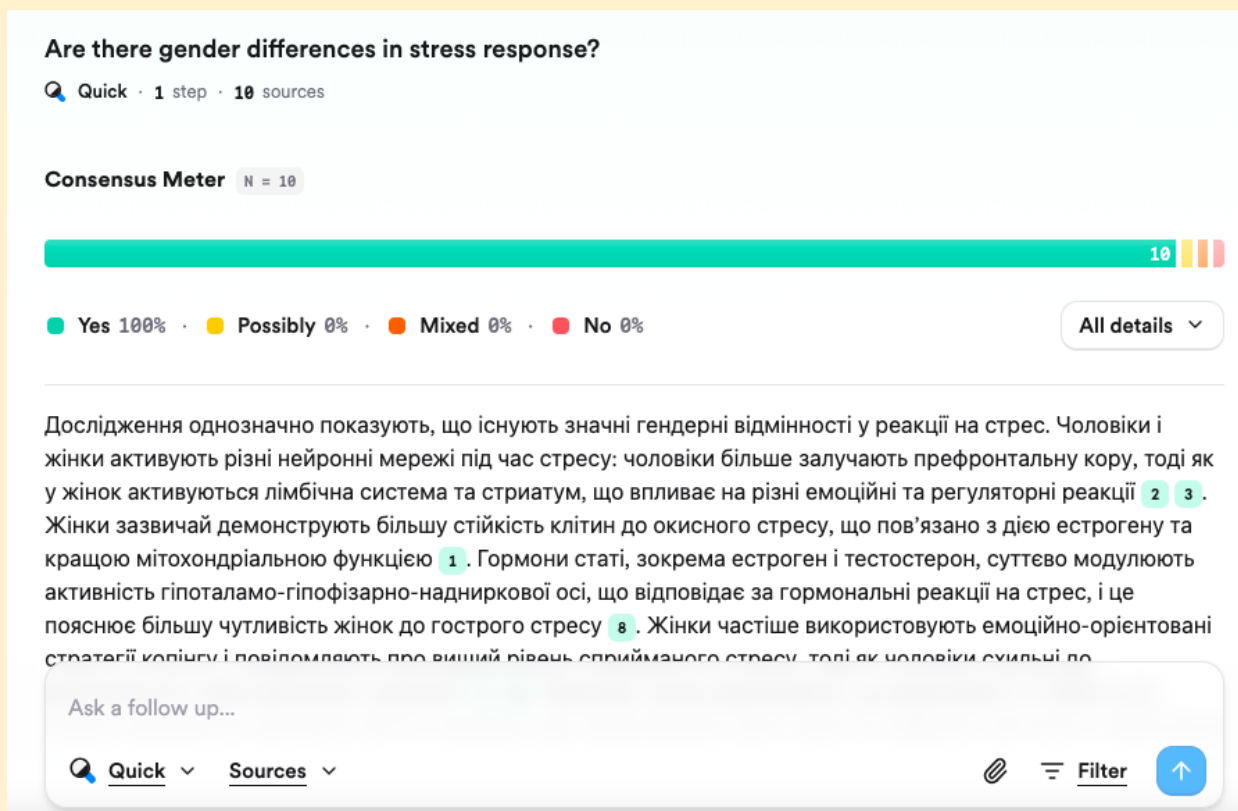
Consensus: ШІ без галюцинацій для роботи з науковими джерелами

Ключова ідея проста, але принципова: відповідь має ґрунтуватися не на “загальних знаннях моделі”, а на конкретних рецензованих статтях ([Пан Бібліотекар](#)).

Коли ви формулюєте запит, система спочатку шукає релевантні публікації в наукових базах, а вже потім узагальнює їхні висновки. При цьому користувач завжди бачить, на які саме роботи спирається відповідь, і може перейти до першоджерел. Це суттєво відрізняє Consensus від класичних генеративних чатів, де джерело інформації часто залишається за кадром, а подекуди воно взагалі вигадане.

Consensus пропонує також набори різних фільтрів. Мені найбільше подобається можливість обрати квартилі журналів та фільтр за методологією. Завдяки першому легше уникати сумнівних публікацій (не покладаючись при цьому лише на алгоритм ранжування), а завдяки другому – можна обмежувати результати дослідженнями певного типу (наприклад, лише систематичними оглядами, метааналізами, експериментальними роботами тощо).

Цікавою фішкою [Consensus](#) є ідея візуалізації наукового консенсусу. Інструмент намагається показати, скільки досліджень підтримують певне твердження, а скільки – ні. Таким чином, навіть на етапі попереднього огляду літератури можна швидко зорієнтуватися в проблемі, побачити, де існує відносна згода, а де – суперечності або нестача даних, і відповідно братися за дослідження справді актуальних питань.

5.1 Research Gaps			
Topic/Outcome	Біологічні механізми	Нейровізуалізація	Копінг-стратегії
НРА-вісь та гормони	14	6	2
Мозкова активація	3	10	1
Копінг-стратегії	2	1	12
Соціальні чинники	1	GAP	4
Психічні розлади	7	3	2

Додатково у режимі *Deep Search* інструмент проводить повноцінний огляд літератури за вашим запитом і автоматично генерує звіт. У ньому

містяться графіки розподілу публікацій у часі, інформація про ключових авторів, основні твердження та можливі research gaps. Фактично, це дозволяє подивитися на дослідницьке поле структурно й побачити білі плями, які зазвичай губляться під час ручного пошуку статей.

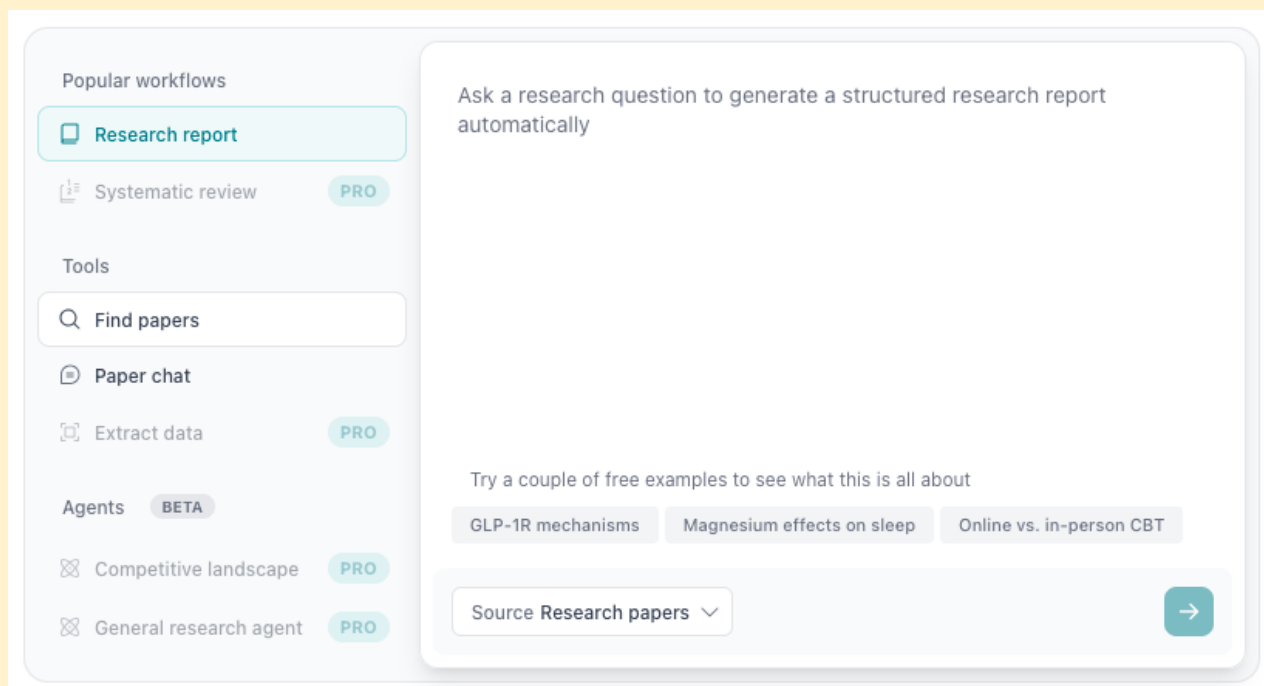
Важливо пам'ятати, що [Consensus](#) не замінює повноцінний літературний огляд і не знімає з дослідника відповідальність за критичне читання. Це інструмент для швидкої навігації, первинного скринінгу теми й пошуку релевантних робіт. Його сила – у прозорості: ви бачите, звідки взялися твердження, і можете їх перевірити. А слабкість – у тому, що жоден алгоритм не зробить за вас інтерпретацію та теоретичне осмислення результатів.

([вгору](#))

Додаток 50

III-інструмент [Elicit](#) намагається автоматизувати один із наймарудніших етапів дослідницької роботи – первинний огляд літератури. Це саме та стадія, коли ви годинами переглядаєте результати пошуку в різних академічних системах, відкриваєте десятки PDF-файлів, чи просто читаєте абстракти й намагаєтесь зрозуміти, що з цього справді має стосунок до вашої теми. Зараз можна покликати собі на допомогу Elicit, що позиціонує себе не як “розумний чатбот”, а як асистент для систематичної роботи з науковими джерелами ([Пан Бібліотекар](#)).

тексту, а потім дозволяє нам сортувати результати за різними параметрами. Жодних ІІІ-спроб “*пояснити світ*”, лише акцент на роботі з реальними науковими джерелами.

Elicit не намагається робити висновки замість дослідника, а просто показує, що саме написано в конкретних статтях і як ці роботи співвідносяться між собою. У цьому сенсі він радше знімає з дослідника механічне навантаження, ніж бере на себе інтелектуальну роботу. Звичайно [для академічної доброчесності](#) – це значно здоровіша модель взаємодії, ніж автоматичне генерування готових відповідей.

Нещодавно я писав про інший цікавий ІІІ-інструмент [Consensus](#), тому, гадаю, варто пояснити чим вони відрізняються одне від одного. Consensus – узагальнює наукові висновки та показує рівень консенсусу в літературі. [Consensus](#) формує відповіді на запити на кшталт “які дані існують щодо ефективності вакцин?” і робить це через синтез доказів із посиланням на конкретні статті. Тобто він підсумовує знання та показує, що саме підтримують або не підтримують дослідження.

Elicit не намагається одразу сформулювати готову відповідь, натомість показує те, що знайдено в літературі, щоб дослідник сам побудував власний огляд. Інструмент видає таблиці, цитати, оцінки релевантності, дозволяє експортувати результати. Тобто це більше історія про структурування й порівняння джерел, а не про автоматичний синтез висновків. Словом, [Elicit](#) – це автоматизований варіант того, що зазвичай робиться вручну в [Zotero](#) чи в [інших бібліоменеджерах](#) на початковому етапі дослідження.

Elicit

Recents

Library

Alerts

★ Upgrade

Help

Serhii

Online vs. Face-to-Face CBT for Depression

Research report

View only

Create alert

Characteristics of Included Studies

Study	Study Design	Sample Size	Depression Mea
"How Psychotherapy Can Be Provided in Times of COVID-19," 2022	Randomized Controlled Trial (RCT), non-inferiority trial *	154 *	No mention four
Ahern et al., 2018	Systematic review and meta-analysis *	No mention found *	No mention four
Andersson et al., 2013	RCT, non-inferiority trial *	69 *	Montgomery-As Scale *
Andersson et al., 2015	Review of multiple studies *	336 (across 4 studies) *	No mention four
Andrews et al., "Computer Therapy for Anxiety and Depression"	Meta-analysis of RCTs *	No mention found *	No mention four
Andrews et al., 2010	Meta-analysis of RCTs *	No mention found *	No mention four

Report

Status

Gather sources

500 sources found

Details

Screen sources

28 sources included

Details

Extract data

280 data points extracted

Details

Generate report

Generate PDF

Chat

Sample reports currently do not support chat. Generate your own report or open one that's been shared with you to use chat

Водночас варто чітко розуміти, що цей інструмент не читає статті за вас і не гарантує, що знайде абсолютно все. Як і будь-яка пошукова система, Elicit залежить від того, як сформульовано запит, і від доступних йому баз даних = без критичного [читання](#) повних текстів усе одно не обійтися. (вгору)

Додаток 51

26.01.2026

ДІАМАНТОВІ ЖУРНАЛИ У ЛАТИНСЬКІЙ АМЕРИЦІ **(Національний репозитарій академічних текстів).**

Хоча ця модель і залишається наразі домінуючою, динамічно зростає частка тих, хто впроваджує моделі на основі APC для покриття операційних витрат. Це сигналізує про зміни у ландшафті наукової комунікації та необхідність сталого фінансування. DOAJ – вичерпний каталог журналів відкритого доступу наразі індексує 3240 латиноамериканських журналів з 22 країн. Понад 86% цих журналів публікуються університетами, навчальними закладами та дослідницькими центрами. У період з 2020 року по 2024 рік кількість латиноамериканських журналів у каталозі DOAJ зросла майже на 10% – з 2951 до 3240. DOAJ забезпечує глобальну видимість журналів для Латинської Америки, що надзвичайно важливо саме по собі та для включення до індексів відкритого доступу, таких як OpenAlex. У Латинській Америці науковці розвинули сильну академічну культуру публікацій державних університетів, яка відрізняється від корпоративної моделі, що домінує на Глобальній Півночі. Як наслідок, університети стали основними видавцями наукових журналів та книг. Автори також розглядають модель на основі APC у Латинській Америці. Зростання кількості некомерційних видавництв, які стягують плату за APC, вказує на критичну потребу сталого

фінансування для забезпечення довгострокової життєздатності і підтримки доступності журналів відкритого доступу в регіоні.

Детальніше: <https://qrpage.net/qr/Cdyqf>
([вгору](#))

Додаток 52

21.01.2026

Панчук Р., доктор біологічних наук, старший науковий співробітник відділу регуляції проліферації клітин та апоптозу Інституту біології клітини НАН України

Наука в Україні 2026 – як забезпечити прорив і міжнародне визнання

Слово «наукометрія» давно вже стало притчею во язицех вітчизняної науки, однак її сприйняття в суспільстві здебільшого примітивізується до того, чи видання X належить до міжнародних наукометричних баз даних — Scopus і Web of Science (WoS). Однак цей критерій доволі легко «хакнути», чого не скажеш про просунутіший наукометричний показник — імпакт-фактор (ІФ), який вимірює впливовість наукового журналу, відображаючи середню кількість цитувань його статей за певний період часу. Вищий імпакт-фактор свідчить про більшу авторитетність і престиж видання, оскільки його публікації частіше цитують інші вчені ([reNews](#)).

Чому це важливо? **Можна довго дискутувати про те, що важливість отриманих ученими результатів аж ніяк не залежить від того, в якому виданні вони були опубліковані, та реальність уперто свідчить про зворотне.** В новітній історії регулярно постає питання: «Чому Україна досі не має власних нобелівських лауреатів?», але мало кому відомо, що вітчизняний генетик С.Гершензон був за крок до цього. Ще 1960 року він уперше описав феномен зворотної транскрипції РНК у ДНК, що є ключовим елементом ПЛР-тесту для діагностики COVID-19, а також широко застосовується в генетичній інженерії для виробництва інсуліну та гормону росту. На превеликий жаль, у ті часи він не зміг ідентифікувати молекулярні механізми цього феномену та ізолювати фермент зворотну транскриптазу, бо за «залізною завісою» не було необхідного обладнання й дефіцитних реактивів. Саме тому проривні ідеї Гершензона вийшли не в Nature, а в «Доповідах Академії наук УРСР», яких, звісно ж, на Заході ніхто не читав. Тож і не дивно, що 1970 року американські вчені Балтімор і Тьомін незалежно перевідкрили роботи українського вченого й отримали за це Нобелівську премію 1975-го. Це — наочний приклад, чому кожен науковець має докладати максимум зусиль, аби з результатами його досліджень ознайомилося максимально широке коло читачів, і наразі нічого кращого, ніж журнал із найвищим імпакт-фактором, для цього не придумано!

Загалом усі наявні наукові журнали, що належать до баз даних Scopus/WoS, за аналогією з футболом можна неофіційно розділити

на чотири «ліги»: прем'єр-ліга (ІФ понад 20, перші 5% усіх видань), вища ліга (ІФ 10–20, наступні 5%), перша ліга (ІФ 5–10, наступні 15%) та різні аматорські види спорту (все, що менше за 5). (Тут і далі я наводжу індекси ІФ для журналів у найпопулярнішій на сьогодні біомедичній галузі. В інших напрямках ці показники можуть бути істотно нижчими, тому порівнювати їх напряму за абсолютними показниками ІФ неможливо, лише за категоріями — перші 5, 10, 25%. Це — важливий нюанс для оцінювання успішності науковців у різних галузях науки. — Р.П.)

Якщо у виданні рівня Nature роботу середньостатистичної європейської лабораторії розвернуть із пів оберта, то у разі переходу на рівень нижче є шанс, що прискіпливому редактору сподобається ваша смілива й струнка ідея і він милостиво відправить статтю на рецензування. Причина проста — надзвичайно високі вимоги топжурналів до якості та методології наукових досліджень і прогнозовано величезна черга з охочих спробувати щастя. Не дивно, що до 80% цікавих і перспективних досліджень, поданих на рецензування до цих журналів, відхиляють іще на етапі заступника головного редактора, який оцінює не лише наукову новизну, а й «хайповість» дослідження та його потенційний вплив на рейтинг видання! І якщо прокрустове ложе редактора пройдено, далі чотири спеціалісти високого рівня — інші іноземні вчені — розберуть вашу статтю на молекули, а потім висунуть великий список зауважень і додаткових дослідів, які авторам треба буде поставити, щоби дати відповіді на запитання рецензентів. У низці випадків опрацювання всіх зауважень є настільки об'ємним, що рівноцінне написанню ще однієї статті (!), однак такою високою є ціна престижності журналу та широкого охоплення ваших інноваційних ідей науковою спільнотою. Не дивно, що процес від подання статті до її публікації у виданнях вищої ліги може займати й півроку, й рік, і що солідніше видання, то частіше воно хизується тривалим часом рецензування статей — мовляв, ми не женемо халтури!

І навпаки, зі зниженням імпакт-фактору журналу об'єктивно знижується і якість рецензування. Якщо в «першій лізі» кількість охочих опублікуватися все ще перевищує фіксовану кількість статей у кожному номері, тому рецензенти працюють жорстко, але редактор уже не відхиляє хороших, але недостатньо хайпових статей, то в аматорських видах спорту все зводиться до принципу «беремо все підряд!». Особливе місце тут посідають різноманітні «хижацькі видання», єдиною метою яких є заробляння грошей, тому вони готові опублікувати будь-яке сміття, аби тільки автори їм заплатили. Колись бібліотекар Університету Колорадо Джеффрі Белл склав такий список хижацьких видань, однак це коштувало йому кар'єри й дострокового виходу на пенсію.

Та відтоді ділки від науки зробили «квантовий стрибок» і навчилися настільки успішно мімікрувати під «чесні» наукові журнали, що навіть Clarivate Analytics (власник Web of Science) не має правових підстав виключати їх зі списку. Тож такі журнали можуть похвалитися

доволі пристойним імпакт-фактором (до 6) і належністю до першого квартилю, тобто 25% найкращих наукових журналів, завдяки хитрим маніпуляціям із так званими спеціальними випусками (що дає змогу випускати необмежену кількість статей щороку) та політикою відкритого доступу, що суто математично полегшує їх цитування. Хоча насправді процес рецензування там максимально спрощений, а політика редактора надзвичайно м'яка, тому в 99% випадків від подання статті до такої «сміттярки» до її публікації минає не пів року, а лише три тижні! Відчутна різниця, чи не так? Із власного досвіду автора навіть за наявності кричущих зауважень до методології статті та/чи «дір» у плануванні експериментів, що вимагає обов'язкового повторення цих дослідів у контрольованих умовах, редактор однаково пропускає статтю до друку, бо три тисячі франків — це три тисячі франків, а рецензент тут — виключно в ролі ширми, щоб надати видимості чесності цьому процесу. На це, зокрема, страждає нібито швейцарське, а насправді китайське видавництво MDPI, що в контексті відкритої підтримки Китаєм російської агресії набуває геть неоднозначного забарвлення.

На Заході, наприклад, на MDPI не звертають уваги, оскільки навіть найкращі їхні журнали й близько не дотягують до вищої ліги, а отже, автоматично множаться на нуль. Тут діє класичне правило «тіньового бану», де ти можеш мати хоч сотню статей у таких «мурзилках», але ніколи не отримаєш ані серйозного гранту, ані тим паче постійної позиції у західноєвропейському університеті, бо тебе завжди випереджатимуть інші вчені, у яких «лише» на одну статтю в Nature чи Science більше, ніж у тебе.

А от у країнах Східної Європи та Україні зокрема MDPI стала справжнім болем для чесних науковців. За певної спритності рук недоброчесних ділків від науки це перетворюється на вічний двигун: «сміттєві публікації» та виграні гранти, бо псевдовчений має багато статей у журналах першого квартилю, оплата з державного бюджету нових «сміттєвих» статей та нові виграні гранти, і так по колу! Чеська АН і Польська АН уже перестали оцінювати публікації в журналах MDPI під час захисту дисертацій, подання наукових грантів тощо, а з 2026 року до них приєдналася й Угорщина — тобто ті країни колишнього соцтабору, де бажання обхитрувати систему давно в крові обивателів. Слід розуміти, що ці рішення не є волюнтаристськими, а ґрунтуються на офіційних рішеннях експертів, зокрема Норвезького реєстру наукових журналів, серій та видавництв. Час це зробити й Україні.

По-перше, слід запровадити нові жорсткі критерії ранжування вчених за scientific excellence, щоб не виникало такої ситуації, коли в черговому «табелі про ранги» перші 30% учасників мають практично однакові рейтинги. Це свідчить не про те, що всі кандидати настільки ідеальні, а радше про занадто м'які критерії відбору, коли часом важко відрізнити грішне від праведного.

Абстрактну «кількість журналів Q1», яка була одним із критеріїв державної атестації установ від МОН, слід розділити на вищезгадані

«прем'єр-лігу» (перші 5% — заділ для майбутніх поколінь, бо зараз досягти їх в українських реаліях неможливо), вищу (наступні 5%) та першу лігу (наступні 15%), в імперативному порядку виключивши з останньої різні сумнівні видавництва на кшталт MDPI. Це призведе до обвального падіння публікаційної активності вітчизняних науковців, однак неминуче позначиться на якості публікацій. Бо одна річ — «стругати» щомісяця по статті до легкодоступного журналу, де тобі завжди раді за твої ж гроші, й зовсім інша — вперше за своє життя отримати різкого відкоша від заступника головного редактора у посередньому журналі «великої п'ятірки» видавців (Elsevier, Wiley, Taylor & Francis, Springer Nature та SAGE), бо така халтура їх не цікавить! Чарівною паличкою-виручалочкою тут стане співпраця вітчизняних науковців із сильними науковими групами із Західної Європи, де культура виконання наукових досліджень та естетика написання наукових публікацій уже давно доведені до найвищих стандартів. Найпростіший спосіб долучитися до цього — академічна мобільність і анонсована проєктна аспірантура, де у молодого вченого буде значно більше можливостей і гнучкості для виконання робіт, аніж у нинішніх аспірантів зі стипендією 8 тис. грн і надмірним навчальним навантаженням.

Наступний крок — фахова експертиза проміжних звітів про виконання проєктів від вітчизняних грантових агенцій. На щастя, тепер типова науково-дослідна робота (НДР) вже триває не пів року, а цілих три роки, а обсяг фінансування (від 4,5 до 10 млн грн) цілком достатній для проведення дослідження світового рівня. Рецензенти мають розуміти цінність і проривність ідей, запропонованих авторами НДР, а відповідні органи фінансового контролю — не вимагати негайної їх публікації, «бо завтра прийде ДАСУ й усіх покарає!». Якщо цього не зробити, українські вчені повторюватимуть шлях Гершензона, «вбиваючи» цікаві ідеї у «сміттєвих» виданнях, аби тільки вчасно відзвітувати перед розпорядником бюджетних коштів! Успішність виконання НДР можна оцінювати ближче до третього року її реалізації, що, до речі, є абсолютною нормою на Заході. Я був вражений олімпійським спокоєм молодого керівника наукової групи в установі західних партнерів, який виграв престижний ERC Starting Grant на п'ять років і на проміжному етапі (два з половиною роки) досі не мав відповідних публікацій за тематикою проєкту. В Україні це була б катастрофа з достроковим припиненням фінансування проєкту, зриванням орденів і медалей із керівника й заборороною подавати нові проєкти для всієї команди на три роки. А в ЄС грантова агенція ознайомила з проміжним звітом про НДР і затвердила його без зауважень, а ще за пів року вийшла стаття виконавців у престижному журналі з імпакт-фактором 12! У підсумку щасливі всі — від виконавців, яким це дасть шалений бонус до резюме, до університету, який гордо про це написав на своєму вебсайті, й власне грантодавача, який може під це «вибити» у Єврокомісії збільшення бюджету на наступні роки. **Don't push the horses** — ця фраза Усика якнайкраще підходить і для наукових досліджень.

У excellent science є правило: якщо ти виявив якийсь цікавий феномен, з'ясууй його першопричину. Якщо це фермент, виділи й очисти його, якщо ж ідеться про унікальний механізм дії антибіотика нового покоління чи протипухлинного препарату — підтверди це щонайменше трьома незалежними методами та в обов'язковому порядку використай специфічні інгібітори для блокування його молекулярної мішені, щоб верифікувати свою робочу гіпотезу. В підсумку цілком типовою є ситуація, коли для підтвердження амбітної гіпотези потрібно використати таку кількість методів та відповідних засобів контролю, що сума витрачених на це коштів десятикратно перевищить інвестиції у виявлення самого феномену! **Нинішня передова наука за складністю та капіталовкладеннями дедалі більше нагадує... майнінг біткоїна, коли витрати на здобуття нових знань зростають у геометричній прогресії.** На щастя, на відміну від резерву ненамайнених біткоїнів, наукові знання не лімітовані ні в часі, ні в просторі, але ті часи, коли Гершензона від Нобелівської премії відділяли реактиви на якісь жалюгідні кілька тисяч доларів США, давно в минулому. **Та хіба це означає, що нам треба свідомо обмежити інвестиції у вітчизняну науку? Звісно ж, ні, бо купувати кінцевий продукт за кордоном значно дорожче, й на це в нашої держави тим паче немає коштів!**

То якого якісного результату держава може очікувати від виконання середньостатистичного гранту в галузі фундаментальних наук? Про Нобелівські премії та покращення життя вже сьогодні наразі доведеться забути, але дві ґрунтовні статті в журналах «першої ліги» (імпакт-фактор від 5 до 10) — цілком реальне завдання. Або ж, якщо тематика досліджень справді проривна й іноземні партнери допоможуть, — то лише одна, але надзвичайно деталізована стаття в журналі «вищої ліги» (ІФ понад 10).

Що це дасть Україні й суспільству зокрема? Свого часу Гершензон, публікуючи свої здобутки в американському журналі Genetics 1945 року, зробив це виключно на прохання президента АН СРСР, аби продемонструвати світу, що радянська наука не мертва!

Нині ж ідеться про те, щоби наочно показати західним партнерам у **Міжнародній коаліції з підтримки науки, досліджень та інновацій в Україні**, що вітчизняна наука живе й рухається вперед попри всі труднощі, блекауту й агресію РФ. А це відкриває шлях до нових спільних конкурсів західних наукових фондів для європейських та українських науковців, передачі б/в обладнання із Заходу вітчизняним науковим установам і як наслідок — зростання якості та престижності наших наукових досліджень, що так чи інакше позитивно впливатиме на розвиток вітчизняної економіки. Однак не слід очікувати швидкої віддачі від цих кроків — це вже не спринт, а марафон... Та якщо КМУ 2025 року ухвалив воістину доленосне рішення про значне розширення фінансування науки та інновацій, то і вітчизняним

науковцям, і Міністерству освіти і науки слід докласти максимум зусиль, аби знову не зійти з цієї стезі, як це вже неодноразово траплялося раніше...

([вгору](#))

Додаток 53

17.01.2026

Маслов Д., кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу інтеграції науки, освіти та бізнесу ДУ «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень НАН України».

НАУКОВИЙ КАРГО-КУЛЬТ: ЯК СТИМУЛЮВАННЯ КІЛЬКОСТІ ПУБЛІКАЦІЙ ПЕРЕТВОРЮЄ УКРАЇНСЬКУ НАУКУ НА ІМІТАЦІЮ

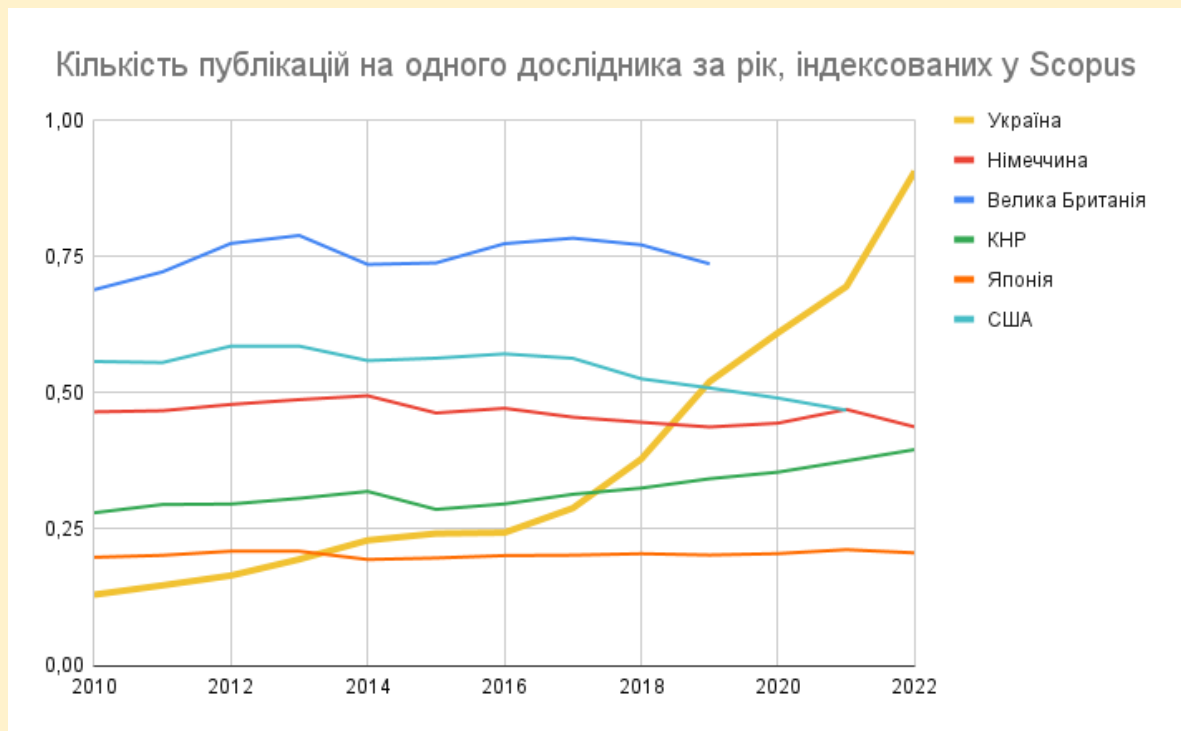
Приводом для цієї розмови стала [публікація про українські наукові журнали](#) в базах Scopus та Web of Science. У ній зростання кількості журналів і публікацій подається як доказ успіху науки, а потрапляння до престижних міжнародних видань — як універсальний маркер якості. Звідси впливає проста формула: більше публікацій у «правильних» журналах означає кращу науку ([ZN.UA](#)).

Додатковим аргументом слугує те, що кілька українських журналів увійшли до верхніх квартилів (тобто опинилися в «елітній лізі» наукових видань) одразу в обох базах, причому значна їх частина пов'язана з історичними науками. На цій підставі робиться висновок про відсутність дискримінації гуманітарних наук і про те, що інтерес до української історії, посилений війною, відкрив гуманітаріям шлях до міжнародного визнання.

Із цієї ж логіки впливає практичний висновок: журнали, що не індексуються в міжнародних базах, варто поступово виводити з обігу. Після посилення таких вимог 2018 року кількість українських журналів і статей у міжнародних базах справді зросла. Та в цих «досягнень» є темна сторона.

Коли більше не означає краще

У 2016–2018 роках публікації в журналах зі Scopus та Web of Science [стали](#) обов'язковою умовою для отримання вчених звань, а згодом — і [ліцензії](#) на освітню діяльність. **Результати виявилися приголомшливими: за кількістю публікацій на одного дослідника ми випереджаємо США, Японію, Німеччину та інші науково найпотужніші держави.**

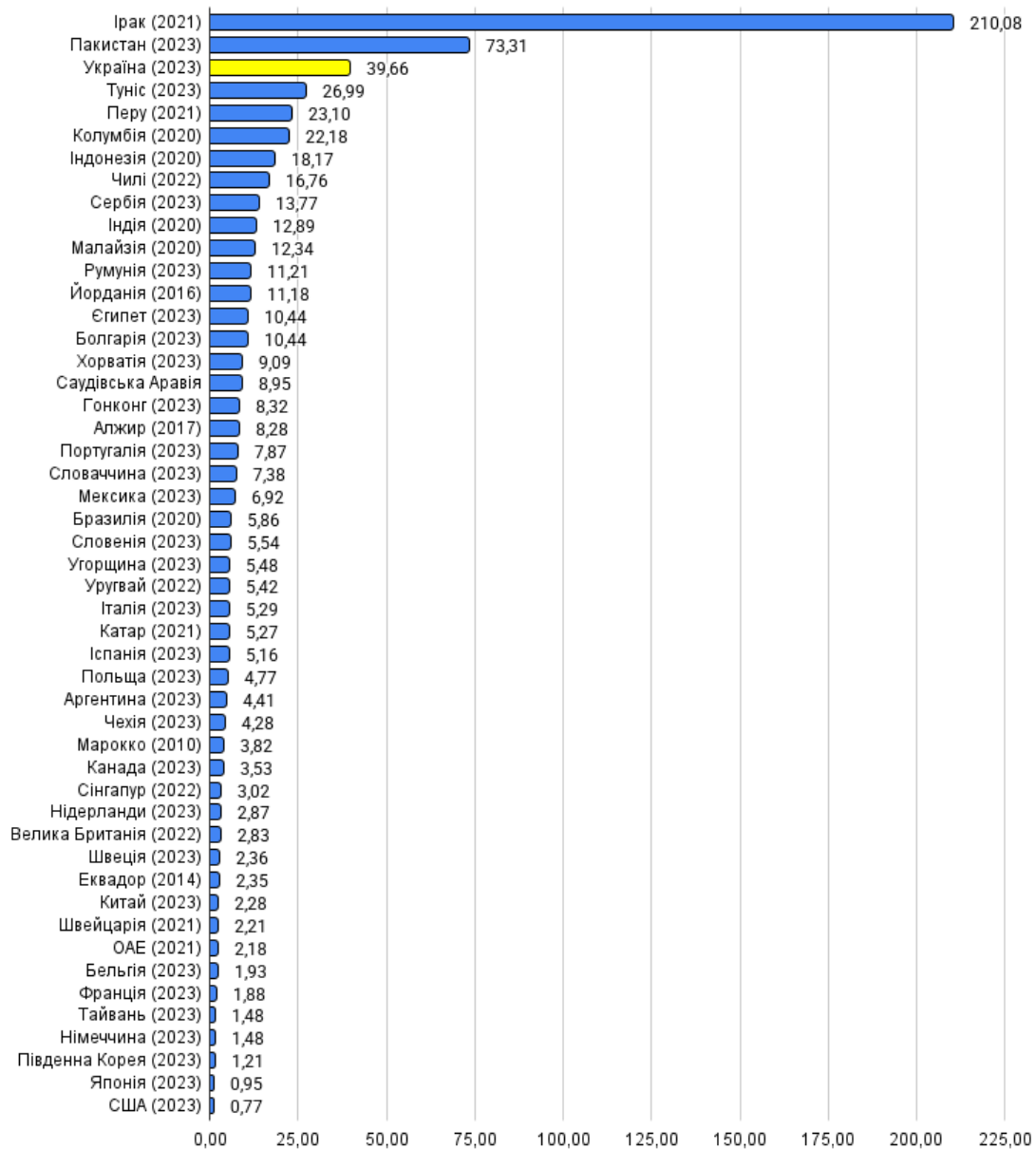

Джерело: розраховано на основі (Scimago Lab, 2025; Trading Economics, 2025; UNESCO, 2025)

Фото надане автором

Проте для науки необхідні не лише дослідники, а й ресурси: гроші на лабораторне обладнання, польові дослідження, опитування, доступ до літератури та програмного забезпечення. Тому доцільніший показник — кількість публікацій на одиницю інвестицій.

Кількість публікацій на 1 млн доларів інвестицій в науку за останній звітний рік

Джерело: розраховано на основі (Scimago Lab, 2025; Trading Economics, 2025; UNESCO, 2025)

Фото надане автором

На цьому графіку розвинуті країни опинилися внизу, а Україна — поруч з Іраком, Пакистаном і Тунісом. Чи означає це, що наша наука в десятки разів ефективніша, ніж у Японії чи США? Якщо судити за наукометриєю — безумовно. Але **насправді багато статей зовсім не означає багато науки.**

Сучасна наука переживає глибоку кризу через одержимість кількісними показниками. Фокус змістився з наукових відкриттів на

досягнення найбільшої кількості публікацій, цитувань і найвищих місць у рейтингах. Результат? Лавина «сміттєвих» публікацій, фальсифікацій та імітації.

Коли рекорди стають проблемою

Для порівняння: у 1950-х роках науковці публікували другу статтю в середньому через 22 роки після першої. У 2010-х — вже через три роки. Продуктивність зросла більш як у сім разів. Та чи стала наука кращою?

Проблеми почалися з начебто благородної ідеї: створити «об'єктивну» систему оцінювання. На додачу до суб'єктивного процесу експертного рецензування запровадили лічильники: кількість статей, цитувань, індекс Гірша.

Проте спрацював закон Гудхарта: коли показник стає метою, він перестає бути хорошим показником. Деякі представники академічної спільноти почали використовувати нові правила для штучного підвищення показників: плагіат, поділ досліджень на дрібні статті, платні послуги «паперових фабрик», «хижацьких видань» і «картелів цитувань». Водночас люди, які не хотіли маніпулювати показниками, опинялися в низу рейтингів і без фінансування. А найвправніші маніпулятори робили кар'єру та лобіювали систему далі.

2024 року скандал [сколихнув](#) філософську спільноту: три «фейкові» журнали потрапили до десятки найпрестижніших видань за рейтингом CiteScore. У математиці університети без математичних кафедр [виявилися](#) лідерами за кількістю високоцитованих робіт, обігнавши Принстон і Стенфорд. Хижацьких неякісних журналів не існувало до широкого застосування наукометрії та поширення рейтингів видань.

Продуктивність у виробництві статей не має меж — і цього не розуміють захисники наукометрії. Сьогодні вже є автори, які [публікують](#) сотні (!) наукових статей на рік, — і їх стає дедалі більше. Водночас, для порівняння, продуктивність бізнесу є обмеженою. Якщо фірма виробить забагато, то не зможе все продати, й доведеться або знижувати ціну, або просто знищувати частину продукції. Гонитва ж за наукометричними показниками призведе до того, що штучний інтелект і ферми з майнінгу наукових публікацій обженуть будь-якого чесного науковця. Це вже відбувається, й Україна попереду в цих перегонах.

Одне з найнаочніших свідчень кризи в науці — це постійне зростання в міжнародних наукометричних базах частки відкликаних статей. Ідеться про публікації, які після виходу знімають із наукового обігу через серйозні порушення: фальсифікацію даних, плагіат, маніпуляції з рецензуванням або методологічні помилки, що роблять висновки недостовірними. Це означає, що сучасні методи боротьби з маніпуляціями в публікаціях є неефективними. Але як тоді можна довіряти науці, якщо ймовірність підтасування зростає щодня?

Джерело: розраховано на основі (Scimago Lab, 2025; RetractionWatch, 2025)

Фото надане автором

Методологічна помилка

Корінь проблеми — у спробі порахувати те, що не підлягає підрахунку. Наукові відкриття принципово різні. Одна стаття може змінити парадигму й уплинути на життя мільйонів, інша ж просто займатиме місце в журналі. Порівнювати статті та підраховувати їх — те саме, що порівнювати жовте, кисле та сумне.

Продуктивність можна вимірювати лише для якісно однорідних речей. Науковий продукт за визначенням унікальний — це нове знання, відмінне від попереднього. Тому будь-які спроби кількісного оцінювання науки методологічно хибні.

Хто виграє від хаосу?

За кризою стоять не лише методологічні помилки, а й економічні інтереси. Велика п'ятірка видавців — Elsevier, Wiley, Taylor & Francis, Springer Nature та SAGE — заробляють мільярди на публікаціях. Їхня норма прибутку [сягає](#) 40%, що характерно для монополій. **Ця бізнес-модель паразитує на науці: дослідники безплатно пишуть статті, безплатно їх рецензують, а потім їхні ж університети чи самі вчені купують доступ до результатів за шалені гроші. Що більше статей, то більші прибутки видавців.** Доходи Elsevier зросли уп'ятеро з 1995 року — саме тоді почали масово впроваджувати наукометричні показники. **Від цієї системи виграють також ті університети й науковці, які вже налагодили промисловий процес маніпуляцій та імітацій.**

Українська специфіка

В Україні ситуація особливо драматична через поєднання жорстких вимог публікуватися в міжнародних виданнях та мізерного фінансування науки.

Результат — масова імітація. Дослідники змушені «штампувати» публікації, щоб виконати формальні вимоги, але реальних ресурсів для серйозних досліджень майже нема. Тому Україна й лідирує за «продуктивністю» — але це продуктивність паперотворення, а не наукотворення.

Проте для МОН, здається, цих рекордів недостатньо. 2024 року [затвердили](#) нову методику атестації, яка також використовує наукометричні показники як основний метод оцінювання. За підсумками атестації держава визначає наукові установи, які за формальними показниками визнані найкращими (категорія «А»), і саме вони отримують додаткове фінансування. Тож можемо очікувати нових рекордів «продуктивності». Іраку, начувайся.

Заступник міністра освіти Денис Курбатов [стверджує](#), що будь-яка формула «точно краща за ручний режим». Проте така формула насправді спрямована на знищення експертизи, а не на її розвиток. Адже це не має стосунку до якості науки.

Остання ініціатива МОН — «Національна система дослідників» — [передбачає](#) формування рейтингу для всіх науковців на основі кількості статей, патентів та інших кількісних показників. Для 2650 перших місць передбачено стипендії по 10 тис. грн. Наслідками цієї системи будуть нові рекорди з кількості публікацій та ще гірше становище для дослідників, які хочуть займатися наукою, а не графоманією чи підробкою документів про патенти.

Шлях до порятунку

Виходом може бути кардинальна зміна системи оцінювання. **Потрібно відмовитися від підрахунку публікацій і повернутися до змістовної експертизи колег.** Так, це суб'єктивні оцінки, але завдяки їм наука розвивалася протягом усієї своєї історії до 1990-х років і запровадження наукометрії. Ця система не є досконалою, суб'єктивні оцінки страждають від упереджень, проте це компенсується механізмами сліпого рецензування, залученням кількох експертів замість одного тощо. Водночас **система наукометричних оцінок є об'єктивно хибною, вона вбиває науку.**

Сучасні цифрові технології можуть зробити експертне оцінювання прозорішим: створити відкриті платформи, де видно, хто і як оцінює дослідження, де репутація експерта впливає на вагу його думки. Та це не буде швидким процесом. Простих рішень уже нема.

Для швидкого реагування можна запровадити тимчасове обмеження: не більш як три публікації на мільйон доларів фінансування, що ближче до показників розвинених країн. Це може змістити акцент із кількості на якість. Краще одна значуща публікація, ніж сотні таких, що імітують науку.

Наука — це не гра в статистику, а складний процес пошуку істини. Підтримуючи й далі нинішню систему «паперових рекордів», ми ризикуємо остаточно замінити реальних учених на ефективних менеджерів із цитування та штучний інтелект. Настав час визнати: якість не народжується з примусової кількості. Або ми повернемо в академічне середовище живу експертизу та культуру змістовного діалогу, або наша наука так і залишиться яскравим, але порожнім фасадом у звітах міжнародних баз. Порятунком академічної спільноти передбачає складний шлях відновлення довіри до експертного оцінювання.

Опитування

Чи можна оцінювати ефективність роботи науковця або наукового інституту за кількістю наукових публікацій?

Так, це об'єктивний показник 4%

Частково, але цього недостатньо 33%

Ні, кількість не показує якість 63%

Інше 1%

Проголосували 978 людей (на 30.01.2026 – Ред.)

([вгору](#))

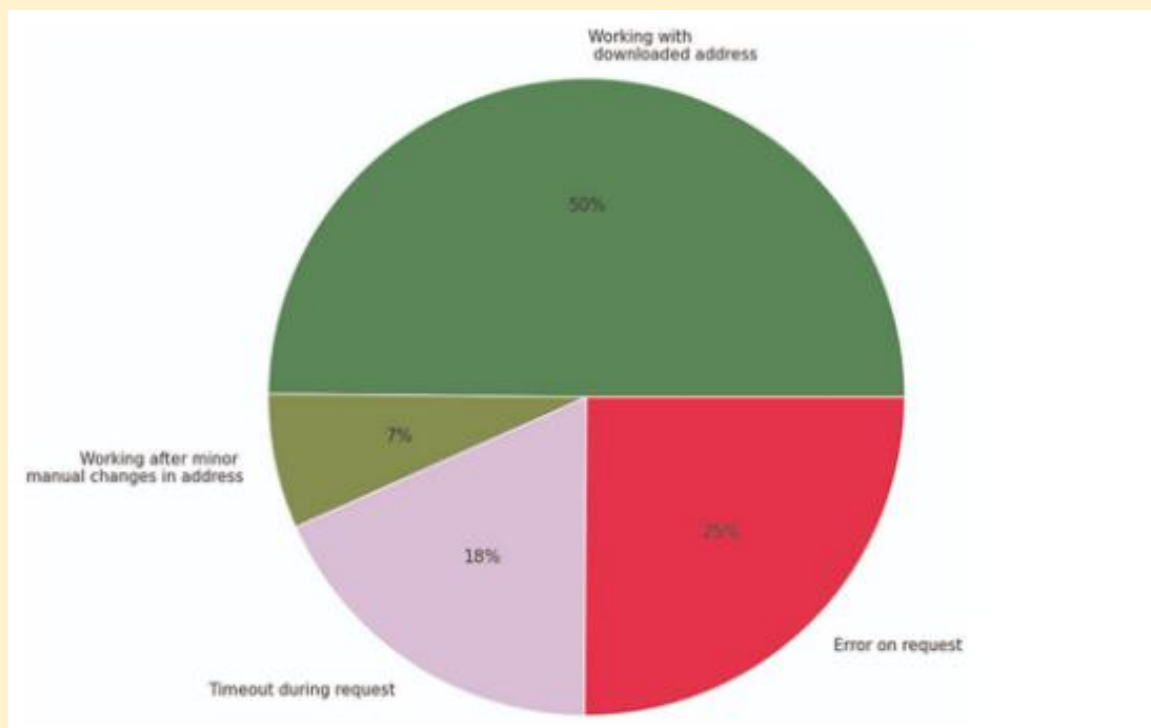
Додаток 54

05.01.2026

Що не так із «відкритими» репозитаріями, або чому відкритий доступ не працює без OAI-PMH

Перш ніж аналізувати самі PDF, дослідники перевірили, чи можуть вони технічно отримати метадані з репозитаріїв через стандартний протокол OAI-PMH. Саме через нього [Google Scholar](#), OpenAIRE та інші системи дізнаються, які документи зберігаються у репозитарії і як до них можна отримати доступ.

Під час первинної перевірки [репозитаріїв](#) з OpenDOAR з'ясувалося, що значна частина OAI-PMH адрес узагалі не відповідає. Частина повертала помилки авторизації – тобто репозитарій формально відкритий, але доступ до API закритий. Частина стабільно тайм-аутиться або веде на застарілі адреси. У підсумку стало зрозуміло, що **приблизно половина глобальної інфраструктури open repositories не є технічно відкритою у сенсі машинної доступності.**

У [принципах FAIR](#) літера А означає доступність через стандартні, стабільні протоколи. Якщо OAI-PMH не працює, а endpoint застарілий або неправильно задекларований, машинна доступність фактично відсутня. У такому разі репозитарій де-факто не є FAIR, навіть якщо всі PDF-файли ідеально оформлені.

Документ може лежати у репозитарії й відкриватися в браузері, але якщо endpoint не працює, його не знайде Google Scholar, він не потрапить до [OpenAIRE](#) і залишиться невидимим для наукової спільноти.

Дослідження також показало, що проблема часто полягає не у відсутності технологій, а у відсутності регулярного догляду. Частину [OAI-PMH](#) адрес авторам довелося вручну виправляти, змінювати URL або додавати відсутні сегменти, щоб вони взагалі почали працювати. Це свідчить про те, що багато репозитаріїв були одного разу налаштовані, внесені до реєстрів, а потім роками не перевірялися.

Origin country of Repositories	Number of analysed documents	Percentage
USA	26,100	24.70%
Canada	2400	22.38%
Norway	2400	15.54%
United Kingdom	9700	13.73%
Spain	2900	11.86%
Indonesia	6000	11.27%
Germany	7700	11.01%
Poland	2300	7.35%
Japan	4700	6.47%
France	3900	1.77%

Для України це особливо актуально: чимало репозитаріїв створювалися “для звіту”, ОАІ-РМН у них часто існує номінально, а [принципи FAIR використовуються](#) радше як балаканина, ніж як операційний стандарт.

Автори [статті](#) фактично демонструють, що значна частина інфраструктури відкритої науки працює швидше формально, ніж реально. Половина репозитаріїв існує “*на папері*”, але не як повноцінні учасники глобального обміну науковими знаннями. І це підриває довіру до ідеї відкритої науки не менше, ніж платні статті чи закриті журнали.

([вгору](#))

Додаток 55

15.01.2025

ЧИ МОЖНА ДОВІРЯТИ H-ІНДЕКСУ ВІД GOOGLE SCHOLAR

([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

Пошукова система Google Scholar, як відомо, індексує наукові публікації та розраховує такі показники, як загальна кількість цитувань та h-індекс – кількісний індикатор, що поєднує продуктивність дослідника та вплив його праць. Показники Google Scholar широко використовуються під час оцінювання досліджень, працевлаштування, грантових відборів, а також при формуванні різноманітних академічних рейтингів, адже система охоплює широкий спектр матеріалів, включно з препринтами й монографіями. Однак автоматичний механізм цитувань має ряд суттєвих недоліків. Неточна атрибуція може виникати через поширені дублі імен авторів (одній особі можуть приписуватись публікації, що належать іншим людям зі схожим ім'ям), внаслідок чого дослідники несправедливо опиняються на верхівках дисциплінних таблиць лідерів h-індексу, коли алгоритми помилково приписують їм тисячі помилкових цитувань, до яких вони не мають стосунку. Наприклад, фахівець з освіти у Великій Британії опинився серед лідерів у галузі «керівництво в освіті» здебільшого тому, що Google Scholar помилково пов'язав його з низкою багатоспівавторських статей із абсолютно іншої дисципліни. В іншому випадку досліднику з Австралії приписали численні цитування, що належать іншому відомому економісту. Отже, ризики повністю автоматичного підрахунку метрик без належного контролю та корекції профілів самими науковцями – очевидні. Велика кількість дослідників не перевіряють свої профілі, що дозволяє помилкам залишатися не виправленими і приносити вигоди тим, хто необережно чи свідомо ігнорує неточності. Такі системні помилки можуть вводити в оману тих, хто спирається на ці показники без належного критичного аналізу при прийнятті рішення щодо найму, видачі грантів або визнання наукового впливу. Можливо, Google замість популяризації нових інструментів та рейтингування, слід зосередитися на точності своїх даних і підтримці цілісності наукової інформації. Це не зводить нанівець величезну цінність

Google Scholar як доступного і корисного ресурсу пошуку інформації, але з метриками потрібно поводитись обережно: вони потребують ретельної інтерпретації й активного управління профілем авторів, щоб не підтримувати хибні уявлення про наукові досягнення.

Детальніше: <https://qrpage.net/qr/4gleI>
([вгору](#))

Шляхи розвитку української науки: суспільний дискурс

Інформаційно-аналітичний бюлетень
Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі»
Ідентифікатор медіа R30-01101

Упорядник Натаров Олег Олександрович

Видавець і виготовлювач
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
03039, м. Київ, Голосіївський просп., 3
Тел. (044) 524-25-48, (044) 525-61-03
E-mail: siaz2014@ukr.net
Сайт: <http://nbuviap.gov.ua/>

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 7871 від 28.06.2023 р.